

2001 - Ősz

Ára: 400 Ft

folkMAGazin

VIII. évfolyam

3. szám

Fotó: Henics Tamás

DRESCH DUDÁS MIHÁLY

TVM 115

Hagyományainkért Alapítvány
teka@mail.datanet.hu

TVM 116

BGCD 084

PERIFERIC RECORDS

BGCD 083

BGCD 085

1114 Budapest, Bartók Béla út 59.
T./F.: 385-6343 • StereoPeriferic@mail.datanet.hu

BGCD 081

A TARTALOMBÓL:

5. Beszélgetés Kelemen Lászlóval
K. Tóth László
9. Kulturális kavalkád
Hollókői Lajos
10. Pesovár Ernő 75 éves
Varga Lajos Márton
13. Hangszerkészítők a Várban
Micsik Béla
14. Ordasok bemutatója
Záhonyi András
15. Moldvai élmények
Benkő András
17. Az Ifjú Szívek új műsoráról
Takács András
18. JELENLÉVŐ MÚLT
19. A népművészet táncos mesterei
Felföldi László
20. Farkas Zoltán Batyu módszertana
Fügedi János
22. Érintés (Világzeném)
Marton László Távolodó
24. A XX. Táncháztalálkozó képei
Kanyó Béla
26. TÁNCHÁZAK, FOLK-KLUBOK
29. Magyar dzsessz – Dresch
Marton László Távolodó
30. VAJDASÁGI HÍREK
35. A folkopera ürügyén...
Stuber György
39. Könyvlapok mérlegtányéron
Soós János
40. Boldog, szomorú dal
Abkarovits Endre
42. 25 éves a Barozda
44. Elátkozott zenészek
Molnár Miklós
46. Angol nyelvű ismertető
Sue Foy

A szakma presztízse

Sajnos, a mellékelt szerződés nem fiktív. Egy vidéki település önkormányzata (fesztiválirodája, ilyen-olyan egyesülete, kht-ja, alapítványa) juttatta el több, különböző műfajban tevékenykedő csoportnak. (Hogy melyek ezek a műfajok, nem tudom, csak sejtem, hogy például a pop-sztárok nem ilyen szövegezésűt kaptak.) Az egyébként kedves és jóindulatú szervező mondta is, hogy páran már telefonáltak emiatt. Páran telefonáltak, tehát a többség szolgálai módon aláírta. Talán el sem olvasták, vagy nem vették a fáradságot, hogy belegondoljanak, mit is jelentenek az egyes pontok. A művészek egy része alkatánál fogva idegenül mozog a pontok és paragrafusok világában, mások talán sikknek tartják, ha látványosan analfabétának tűnnek ilyen földi dolgokban. Legtöbbször talán úgy veszik, mint ha az Önkormányzat, mint hatóság küldene ki valami határozatot, amiben az ügyfél „tartozik, köteles, 8 napon belül, ellenkező esetben, terhe mellett”. Mintha nem is az állna a fejlcen, hogy „megállapodás, mely létrejött két fél között”.

De miért is ragadtattam magam írásra e csekélység miatt?

Először is nézzük meg, mit rejtenek ezek a sorok!

Kezdjük egy fájó találattal! A 2. pont szerint „munkaképes állapotban” kell megjelenni. Bármilyen megalázó is ez a kitétel, lássuk be, kollégáink tucatjai fáradoznak éveken át, hogy ez a sommás kép kialakuljon az egész szakmáról. Elképezelem, amint a felháborodott kardnyelőt azzal vigasztalják, hogy ezt a népzene-szek miatt kellett beleírni. De nézzük tovább!

A 4. pontban foglaltak szerint – állítólag nem a zenészekre vonatkozik, csak véletlenül maradt benne – a művész felelősséget vállal az előadás balesetmentes lebonyolításáért. Tehát, ha uram bocsá' rádól a díszlet a zenészre, ő kórházba kerül, hangszere tönkremegy, nem hogy nem kap kártérítést, de még a díszlet árát is vele fizettetik meg. (Hiszen ő vállalt felelősséget!) Ezt akarták a szervezők? Aligha! De ez van leírva. (Mennyivel más lenne így: „...felelős az általa hozott felszerelés balesetmentes működtetéséért...”)

Sokak régi vesszőparipája a 7. pont. Az itt leírtak szerint, ha a szervezőknek kedvük szottyanna a koncert anyagát CD-n ki-

Rece-Fice együttes – Csorba Gábor felvétele

MEGÁLLAPODÁS

amely létrejött egyrészről a (továbbiakban: Megrendelő), másrészről (továbbiakban: Vállalkozó) között alulírott helyen és napon, az alábbi feltételekkel:

1) Megrendelő megbízza Vállalkozót a nevű rendezvény keretében – a Megrendelő által meghatározott közterületi helyszínen és időpontban – művészeti előadás megtartásával.

2) a. Az előadás címe, tárgya: b. A fellépés helyszíne, időpontja: c. A műsoridő legalább: d. Az előadás szereplőinek száma: e. A fellépés technikai igénye: f. Megrendelő által kijelölt szervező:

3) Vállalkozó vállalja, hogy 2/b.) pontban meghatározott előadás időpontját megelőzően legalább 30 perccel az előadás helyszínén munkaképes állapotban megjelenik, valamint a Megrendelő által kijelölt szervezővel – a további instrukciók ismertetése érdekében – a kapcsolatot felveszi.

4) Felek megállapodnak, hogy az előadás speciális technikai eszközeinek használatához és működtetéséhez szükséges engedélyeket Vállalkozó beszerzi, valamint felelősséget vállal a műsor biztonságos (balesetmentes) lebonyolításáért.

5) Megrendelő vállalja, hogy az 1-2.) pontban meghatározott előadás lebonyolításáért – számla ellenében –,- Ft + 12 % ÁFA fellépési díjat, valamint,- Ft útiköltség-térítést fizet Vállalkozó részére.

6) A 4.) pontban megállapított díj kifizetése az előadást követően a helyszínen válik esedékessé. Banki átutalásról szóló megállapodás esetén a megállapított díj kifizetése 8 naptári napon belül Vállalkozó számú-nél vezetett számlájára átutalással válik esedékessé. A felek megállapodnak abban, hogy a fizetés megállapodás szerinti módját jelen pont érvénytelen szövegrészének egyértelmű áthúzásával jelölik.

7) Vállalkozó jelen megállapodás aláírásával egyidejűleg hozzájárul az előadás másodlagos felhasználásához, illetőleg nyilvánossághoz közvetítéséhez (fotó, videofilm stb.). Vállalkozó kijelenti, hogy az 5.) pontban megállapított díjazáson felül további jogdíjigényt nem támaszt Megrendelő felé.

8) Megrendelő vállalja, hogy kedvezőtlen időjárási viszonyok miatt elmaradt előadás esetén – amennyiben Megrendelő az előadás napján későbbi időpontban nem tart igényt az előadás megtartására – az 5.) pontban meghatározott fellépési díj 50 %-át és az útiköltség 100 %-át megtéríti Vállalkozó részére.

9) Vállalkozó vállalja, amennyiben az előadás megtartásától jelen megállapodás aláírását követően eláll, akkor gondoskodik – azonos színvonalú és díjazású – helyettesítő program (művészeti előadás) megszervezéséről. Ellenkező esetben Vállalkozó az 5.) pontban megállapított fellépési díj összegének kétszeresét kötbér címén Megrendelő Bank Rt. Igazgatóságánál vezetett számú bankszámlájára köteles – az elállás bejelentésétől számított – 5 naptári napon belül átutalni.

A létrejött jogviszonynak a 9.) pontban foglaltaktól eltérő megszüntetésére, valamint a megállapodásban nem szabályozott kérdésekben a Ptk. szabályai az irányadók. Felek a jelen 9 pontból álló megállapodást annak elolvasása és értelmezése után, mint akaratukkal mindenben egyezőt, helybenhagyólag írták alá. (Dátum, aláírás stb.)

adni, a zenészeknek nem hogy nem lenne semmi beleszólásuk, de még tiszteletpéldányt sem kelene kapniuk, jogdíjról nem is beszélve. Persze biztos nem ez volt a cél, egyébként is, kinek érné meg egy népzenei koncertet kiadni! De a lehetőség benne van a szerződésben.

És végül a hab a tortán, a 9. pont! Ha a művész lemondja a fellépést, a gázsi kétszeresét fizetheti ki kártérítésként. És ha a szervező? Nos, erre nézve a ptk. az iránymutató. Ennyire képzett nem vagyok jogilag, de aligha hiszem, hogy az elmaradt gázsim kétszeresére vonatkozó kárigényemet bármilyen bíróság is megítélné.

Szóval miért írtam meg mindezt? Mert nem egyedi eset, és nem véletlen, hogy a népzeneészeknek egy ilyen „szerződést” egyáltalán kipoztáznak. Nem egyedi eset, és nem véletlen, hogy a piac törvényeit, a szerzői jogokat, a méltányosságot, a kölcsönösséget, a korrekt üzlet kívánalmait a népzeneire nem tartják érvényesnek. Persze, sokan tényleg nem tudják, mi fán teremnek mindezek, sokan tényleg nem a pénzért muzsikálnak, mások meg beletörődtek, hogy a jogaikért, meg az önértükért semmit sem kapnak a közértben. És persze megint mások ezt szépen ki is használják. Egyik fellépésünket egy vidéki főiskolán a helyszínen akarták egy vállveregetés kíséretében lemondani, mert – mint kiderült – az aznap estére meghívott rockbanda hangosítása pont annyival került többbe a tervezettnél, mint a mi teljes gázsink útiköltséggel. Ilyen a műfaj presztízse. És amíg hagyjuk magunkat, ilyen is marad!

Mindezen előzmények után a fesztivál egyébként példás szervezettséggel lezajlott. A helyszíneket meg lehetett közelíteni kocsival, a cuccokat őrizték, és anynyi mikrofon volt, ahányat kérünk. A fentiek tehát – amint azt előre sejteni lehetett – nem a „kultúrosoknak” szólnak, hanem a gazdasági és jogi stábnak.

ifj. Vitányi Iván

A Kárpát-medencében kell gondolkodnunk

Beszélgetés Kelemen Lászlóval, a Hagyományok Háza főigazgatójával

A Hagyományok Házának főigazgatói posztjára kiírt pályázatot Kelemen László nyerte, és a kiírás értelmében július 1. óta tölti be ezt a pozíciót. Ki ne ismerné nevét szakmai körökben, mint remek muzsikust vagy az Utolsó Óra program elindítóját? Vele készült interjúnkban arról faggattuk, hogy miként képzei el a vezetése alatt álló, most szerveződő intézmény működését.

- Tagja vagy még az Ökrös zenekarnak?
- Nem, a mostani munkám mellett nem tudom vállalni, hogy rendszeresen muzsikáljak velük. Pártoló tagként szívesen segíték nekik, amiben tudok, de a velük töltött időm gyakorlatilag a nullával egyenlő. Kallós Zoli bácsi köszöntésekor persze én is muzsikáltam a Bodzafa együttesrel a nyáron, és a Barozda 25 éves jubileumán is fellépek velük október végén, Csikszeredában.
- Az Utolsó Óra program vezetését is átadtad...
- A Fonóban végzett tevékenységemet szintén félbe kellett hagynom, mert még a családom számára sem nagyon marad időm. Őszre már amúgy is csak tizenegy zenekar maradt, s végigjártuk a teljes Kárpát-medencét. Igyekszem rajta tartani a szemem a munkálatokon, de a program irányítását átadtam Árendás Péternek, a gyűjtést pedig Vavrincez András és Német István vállalta.

1960-ban a székelyföldi Gyergyóditróban születtem, Budapesttől 700 kilométernyire keletre. Már korán, tíz évesen Marosvásárhelyre vittek tanulni, az ottani Művészeti Líceumba, Hegedű szakra. Tizenegy évesen írtam először zenét, hamarosan Csíky Boldizsár magánöböljévé lettem zeneszerzőből.

A marosvásárhelyi zenei érettségi után a kolozsvári „G. Dima” Zeneművészeti Főiskolán folytattam tanulmányaimat, ott diplomáztam 1984-ben, zeneszerzés szakon. Közben elkezdtem játszani és gyűjteni az erdélyi hangszeres és vokális népzeneit. Tagja lettem a Bodzafa táncház-zenekarnak, mellyel a kolozsvári táncházban muzsikáltunk. Tevékenységünk eredménye az a két bakelitlemez, amelyet a bukaresti Electrecord adott ki (1982: Magyarországi népzene, 1984: Magyarózdai népzene).

Az egyetem elvégzése után az akkori romániai kötelező kihelyezési rendszer keretében Nagenyedre kerültem, ott zenetanárként dolgoztam Magyarországra telepedésemig, 1986-ig.

Budapesten először a Zeneműkiadónál dolgoztam, mint zenei szerkesztő (1986-1992), klasszikus zenei kottákat, sorozatokat szerkesztettem, de a Csángó Népzene (Domokos-Rajeczky) III. kötetét is (1991). 1987-ben Ökrös Csabával és Berecz Andrással meg-

alakítottuk az Ökrös zenekart, melynek vezetője, botcsinálta menedzsere és lemezeinek kiadója lettem. A zenekarral végigkoncerteztem Európát, de eljutottunk az Egyesült Államokba és Japánba is. Zsuráfszki Zoltán és Farkas Zoltán „Batyú” Kodály Kamara Táncegyüttesének zenekara is voltunk a táncegyüttes rövid fennállása alatt. Közben 1988-tól a Hungarotonnak is szerkesztettem erdélyi népzenei lemezeket (1988: Fodor Sándor „Neti”, 1989: A palatkai zenekar, 1990: Az ádámosi zenekar).

1992-től 2000 márciusáig a Budapest Táncegyüttes zenei vezetője voltam, a műsorok kísérőzenéjét nagyrészt én állítottam össze, de zenei szerkesztőként is közreműködtem nagyrendezvények – például a Szegedi Szabadtéri Játékok – népzenei produkcióinak megvalósításában.

Kodály-ösztöndíjasként (1987-1988) komolyzenei kompozícióimat a Fialta Zeneszerzők Csoportja koncertjein mutatták be, Hegedű-szólószonátámat Perényi Eszter játszotta korongra (Hungaroton). Tagja vagyok a Magyar Zeneszerzők Egyesületének és a Táncház Egyesületnek is.

1997-ben kezdeményezésemre és vezetésemmel a Fonó Budai Zeneházban elindítottuk az Utolsó Óra átfogó hangszeres népzenei gyűjtést, mely a mai napig folyik. Eddig több mint

1000 óra felvételt készítettünk és archiváltunk, a gyűjtés közben a XX. század legnagyobb Kárpát-medencei hangszeres népzenei gyűjtésévé vált. Eredményeinket az Új Pátria elnevezésű CD-sorozatban tesszük a nagyközönség számára hozzáférhetővé, mely terveink szerint kimerítő képet nyújt majd a Kárpát-medencei hangszeres népzenei örökségről. Eddig szerkesztésben 13 CD-t jelentettünk meg a 45 részesre tervezett erdélyi sorozatból, de készült már francia megrendelésre is válogatásunk. Minisztériumi segédlettel elkezdjük a hatalmas anyag másolását, hogy visszajuttassuk azokba az országokba is, ahonnan adatközlőink jöttek. Ez úgy tűnik, megfelelő bizalmi és szakmai alapot teremt majd egy szélesebb Kárpát-medencei szakmai együttműködéshez.

2000. november 15-től a Hagyományok Háza miniszteri biztosa voltam, 2001. július 1-től főigazgatóként irányítom az intézmény szakembergárdájának felállítását, a szakmai munka beindítását, pozíciómat pályázat útján nyertem el.

Négy nyelven beszélek társalgási szinten (német, angol, francia, román), románból felsőfokú nyelvvizsgának megfelelő diplomám van.

Nős vagyok, két gyermek édesapja.

(Ditrói) Kelemen László

– A Hagyományok Háza főigazgatójaként mit szándékozol tovább vinni az átvett táruk tevékenységéből és mit kívánsz leépíteni?

– Alapelvként fogalmaztam meg, hogy mindent, ami jó, megtartok, és csak bővíteni fogok. A Hagyományok Házával a folklórnak egy olyan csúcspontjára jött létre, amely kulcsszerepet játszik a jelenlegi átmeneti világban. Nagyon elcsépett, amit mondok, de a globalizáció erősödésének időszakában alapvető kérdés az egyedi sajátosságok megtartása, s a Ház e célra kíván az eszköze lenni. Úgy, hogy kihasználja a globalizáció azon előnyeit – például a határok jelképesse válását –, amelyek könnyebbé teszik a helyi hagyományok rögzítését, illetve tovább élését a Kárpát-medencében.

Szándékosan nem mondtam magyar nemzeti sajátosságokat, mert meggyőződésem, hogy e térségben minden nemzetségnek, nemzetiségnek ez az érdeke. Nem kívánjuk megosztani a folklórt és csak magyar szempontból vizsgálni, hanem a maga teljességében kezeljük. Tisztában vagyunk vele, hogy a helyi sajátosságok megmaradásában milyen nagy szerepet játszik. Ezért a Hagyományok Háza össz-kárpát-medencei intézmény szeretne lenni.

– Mivel szándékozod bővíteni a táruk repertoárját?

– A Hagyományok Házának három nagy szakmai egysége van: a Magyar Állami Népi Együttes, a Lajtha László Hagyományörző Műhely, benne a Martin Médiatárral, illetve a Magyar Művelődési Intézettel átvett

Népművészeti Műhely, melyen belül a Táncház Archivum is megtalálható.

Az évente mintegy 90-110 előadást produkáló Magyar Állami Népi Együttes az elmúlt években szinte kivonult a közművelődésből, főként idegenforgalmi, turisztáknak szóló műsorokat adott. Ebben a formában aktívan hozzájárult a kultúra külföldi megismertetéséhez, mely rendkívül fontos, ám nem kevésbé lényeges, hogy a kisebbségben vagy a hazánkban élő magyarok is hozzáférjenek az együttes produkcióihoz, mert a folklór már a XIX. század óta identitásunk felismerésének, megőrzésének, fejlődésének fontos eszköze. Ezért szeretném, ha a társulat műsorait ugyanolyan számban látogatnák a Kárpát-medencében élők, mint a külföldiek. Persze ennek megvalósítása alapvetően más szemléletet feltételez: nem az ország határain, hanem egy sokkal tágabb földrajzi területen, a Kárpát-medencében történő gondolkodást.

Ez természetesen minden osztályunkra vonatkozik. Olyan regionális archivumot akarunk például létrehozni, amely Csíkszeredától Pozsonyig, Munkácsról Topolyáig felöleli a térség folklóranyagát. Internetes honlapon sem csupán a Hagyományok Háza fog szerepelni, hanem például a Kárpát-medence összes profi táncegyüttese is megtalálható lesz.

– Az archivumot miként bővítenétek?

– Itt sem csupán a Hagyományok Háza archivumáról van szó, hanem arról, hogy a helyi archivumok bevo-

A HAGYOMÁNYOK HÁZA

az ezredforduló Magyarországnak egyik legjelentősebb kulturális beruházása. Olyan kezdeményezés, mely egyedülálló lehetőséget teremt arra, hogy mi, magyarok és a globalizálódó világ egyaránt megélhesse és megérthesse kulturális örökségünk nyelvileg kötetlen, hagyományos művészetét. A Hagyományok Háza három nagy egységből épül fel.

A MAGYAR ÁLLAMI NÉPI EGYÜTTES (MÁNE)

A Magyar Állami Népi Együttes 50 éve közvetíti a világ felé a magyar nemzeti hagyományokat, eddig 4 kontinens 7,5 millió nézőjének szívét nyerve meg a magyar kultúrának. A Hagyományok Háza tevékenységének fontos alapeleme az a professzionális táncszínházi és előadóművészeti tevékenység, amely az együttes megújított társulatára épül. A MÁNE színpadi formában jeleníti meg a hagyományokhoz kötődő valamennyi műfajt: a historikus zenét, az autentikus népzene és néptáncot, a dramatikus játékot, a hagyományos elemekből építkező „világzene” és látványszínházat, valamint a táncházmozgalom valamennyi kortárs művészeti értékét. Együttesünk örömmel viszi a magyar néptáncot és népzene a világ bármely sarkába, ahol kíváncsiak arra.

násával egész archívumrendszert alakítunk ki. Ennek érdekében tettünk már lépéseket az egységesítésre. Elkezdtük felmérni, milyen anyagok léteznek vidéken, mire van szükségük – Csíkszeredától Pozsonyig –, és elindult az egyeztetés, hogy miként kössük össze a helyi archívumokat a Hagyományok Házában lévő központtal, és milyen jogosultságokat adjunk, illetve kapjunk. A közművelődési oldalon megkezdődött a Népművészeti Műhely tanfolyamainak kihelyezése a Felvidékre, Erdélybe és a Délvidékre, mert nemcsak Magyarországon akarunk szervezni iskolán kívüli, oktatói kurzusokat hanem az egész Kárpát-medencében.

– A Hagyományok Háza elnevezés alapján, de abból következően is, amit a Kárpát-medence helyi sajátosságainak megőrzéséről mondtál, az ember úgy gondolja, hogy nemcsak a hozzátok tartozó tájak szakmai felügyeletét tartjátok feladatotoknak. Milyen kapcsolatot szeretnél kialakítani a többi táncsoporttal, az adatközlő zenészekkel, a táncházas együttesekkel vagy a népi iparművészekkel, azaz a tőletek szervezetenként függetlenekkel?

– E tekintetben is komoly szerepe van a Hagyományok Házának. Szeretnénk egy országos közművelődési hálózatot létrehozni, amely helyi közösségeknek adna helyet, egy kicsit a Fonó Budai Zeneház mintájára is, illetve ezek segítségét szolgálná. A magyar népzene művelésének helyszínei Sátoraljaújhegytől Kőszegig leginkább a táncházak, melyek manapság főként anyagi okok mi-

A LAJTHA LÁSZLÓ HAGYOMÁNYŐRZŐ MŰHELY

1896-ban egy magyar etnográfus, Vikár Béla Európában elsőként rögzített népdalokat fonográf-felvétellel. Ezt követően Bartók Béla, Kodály Zoltán és Lajtha László kiszélesítve a gyűjtéseket a Kárpát-medencében élő népekre, megteremtette a magyar etnomuzikológia és nemzetközi összehasonlító folklór-kutatás alapjait. A magasszintű tudományos feldolgozás mellett mindannyian arra törekedtek, hogy a gyűjtött népzene a kortárs kultúrába is beépíthető legyen. Magyarországon a népzene és néptánc tudományos feldolgozását a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete és a Néprajzi Múzeum látja el. A folklór társadalmi felhasználásának dokumentációs bázisa a Hagyományok Háza Hagyományőrző Műhelye, amely a tudományos intézetekkel együttműködve, a korszerű digitális technika és az internet igénybevételeivel kívánja hozzáférhetővé tenni mindenki számára a kezdetektől napjainkig Magyarországon felhalmozott bármely etnikumhoz tartozó népzenei és néptáncgyűjtéseket.

A NÉPMŰVÉSZETI MŰHELY

A Népművészeti Műhely a népművészeti revival mozgalmak – népzene, néptánc, kézművesség – működésének szakmai hátterét biztosítja. Képzé-

seket, tanfolyamokat, mesterkurzusokat szervez, művészeti csoport- és szakkörvezetők, pedagógusok, illetve egyéb érdeklődő személyek számára. Működési területén részt vesz az oktatás szakmai követelményeinek kidolgozásában, tankönyveket, jegyzeteket, hangzó- és vizuális anyagokat jelentet meg. Részt vállal a népművészet iskolai oktatásának fejlesztésében is. Közreműködik a nemzetközi, országos és regionális szakági rendezvények koncepciójának kialakításában, koordinációjában, tartalmi előkészítésében és lebonyolításában.

Kapcsolatot tart a nemzetközi szakmai szervezetekkel (ellátja a CIOFF magyarországi képviseletét), együttműködik az illetékes tudományos intézményekkel (MTA Zenetudományi Intézettel, Néprajzi Múzeummal és egyéb szakmai szervezetekkel). Szaktanácsadást végez a közművelődési és oktatási intézmények, művészeti csoportok, szakkörök és alkotóműhelyek, civil szervezetek, illetve ezen a szakterületen tevékenykedő szakemberek számára. Tájékoztatást ad a népművészet jogi, képzési, tartalmi és módszertani kérdéseiről. Összeállítja az éves népművészeti eseménynaptárt.

Hagyományok Háza
H-1011 Budapest, Corvin tér 8.
Postacím: 1251 Budapest, Pf.: 23
Tel./Fax: (36-1) 201 5017, 225 1012
h.h.@axelero.hu • www.hagyomanyhaza.hu

att visszaszorulóban vannak. Ezt a folyamatot meg kell fordítani. Igyekszünk regionális központokat kialakítani a civil szervezetekkel összefogva – például a Martin György Néptáncszövetséggel vagy a Táncház Egyesülettel – olyan településeken, ahová programot lehet kiejánlani, s ahol be tudunk indítani képzéseket is. Ebben igen fontos szerep jut a civil szervezeteknek. Nyilvánvaló, hogy e központok az ő működésüket segítik majd, a helyi táncegyütteseket támogatják. Ismerünk olyan táncsoportokat – például a miskolciti –, amelyeknek próbatermük sincs. A Hagyományok Háza itt egy alulról jövő szerveződést kíván ösztönözni, segíteni.

– Ezentúl ti írtátok ki a folklórral kapcsolatos pályázatokat a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma helyett?

– Nem. Mi is meghirdetünk pályázatokat, mint például nemrég táncház egyesületesek számára tettük, melynek eredményeként az öt nyertes a támogatásunkkal készíthet CD-felvételt. Ám a tárca továbbra is közvetlenül használ fel pénzeket pályázatokra, és a miniszter úrnak is van egy kerete támogatásokra. Nem következett tehát be az, amitől mindenki félt, hogy a Hagyományok Háza elszívja majd a forrásokat, épp az ellenkezője történt: a Hagyományok Háza segítségével további összegek csatornázódnak erre a területre. Idén 30 millió forintot is meghaladja az a pénz, amit a mi költségvetésünkől kap a folklórszakma, mely ezzel is előnyösebb helyzetbe került, mint amiben korábban volt.

– Folyamatban van az intézmény szakembergárdájának verbuválása. Mikorra áll fel a csapat?

– A tárcák vezetőinek pályáztatás útján történő kinevezése az őszi folyamán várható. A házon belül termé-

szetesen átszervezés is történik, hiszen meglévő intézményről van szó, melyet bővíteni is kell. A személyi állományt most építjük ki, ez a folyamat január elsejéig lezajlik.

Tudomásom szerint ősszel elkezdődik a Hagyományok Házának otthont adó épület kivitelezése a Millenniumi Városközpontban, ahová reményeink szerint két év múlva beköltözhetünk. Addigra kialakítjuk az intézmény struktúráját. Most a Corvin téren működünk, sok szempontból nem megfelelő, szűkös körülmények között. (A Budai Vígadóban lévő színházterem eredetileg bálteremből lett kialakítva sok kompromisszummal, közönségszolgálatunkat most két szobába kellett bezsúfolnunk.) Őrizzük Lajtha László használati tárgyait, melyekből új helyünkön Lajtha László emlékszóbat rendezünk be. Az archívum digitalizálásához is nekiálltunk.

Amit vállaltam nagy kihívást jelent, és remélem, lesz értelme annak, hogy így döntöttem.

K. Tóth László

Pályázati eredmény

A Hagyományok Háza által júniusban táncházzenekarok számára meghirdetett pályázatra (melynek keretében az intézmény 5 zenekar számára biztosít lehetőséget, hogy zenei anyagukat stúdiójában, 50 munkaóra alatt, önköltségi áron rögzíthessék) 8 zenekar jelentkezett.

A Kelemen Lászlóból, Hollókői Lajosból, Agócs Gergelyből és Vavrincez Andrásból álló bíráló bizottság a Méta, a Békés banda, a Tükrös, az Üsztürü és a Kerekes együttes pályázatát nyilvánította sikeresnek.

A stúdiófelvételekre őszi folyamán kerül sor, a kész hanghordozók valószínűleg a Fonó Records vagy az Etnofon Records gondozásában jelennek meg. A Hagyományok Háza azt tervezi, hogy hiánypótló táncitanító zenei anyagok elkészítésére – hasonló feltételekkel – jövőre is hirdet pályázatot.

Vajdasági turné

A Vajdaságban vendégszerepel szeptember 14. és 18. között az 50 éves Magyar Állami Népi Együttes. A társulat az újvidéki Szerb Nemzeti Színházban, Szabadkán, Becksereken, Becsén és Temerinben lép fel, mindenhol műsoraiból adott válogatással lépve színpadra.

A határon túli turné ötlete a szabadkai Kosztolányi Dezső Diáksegélyező Egyesület vezetőségétől származik, elmondásuk szerint óriási igény és szükség van a nemzeti identitástudat életben tartását segítő kulturális programokra, melyek révén a fiatalabb generációk is személyesebb viszonyba kerülhetnek nemzeti hagyományaikkal. Az egyesület meghívja a helyszíniül szolgáló települések szerb előljáróit is, a szabadkai előadásra pedig a nemrég kinevezett magyar konzult is várják. A tavaly Szabadkán, Zentán és Topolyán bemutatkozó Állami Népi Együttest a magyar közönség tombolva ünnepelte. A 2001. január elsejétől a Hagyományok Háza keretein belül működő művészeti csoport nagy örömmel tett eleget a felkérésnek, hiszen újjászervezésük többek között azt célozta, hogy az idén jubiláló társulat több közművelődési célú és több határon túli fellépést tudjon vállalni. A turné költségeinek felét a Hagyományok Háza, másik részét a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma állja.

1011 BUDAPEST, CORVIN TÉR 6
TEL/FAX: (36-1) 225 2522
E-mail: martinmedia@zoldem.hu
Internet: www.mmi.hu/egyido065

MARTIN MÉDIATÁRSASÁG

KÖNYV • NÉPTÁNC • NÉPZENE
FOLYÓIRAT • NÉPRAJZ

HANGFELVÉTEL • VIDEÓFELVÉTEL
TÁNC TUDOMÁNY • TÖRTÉNET TUDOMÁNY
ZENETUDOMÁNY • KULTURANTROPOLÓGIA
NYELVTUDOMÁNY • SZELÉNTÖRTÉNET

NYITVATARTÁS: Hétfő: 10 - 18 óráig • Kedd: 14 - 18 óráig
Szerda: zárva • Csütörtök: 11 - 19 óráig • Péntek: 10 - 15 óráig
Minden érdeklődőt szívesen várunk!

VI. Duna Karnevál

Kulturális kavalkád

Nem tudom, ki hogy van vele, de mostanában mint ha gyorsabban múlna az idő.

Olyan közelinek tűnik, hogy Mucsi János barátom a Magyar Turizmus Rt.-hez benyújtott millicentenáriumi pályázatát elfogadták, melynek eredményeképp sor kerülhetett az első Duna Karneválra 1996 júniusában. Ahogy ez lenni szokott, az álmok és a valóság között jókora rés tátongott. Az ötletek egész özönét írtuk le éjszakánként, hogy milyen is legyen a Duna Karnevál a Fekete-erdőtől a Fekete-tengerig. Álmodni is gyönyörű volt, hát még ha meg is valósíthattuk volna... Ám tényé érelte az idő, hogy vágyainknak csak kis töredékét tudtuk eddig megvalósítani. Azt is anyagi artistamutatványok és a lehetetlent nem ismerő, maroknyi szervezőgárda heroikus munkája közepette a BM Duna Együttes háza táján. De hát mi is ez a töredék?

Vegyük sorra először az ideai helyszíneket: Vörösmarty tér, Halászbástya, Petőfi Csarnok, BM Duna Palota, Üröm, Budakalászi Faluház, Balatonföldvár, Mátyásföld Erzsébetligeti Színház, Margitszigeti Szabadtéri Színpad. Ezekből több helyszín a Karnevál idején szinte folyamatosan működött.

A tavalyi margitszigeti „Ezredűző – A század bálja” című történelmi monstre előadás

után az ideai „Ezrednyitó” táncest Mucsi János rendezésében – a hívatásos együttesek példátlan összefogásával megvalósítva – megtöltötte a nézőteret. Ezt népzenevel-néptáncsal elérni Budapesten, egy nyári estén nagy öröm volt számunkra, igazolni láttuk eddigi fáradozásainkat. Mindez természetesen egyben jelzi a Duna Karnevál jó hírét is.

A Duna Karneválon megjelenő műfajok: népzene-néptánc, klasszikus, fúvós, jazz, világ- és kortárs zene, kortárs tánc, fotó- és kézműves kiállítások.

Kanyó Béla képei végigkísérték az eddigi Duna Karneválokat. Egy-egy képébe tömörülnek vaskos tanulmányok tartalmi, megfoghatatlanul megvilágosítva érzéseinket. A Duna Palotában megrendezett kiállítása most is nagy sikert aratott.

A fellépőkről: az ideai évben 3 kontinens, 12 külföldi együttes 290 művésze érkezett a Duna Karneválra. A karneváli felvonuláson a nemzetiségi együttesekkel együtt 600 részvevő szerepelt. A 70 órában, 9 helyszínen megvalósult műsort mintegy 120.000 néző élvezhette – a Duna Palota, a Petőfi Csarnok és a margitszigeti gála kivételével ingyenesen!

A marosvásárhelyi Maros együttes a Duna Karnevál egyik törzsvendége. A kezdeti munkakapcsolatunk mára baráti nemesedett. Mindig öröm találkozni velük, hiszen töretlen jókedvük, kedvességük a színpadról is sugárzik, magukkal ragadják a közönséget. Közülük több kiváló tanár egyéniség járja a világot, „Japántól Japánig” ismerteti, tanítja a magyar táncok számtalan sokszínűségét.

Az ellentmondások: ahelyett, hogy évről-évre bővíthetnénk rendezvényünket, a már meglévő helyszínekért is újból és újból meg kell küzdeni. Neuralgikus pont a Vörösmarty tér.

Nem sokkal a rendezvény elindulása előtt egy közismert városvédő úr közölte velünk, hogy az idén a Vörösmarty téren nem lesz Duna Karnevál! Érdeklődésemre, mit tud a rendezvényünkről, kiderült, hogy nem sokat. A „nem” viszont kategorikus volt.

Ezzel ellentétben a Vörösmarty teret mintegy borostyán módjára beiterítő, különféle idegen nyelveken reklámozott vendéglátó egységekkel persze nincs nagy baj – városkép ide, vagy oda. Ezek megjelenése adott esetben formálja (deformálja?) értékítéletünket – még a messze földön híres városvédők esetében is. Milyen kár!

És az eddigiiek mindössze eredeti elképzeléseink megvalósult töre-

déke! És ez a töredék sem akar mást, mint önfelelt szórakozást nyújtani a nézőknek, akik évről-évre egyre hálásabban adják tudunkra: szeretik, keresik a Duna Karnevál programjait. De csodák-csodája, az idén is volt, és reméljük lesz is Vörösmarty téri helyszín, a szobor Vörösmarty biztató tekintetével támogatva...

„Húzd rá cigány, megittad az árát,
Ne lógasd a lábadat hiába;
Mit ér a gond kenyéren és vízen,
Tölts hozzá bort a rideg kupába.
Mindig így volt e világi élet,
Egyszer fázott, másszor lánggal égett;
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyútt vonóbúl bot,
Szív és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondoldj a gonddal.”

Találkozunk 2002 júniusában, immár a VII. Duna Karneválon!

Hollókői Lajos

Hellenic együttes – Kanyó Béla felvétele

Dolgozni mégiscsak lehetett

Pesovár Ernő Kossuth-díjas táncfolklorista 75 éves

Pesovár Ernő táncfolklorista, koreográfus, címzetes főiskolai tanár, a néprajztudományok kandidátusa olyan művek szerzője, mint egyebek közt „A magyar tánc történet évszázadai” (1972), „A tánc költészete” (1982), „Táncchagyományunk történeti rétegei” (1994), „A magyar párostáncok” (1997). Munkásságát 1985-ben Erkel Ferenc-, 1989-ben Életfa-, 1992-ben Kossuth-, 1998-ban Életmű-díjjal ismerték el.

– Mire gondol vissza ebből a hosszú életből legszívesebben?
– A munkára. Arra, hogy dolgozni mégiscsak lehetett. Mert mindig akadt, a legnehezebb időszakokban is, aki védőernyőt emelt fölénk. Sok emberséges emberre emlékezhetek jó szívvel.
– Németh László írta: a tehetségek fűrtösen jelentkeznek. Ön is egy nagy nemzedék tagja.

– Szerencsére. Ha nem így történik, ha nálunk nem egyszerre vannak jelen az olyan személyiségek, mint mások mellett Andrásfalvy Bertalan, Borbély Jolán, Lányi Ágoston, Maác László, Martin György, Molnár István, Pesovár Ferenc, Rábai Miklós, Szentpál Olga, Tálasi István, Timár Sándor, Vásárhelyi László, akkor nem zajlik le, úgyszólván az utolsó pillanatban, az egész magyar nyelvterületre, a hazai nemzetiségek és a szomszéd

népek táncfolklorjára is kiterjedő gyűjtés, a feltárt anyag rendszerezése, feldolgozása, sőt, az ehhez szükséges elvek, normák, szempontok egyidejű kimunkálása. Valóban színes társaság volt ez. Ahányan voltunk, annyifélek. S kellett az is, hogy mindenki más terület iránt érdeklődjön, akaratlan munkamegosztásként mindenki másra összpontosítson.

– Önt mi foglalkoztatta a néptáncból leginkább?

– Engem három kérdés kötött le. A területi tagozódás, amely megmutatja – Hamvas Béla szép szavával – egy-egy táj géniuszt. Pontosabban, hogy miként fogalmazódik meg, őlt alakot ez a géniusz a táncban. A másik a történetiség. Ahogy egy-egy tánc felveszi magába elődeit. A harmadik az a hallatlanul izgalmas dolog, amit a tánc művészi értékének nevezünk, s ami, éppen azért, mert a magyar néptánc improvizatív természetű, csak a tánc kibontakozása, ha úgy tetszik: megalkotása közben ragadható meg. Ezért is volt kivételes szerencse, hogy mi olyanoktól gyűjthettünk, akiknek a tánc még egy élő kultúra természetes része, s a személyiség önkifejezése volt.

– A táncnak miféle sajátosságaiban jelenhet meg ez a – hogy is mondta – géniusz?

– Nincs itt szó semmiféle homályos dologról. Vesse össze, mondjuk, a somogyiak hihetetlen archaizmusokat megőrző bármelyik táncát azzal a mezőségi legényessel vagy forogatóssal, amely az erdélyi kultúra egészének kimunkáltságát, reneszánsz pompáját tükrözi. S akkor szinte kézzelfogható formában is fogalmat alkothat a különbségekről, a tájegységek géniuszaikról is.

– Jól értem, hogy a tánc is olyan, mint az általános szabályok közt rögtönzött megvalósuló beszéd?

– Ezért vezettük be a táncnyelv fogalmát. Az már egy következő kérdés, hogy ki mennyire ismeri ezt a nyelvet, s mit tud belőle létrehozni. Közhely mondatokat vagy műalkotásokat.

– A hetvenes évekre, amikor a felhalmozódott tudás jóvoltából több együttes tagjai is – használjuk a talál fogalmat – anyanyelvi fokon tanulhatták meg a néptánc nyelvét, megjelent a tánccházmozgalom. Mit jelentett ez a tudósoknak?

– Ez egy izgalmas történeti folyamat, a folklorizmus magával ragadó, a folklorizmuson túlmutató fázisának bizonyult. Nálunk a XX. század elején a táncban még nincs folklorizmus, virágozik

a XIX. századból való népies műtánc. Azután a harmincas évek elején támad az első erőteljes hulláma a Gyöngyös-bokrétával. Kárhozzatjuk vagy sem, ez döbönti rá a magyar társadalmat, hogy van egy ilyen értékes hagyománya. Ebbe valószínűleg belerobban a néptánckutató és koreográfus Molnár István Bartók és Kodály példáját követő koncepciója. Vagyis Molnár István az általa már nagyon alaposan megismert néptáncot

Bánhalmi János felvétele

ot tekinti anyagának, amit aztán szuverén módon formál, hogy saját, expresszív beütésű művészetét teremtsen meg belőle. Mondhatni: új nyelvet teremtett, ahogy minden eredeti művész. Az ötvenes évek időszaka konzervatív szemlélettel fordult a néptánc felé. Vagyis nem az anyag, nem a koreográfus, hanem a színpad és persze a politika igényei szerint stilizáltatta. A műnek szocializmust építő népünk örömét kellett kifejeznie. Viszont nagyon izgalmas újság a hatvanas éveké. A koreográfiák komoly személyes és társadalmi problémákat tematizálnak. Igaz, e mögött még nem volt komoly néptáncismeret, hogy úgy mondjam, nem beszéltek elég jól a nyelvet. Ezért is kölcsönöztek az akkori koreográfiák a modern balettől, nyilván nem függetlenül a Pécsen akkoriban megjelenő Eck Imre hatásától. A hetvenes években azonban a műkedvelő együttesek java is – ahogy mondta – anyanyelveként ismerte a néptánc nyelvét, s bármit el tudott ezen a nyelven mondani. Nagy teremtő, tehát átütő erővel. A néptánc lehetett így az, aminek segítségével az ifjúság rányithatott a népi kultúra egészére, s találhatta meg – hogy is fejezzem ki magam –, honját e hazában. És minden handabandázás nélkül, a világ legtermészetesebb dolgaként.

– Volt ebben persze ideológia és politika, a másság csendes demonstrációja, ellenállás, értelmiségi akciózás.

– Hogyne. De lehetett is, mert a hatalmi erők engedékenynek mutatkoztak. Rajta tartották a szemüket a fejleményeken, de nem zavarták, nem akadályozták. Nekem lényeges volt az is, hogy kiderült: a népzene, néptánc nem igényel különösebb beavatkozást, alakítást, színpadra állíthatók a maguk eredetiségében, felelnek önmagukért. Azt hiszem a folklorizmust így kellene felfogni, alighanem ez a legjobb lehetőség.

– Volt-e szerepe Önnek ebben a folyamatban?

– Ha csak kutatóként nem. Addigra sikerült valamelyest feltárni a magyar néptánc történeti rétegeit, képet tudtam adni arról, hogy az óeurópai kultúra miként élt tovább táncagyományunkban, mit hozott a reneszánsz, miként jelent meg a táncművészetben a nemzeti romantika.

– Mondana példákat is?

– Itt van a páros táncok kérdése, nagyon szeretem ezt a területet. A páros táncok a szerelmi líra műfaját képviselik a tánc világában. Tartalmilag a csalogatás, a közeledés, elutasítás váltakozó feszültsége hatja át őket. Ezt azért említem, mert összefüggéseik innen bizonyultak észlelhetőnek és feltárhatóknak. A középkorban még erőszakos, küzdő formája dívik a páros táncoknak. Kimutatható, hogy jelen van ez máig a botolóban, a páros cigánytáncban, a gorál páros változatában. Ugyancsak a középkorra jellemző páros tánc a vonulós, a lovagi szerelmi ideált megtestesítő ünnepélyes forma, amikor a férfi piedesztálra emeli a nőt, s mintegy távolról tiszteli. A gyimesieknél ezt jártatóként ismerik. Aztán jön a reneszánsz, a szerelmi játék gálásabb formáival. Ahogy a Vásárhelyi daloskönyv beszél róla: „Mert én szemem szemekkel / Szépen ismerkedik, / Kezem akkor kezednek / Szépen hízelkedik, / Táncban lábam kedveskedik, / Ezek

mert akkor azt vélik, / Heába nem esik”. Világos, ugye, hogy miről beszélünk. Ezek a párosulósainkban élnek tovább. Aztán a XVI. század végén tánc közben a táncosok már szorosan összefogódnak, forognak. Aggódtak is akkoriban sokan, hogy nincsen-e veszélyben a fiatal lányok erkölcsége és egészsége. A siruló, a lassú és sebes magyaros, a korcsos, a vetélős, a forgató a tanúi és bizonyítékai életképességének. De ne feledkezzünk bele, talán elég ennyi ízelítőként, mit vizsgáltam, és ebben az összehasonlító-történeti kutatásban mire jutottam. Most egyik tanulságként azt próbálom megértetni az ifjúsággal – mert tanítok a Táncművészeti Főiskolán –, hogy a folyamat egészét kell látni, s nem az egzotikumot, nem egy-egy vidék különlegességét, hanem az összetartozást, alakulásában és változásában a közönségesen kultúrának nevezett rendszert. És persze: az embert. Hiszen róla beszél a néptánc is.

– Befejezett egy videó- és CD-ROM-sorozatot A magyar néptánc története címmel. Mi foglalkoztatja most?

– Az ember a dolgát soha nem végezheti el. Egyebet ne mondjak: ideje volna mélyebben és részletesebben összehasonlítani a magyar és az európai táncvilágot. Csakhogy Európában azzal a módszerességgel, alaposséggel, amilyennel a magyar nyelvtérületen, sehol sincs felgyűjtve a tanyag. Ami mégis fel van gyűjtve, az nincs kielégítően dokumentálva. S amit felgyűjtöttek, sőt dokumentáltak is, az táncírással nincs lejegyezve, vagyis jószerezivel megközelíthetetlen, hozzáférhetetlen. Így aztán ötleteket, elgondolásokat vázolhatunk csak fel, abban a reményben, hogy egy következő generációnak a mienknél is több szerencséje és lehetősége lesz. Munka marad ezen túl is elég.

Varga Lajos Márton

Népszabadság, 2001. szeptember 5.

APRÁJA * APRÁJA * APRÁJA * APRÁJA * APRÁJA

A Balassi Táncegyüttes és a Hétpróbás Néptánciskola áprilisban „70-50” KÖSZÖNTŐ című műsorával együtt ünnepelte az együttes alapító tagjának, Born Miklósnak a hetvenedik, valamint az együttesvezető Mlinár Pálnak az ötvenedik születésnapját.

*

A Hagyományok Háza és a Magyar Művelődési Intézet közös rendezésében tartották meg a **Táncház-Népzene 2001** című CD lemezbemutató koncertjét május 26-án a Budai Vigadó Színháztermében.

*

A „Kultúrával a Nyugat Kapujában” nemzeti fesztivál országos néptánc bemutatóját tartották a Gödöllői Petőfi Sándor Művelődési Központban június 9-én.

*

Évadzáró LUDAS Kocsma: a Ludas zenekar június 15-én búcsúztatta a szezon a békéscsabai Ifjúsági Házban. Az együttes programja megtalálható a www.extra.hu/ludas internetes oldalon.

*

Minden kultúrkörben kialakult szokásrendje van annak, miként válhatnak a fiatalok az adott közösség teljes jogú tagjaivá. E szokások rítusai elevenedtek meg július 1-én, a szentendrei a skanzenben.

*

Immár tizedik alkalommal került sor Siófokon az **Aranykagyló Nemzetközi Folklorfesztiválra**. Házigazda a Balaton Táncegyüttes.

Nyolcadszor rendezték meg Százhalombattán, Tökölön és Ráckeven a **Summerfest 2001** Nemzetközi Néptáncfesztivált és Népművészeti Kirakodóvásárt augusztus 12. és 21. között.

*

Augusztus 17. és 20. között rendezte meg a Népművészeti Egyesületek Szövetsége a **Mesterségek Ünnepét** a Budavári Palotában.

Az idei év kiemelt programja a Hangszerkészítők Nemzetközi Találkozója volt, melyen belül unikumként láthatták a vendégek a hegedűkészítők kiállítását a Budapesti Történeti Múzeum Király Pincéjében.

*

„Örölt” hétvége volt!

Szent István királyunk ünnepén **Malomfesztivál** zajlott a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban: a szervezők technikatörténeti bemutatóval, aratóünnepvel, kenyérsütéssel várták a látogatókat.

*

„Pünkösdtől Szent István napjáig” A **Millenniumi Sokadalom** záróeseményének augusztus 17-től 20-ig ismét a budapesti Hősök tere és a Felvonulási tér adott otthont. A Vitézi Ének Alapítvány ingyenes rendezvényén naponta 11 órától éjfélig népzenei koncertekkel, táncházakkal, hagyományörző, amatőr és hivatásos táncegyüttesek műsorával, kirakodóvásárral és magyaros vendéglátással szórakoztatták a közönséget.

„Kapun belül, kapun kívül”

Sikerrel zárult a VII. Székelyföldi Néptánc-tábor

Barabás László néprajzkutató, a tábor egyik meghívott előadója könyvének címében egy vasárnap reggeli profán szertartásra utal, amelyet 6-7 évesen maga is rendszeresen megélt: először az udvart – átvitt értelemben önmagunkat – kell „kitakarítani”, s a külvilág dolgainak rendbetétele csak azután következhet.

A mai ember erről sajnos gyakran elfeledkezik. Világ- vagy családmegváltó tervei aztán pszichoszomatikus betegségek, stressz, depresszió, alkoholizmus miatt nem valósulhatnak meg. Aki azonban ellátogat a felsősófalvi néptánc táborba, a gyakorlatban tapasztalhatja, hogy mekkora örömet, kiegyensúlyozottságot élhet meg az, aki ismeri a fenti fontossági sorrendet. Elég csak rápillantani a konyha előtt hagymát vágó, pityókát pucoló hivatásos lánytáncosokra, vagy a váratlan helyzeteket is humorosan és székely nyugalommal megoldó László Lujzára, a tábor háttérből mindent irányító szellemi motorjára, és máris világossá válik, miért látogat el annyi magyarországi és nyugat-európai vendég minden évben a sóvidéki táborba. Itt nem számít, mennyi pénz van a zsebedben, hány osztályt jártál ki, hány éve koptatod magad értelmes vagy értelmetlen feladatokkal a munkahelyeden – nem a városi világ erkölcsi rendje és tekintélytisztelete szabja meg, ki mulathat tiszta szívből, kinek telhet igaz öröme a táncban, az éneklésben. Itt azt tisztelik, aki kortól, nemtől függetlenül minden tőle telhetőt megtesz magyar hagyományaink hiteles megőrzéséért, s ráadásul remekül is érzi magát, jól beilleszkedve a házigazda székelyek közösségébe.

Aki belül már „rendben” működik, és szeretné ezt a belső harmóniát a többiekre is átsugározni. A fiatalabban harsány önbizalommal és exhibicionizmussal, az idősebbek alázattal és a másokra odafigyeléssel. Mert a boldog élet titka csak ennyi – Szabó Feri bácsira, a legvirgoncabb hagyományörző táncosra pillantva ez azonnal nyilvánvalóvá válik. Amikor jókedvében felugrott a padra, ketten kellett tartásuk, amíg eljárt a pontozót. Őszinte csodálkozással és tisztelettel figyelték a fiatalok, hiszen szüleik példájára pillantva érzik, hogy 60 év körül nem biztos, hogy fizikailag még képesek lesznek ilyen mozdulatokra, ritmikai kunsztokra, mint Feri bácsi. A jókedvet meg már most is irigyelhetik tőle...

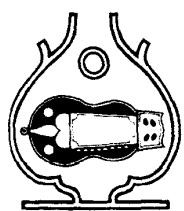
Idén Bodó Bán János és felesége vezetésével szász-nagyvesszősi, László Csaba és Polgár Emilia vezetésével bűni táncokat tanulhattak a haladók, a kezdők pedig sóvidéket (a táncmesterek Mátéfi Csaba és Zita voltak). A gyerekekről se feledkezzünk meg: Papp Zsuzsa – aki Bartha Ildikó mellett az énekeket is tanította a táborlakóknak –, valamint Bajkó László türelmes és alapos munkájának köszönhetően a kicsik is bátran beállhattak az esti mulatságok kezdő sóvidéki rendjébe, hiszen alaposan elsajátították a legfontosabb figurákat, improvizatív lépéskötéseket. A Csalóka zenekar, Kóré Géza és bandája, a Palló, valamint zenei tudása, precizitása miatt az egész világon ismertté vált Szászcávási zenekar (melynek szakmai fejlődését Pávai István népzene-kutató előadásában ismerhettük meg) olyan élő muzsikát biztosított a táncolni vágyóknak, hogy

a többi tábor és a nagyvárosi fesztiválok is bizony irigyelhetik ezért a sófalvi hangulatot.

A szászcávásiak a téli napfordulón tüzes kereket eregetnek a dombtetőről, s a legügyesebbeket hősként ünnepli a falu közössége. A szertartásban résztvevők és a nézők nagy része már nem is tudja, hogy miért is csinálják mindezt – de büszkén vallja, hogy az ősei is így tettek, és neki folytatni kell a hagyományokat, akármilyen országban, bármilyen nyelven is tanítanak neki az iskolában „oly fontos dolgokat”. Mert tudja, hogy a kultúra nem ismer határokat, és hogy a nemzetköziség nem a helyi és ősi elfelejtése, és az éppen divatos átvétele, hanem saját értékeink megmutatása, majd elismeretése és beépítése a világkultúrába. Ahogy azt például Vincze Zoltán filmjében Neti Sándor primás tette, amikor a kommunista diktatúra idején a kalotaszegi szaporában elhúzta a Himnusz dallamát is. Csak az hallotta bele, akinek szolt – akinek nem, az „csak” táncolt reá...

A Felsősófalvához közeli Sósoros kincseinek széthordása, a vallási és szellemi hagyományok elfeledése (mint Szász Tibor református lelkes a székely nagycsaládok történetének bemutatásakor figyelmeztetett erre) sajnos mind-mind rossz irányt jeleznek. Ezért volt nagyon frappáns a László Csaba irányítása alatt működő Udvarhely Táncműhely tábornyitó előadásának a címválasztása: csak Együttélésben – mások szokásait tiszteletben tartva, a sajátjainkat ugyanakkor büszkén vállalva, azokat minden áron megőrizve – lehet elképzelni a békés és reményteljes jövőt.

Záhonyi A.

SZERÉNYI BÉLA

1037 Budapest, Fergeg u. 11. • T/F: 250-7988

**KIVÁLÓ MINŐSÉGŰ
TEKERŐK
RÖVID HATÁRIDŐRE!**

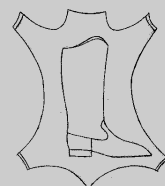
VONÓS ÉS PENGETŐS HANGSZEREK
JAVÍTÁSA, RESTAURÁLÁSA

hangszerkészítő népi iparművész,
a Népművészet Ifjú Mestere

Jó minőség

a legkedvezőbb áron!
Puha- és keményszárú csizmák,
karaktercipők,
közvetlenül a készítőktől!

Tanka Tamás és Bárány Szilveszter
8300 Tapolca, Béke utca 4.
Tel.: 87/321-304; 06-30/2869517

...a Hangszerkészítők Nemzetközi Találkozóján

A Népművészeti Egyesületek Szövetsége által megrendezett találkozót a szervezők a budavári Mesterségek Ünnepe keretében, mint kiemelt eseményt bonyolították le.

Tűző napon voltunk együtt feleségemmel és kéttucatnyi hangszerkészítő kollégámmal négy napig, a Magyar Nemzeti Galéria előtti Palota (Savoyai) Teraszon ellent állva kiszáradásnak, mert bezzeg nem kegyelmeztek a fentiek. Nekem még valamennyire szerencsém is volt a standkiosztásnál, mert a Galéria déltájt már árnyékot vetett, de némelyikünknek csak a kora esti órákban lehetett kis lehülése.

Szabó Antal kikindai furulyakészítő kollégámmal egyetemben lettünk meghívva erre a Találkozóra, amelyet augusztus 17-20. között tartottak meg. Nem tagadom, óriási megtisztelés és kitüntetés volt és most is az számomra, hogy ott lehettem és részt vehettem. Olyan kollégákkal találkozhattunk ott, akik már évekkkel ezelőtt nevet szereztek a szakmában. Franciaországból jöttek Christan Besrechel bombard és breton dudák készítője, Francis Martino reneszánsz furulyák készítője. A bombard egyfajta töröksíp kicsinyített mása és fülsiketítően szól, szintúgy mint a duda, Francis furulyáinak meg csak három lyukja van, de gyönyörűen szólnak. Németországból jött Andreas Schlütter, dorombkészítő, aki hagyományos türingiai hangszereket készít. Olaszországból jött Michelle Sangineto, aki pszaltériumokat, egy citerafajtát fabrikál, valamint Marius Lutgerink holland dudakészítő. Az olasz Della Noce akordeonokat, a román Ion Balescu meg furulyákat készít.

Node a magyarok is jeleskedtek, az biztos. A citerakészítő kollégáimat említtem elsőnek, Gáts Tibort és Balogh Sándort. A tekerő mesterei Szerényi Béla, Nagy Balázs és Nagy Nándor, Anti kollégái Bán György és Demeter Miklós, a dudások Kozák József, Horváth Zoltán és Istvánffy Balázs voltak. Dugár János cserépsípjait mutatta be.

A hegedűkészítők viszont ez alkalommal csak egy kamarakiállításban mutatkoztak be. Mivel nekem ez a társaság kissé el-

vont, nem tudom őket kellőképpen bemutatni, bocsássanak meg érte.

Egész nap a terasz zajlott a hangszerbemutatóktól. Persze, ha festménybemutató lenne, akkor csend is akadna, de itt arról szó sem lehetett. Az olasz akordeon, egy harmonikafajta társasága volt a legzajosabb, mert azok azonkívül hogy bemutatták a hangszert, jót mulattak is egész nap. Egy még a kezét is eltörte jókedvében. Olaszok. Amikor meg a bombard is csatlakozott hozzájuk, szinte kiabálva kellett beszélgetnünk egymás között. Amikor elpilledtek az olaszok, akkor jöttek a tekerősök, meg a fújósok. No, de akkor is megvolt a ricsaj, csak nem olyan dühöngő, mint az olaszoké. A közönség szépen hullámozott eme hangszigetek között, nagy volt a látogatottság. Néha nem győztük hessegetni a túl kíváncsi

egy utasszállító repülőgép elhúzása a Duna felett, majd a három repülőgépes kötelek bemutatója, továbbá egy akrobatarepülő lélegzetelállító mutatványa. Az ejtőernyősök viszont nem jeleskedtek olyan jól, mint tavaly. Napközben gólyalabas maskarások szórakoztatták az ottlévőket és jószándékkal ijesztgették a gyermekeket, felnőtteket egyaránt. Középkori megjelenésük kellemes visszafogottságot adott produkcióiknak, mindamelllett igen látványosak és hangulatosak voltak. Egyórákor meg elindultunk a Mátyás-templom melletti színpadra, ahol a hagyományos kenyérszentelési ceremónia volt megtartva. Én kaptam egy tekerőt és végigtetektem a kilométeres utat a tekerős kollégákkal. Mivel egy kicsit meg voltam görnyedve, azt figyeltem meg, hogy az aszfalt folyik a kövek között imitt-amott, ma-

gába fogadva a ráta-posók talpnyomát. A fejem búbjától a nemesebb fertályomra át a horgasínamig izzadtam. Természetesen, a tűzijáték volt a csúcsa az egésznek. Felülmúlta a tavalyit, az biztos. Én is úgy gondolom, mint sokan mások talán, hogy butaság összehasonlítani az ilyenfajta mutatványokat, de a hangulatosságban, itt a dübörgésre és robajra gondolok, túlszárnyalja a tavalyit. Mivel hátrébb voltam a várfa-

embereket a furulyáktól vagy egyéb könnyen elemelhető hangszertől. Szerencsére nem történt semmi kellemetlenség. Később már megszoktuk az egészet.

A sörözők és az üdítőket töltő állomások rekordot döntöttek, ami a bevételt illeti. A vendégsereg türelmesen ostromolta a sátrakat, hosszú sorokban kígyózva, hogy kézrekapják a hideg italokat. A palota kövezete nemcsak hogy bevette a meleget, hanem még sugározta a szerencsétlen járókeleket. Emiatt mindannyian megittuk az állomások levét. Estére volt amikor már híja lett egyes italoknak.

Szent István napja volt a lehangulatosabb, az biztos. A legtöbb látogató, a legjobb bemutatók, a legnagyobb meleg. Nagy volt a tumultus, de azért mindenki eljuthatott mindenhová kedve szerint. Látványos volt

laktól, vigyázva a félrerakott hangszereket, nem láttam teljességben a tűzijátékot, annak a látványos részét, de a hallhatót azt igen. A fejem fölötti ponyva még a légütéseket is átvitte. A mellkasomban is éreztem a dübörgést. A francia kollégám családja füleit befogva és megszeppenve figyelte az égi színekavalkádot. A puszkaporszag bűze és a füst bevonta a teraszt a mutatvány végére. A papír gyutacsok és patronhüvelyek elszene-sedett darabkái hullottak alá az égből, be-leragadva a kinn állók hajába és ruhájába.

Utána meg a nagy csend, amely csak addig tartott, amíg a tömeg magához tért és nagy füttykoncerttel a megelégedését nyilvánította ki. Pár percre rá meg már el is indult az emberáradat kifelé és Budapest forgalmi dugóvá változott két-három órára.

Micsik Béla

Ordasok: bravúros bemutatkozás

Kalotaszegi keservek és legényesek a Budai Vigadó színpadán, 2001. június 20-án

Az ösztönös vadság jut eszünkbe, ha meghalljuk ezt a ragadozókat szemünk elé varázsoló szót. Pedig csak egy táncsoport neve. Ráadásul nem is akármilyené. Tagjai mind „őstehetségnek” születtek. „Anyám se volt, mégis felnevelkedtem...” - a felhangzott hajnali szövege átvitt értelemben pontosan arra az önállóságra és öntörvényűsége utal, amelyet a négy legény tánca jelez számunkra. Fiatalságuk lendülete „csodákra” képes - ezt a varázslatot azonban a társadalom gyakran nem jutalmazza értéke szerint. Így aztán mindnyájan beálltak a sorba, vagyis egy elismert, munkahelyet biztosító együttesbe, ahol már befutott koreográfusok elgondolásait fogalmazzák meg a tánc nyelvén.

Tehetség - jutalom, vagy inkább teher?

Könnyű nekik - mondják sokan, különösen a szorgalmas és precíz középszer. Azok, akiknek a Jóisten nem adott annyi tehetséget, virtuozitást - helyette azonban diplomáciai érzéket, együttműködési készséget és azt a türelmet, kitartást, amellyel magukat „jól el tudják adni”. Akik kitartóan gyakorolnak, és kellő időben hibátlanul eltáncolják, amit kell.

Én úgy vélem, hogy az igazán tehetségeseknek a nehezebb. Ők nem hibázhatnak a színpadon. Álmukból és az előző napi borzolás utáni bódultságból ébredve is mindig nekik kell hangulatot teremteni - hiszen a közönség órájuk figyel. Ezért nézik el nekik időnként, ha elkésnek, ezért kapnak időnként felmentést a „robot” alól.

Markó Iván balettművész pontosan annyit melegít be és gyakorol, amennyi ahhoz kell, hogy 50 év felett is kiváló nyújtson a színpadon - se többet, se kevesebbet. Ha többet tenné, izületei bánnák. Ha kevesebbet, akkor meg a közönség. A művészi kifejezőkészség isteni szférákból kapott adomány. Mindig újszerűt és jobbat csinálni nem könnyű, s nem is mindig lehet. De kísérlni meg kell. Az erre vágyakozás tart szellemileg fogékonyan, fiatalon. Emiatt maradhat meg a zenész, a táncos érzékeny embernek és „örökké fiatal” művésznek.

A profi néptáncos - ha akar - 40 éves korában elmehet nyugdíjba. A még profibb azonban még 50 körül is ott van a színpadon. Mert szereti, amit csinál. Nem számolja ki, hogy egy jól sikerült lépés hány forint. Nyugaton ezért végzik profi menedzserek a művészek „eladását”. A menedzser akár többet is kereshet, mint a kiváló táncos - a táncos pedig tízszer annyit, mint menedzser nélkül keresne...

Improvizáció még a színpadon is

Színpadképet, koreográfiát csinálni nehéz feladat, aki rászánja magát, annak érdemes minél előbb elkezdenie. Sára Ferenc szerencsére idejében elkezdte. A négy (bocsánat: ez alkalommal - Papp László szegedi népdalénekeskel és táncossal kiegészítve, akit megjelenése és mozgása alapján többen is kalotaszegi adatközlőnek néztek - őt) legény fontosnak tartja, hogy kedvenc és sok virtuozitást követelő figuráit időnként abban a sorrendben és mennyiségben is bemutatthassa, ahogyan ők szeretnék. Mégpedig úgy, hogy a közönség figyelme egy pillanatra se lankadhasson - mindig új és új, látványos dolgok történjenek a színpadon. A mondanivaló, a háttértörténet nekik most még nem annyira lényeges: a látvány szépsége, a hangulat eredetisége az erősségük és a szenvedélyük.

A nagy művészek a „rögtönzéseket” is gondosan begyakorolják. A még nagyobbak azonban - bízva ráérzéseikben - megengedhetik, hogy élőben is improvizáljanak. Nem kell hozzá más, mint hogy kisujjukban legyen a szakma csinja-bínja, no meg hogy szeretettel odafigyeljenek egymásra. Miként az Ordasok, és az erre az alkalomra összeállt hét zenésztársuk Patyi Zoltán irányításával tették.

Bizony egyszerű dolog az a „nagy titok”, amiért japánok és németek, franciák és törökök ellátogatnak a Honvéd Táncszínházhoz, az Állami Népi Együtteshez, vagy a Timár-műhelybe magyar néptáncot tanulni. Csak nem lehet könyvből megtanulni, folyamatára-szerűen rögzíteni, tudományosítani. Különösen így van

ez, ha Kalotaszeg egyes részein belül nemcsak falura, hanem táncosra lebontva vizsgáljuk a hagyományörzők figuráit, esetleg még azt is figyelembe véve, hogyan „érett be” a táncuk a kor előrehaladtával. Az Ordasok tagjai ebben a mélységben követték nyomon és mutatták be a kalotaszegi legényest.

Szavakkal bizony nehéz leírni mindazt, ami igazándiból a szemnek és a fülnek szól. Ezért az előbbi titkokat nagyon is ismerő Ordasok virtuóz táncáról és énekéről csak saját benyomásaimat tudom elmondani. Tudom, hogy ezek az érzések, benyomások mindenkiben másképp rakódnak le. A következő néhány mondatnál csak ahhoz szeretnék kedvet csinálni, hogy akit érdekel, menjen el és nézze, hallgassa meg maga az Ordasokat, mert valami mást élhet át, mint a megszokott autentikus vagy táncszínházi előadásokon. A kalotaszegi keserves és hajnali külön műfaj. Megvan a szerepe az esküvőkön, a bálokban. A jó zenész kívülről tudja, kinek mi a nótája a faluban. A vistai, bogártelki és mérai énekeket a Zalaegerszegről származó Hajdú Flórián és társai úgy „fújták el”, ahogy azt falun szokás. Ők azonban az éneket nem csupán a két virtuóz legényes blokk közötti rövid pihenésre használták fel. Igazándiból nekik még nincs szükségük a kemény fizikai terhelés közti egy-két percnyi szusszanásra - de már jól tudják, hogy egyszer majd lesz, no meg azt is, hogy nem lehet mindjárt a csúcsponton kezdeni, és onnan görcsösen igyekezni, hogy a tempó még fokozódhasson.

Az Ordasok műsorában Hajdú Flórián azt is bizonyította, hogy a „kirúgós” figurák sohasem válnak elcsépeltevé, ha olyan táncolja azokat, akinek a magasságához és természetes mozdulataihoz ez remekül illik. Az erre az alkalomra kölcsönként, már ritkaságszámba menő színes györgyfalvi mellény tovább erősítette táncmozdulatainak hitelességét. Varga János „Boxos” felfedezettje Fitos Dezső, akinek lába, keze tánc közben külön életet él - mozdulatai mégis egységes rendbe szerveződnek a kifelé végzett lábtekerések, valamint mesterét, Zsuráfszki Zoltánt idéző, csilármagasságba érő ollózásai során. A csikszentdomokosi Kádár Ignác is remekül választott, amikor néhai Árus Ferenc virtusra csábító pontjait járta el. A Vajdaságból származó Lajkó Levente mozdulataira pillantva pedig úgy éreztem, mintha négy testvér lenne fenn a színpadon. Ők négyen „táncestvérek” - akkor is, ha három ország szülőtteként látták meg a napvilágot. Mert közös nyelveket beszélnek: anyanyelvüket és a tánc nyelvét.

Nem titok, hogy az „Ordasok” közül többen a Budapest Táncegyüttes tagjai is egyben. Azé az együttesé, amelyik a Csárdás - a Kelet tangója című műsorával egész Amerikát meghódította. A címadás egyébként telitalálat: egyszerre fejezi ki a tisztelgést más népek táncai előtt, ugyanakkor jelzi, hogy nekünk is van valami hasonlónk. Idehaza, a Kárpát-medencében azonban én áttenném a hangsúlyt. A tangó - a Nyugat csárdása. Legyünk nyugodtan büszkék csárdásunkra - ugyanúgy, ahogy az osztrák a keringőjére és a német, a lengyel a kötött rendben eljárt polkájára.

A hajnal és a hajnali varázslata

Nincs jobb dolog, mint követni a természetet, harmonikus változásait. Egyrészt kevesebb energiába kerül, másrészt meg már jól bevált régóta. A Nap felkel, majd este lenyugszik - akkor is, ha a kakas elfelejt kukorékolni. A tyúkok többsége - különösen azok, amelyeket egész nap műfényben tartanak - elhiszi, hogy az ügyeletes kakas varázskukorékolására kel fel a Nap minden hajnalban. Ha élete során egyszer sincs módjában, hogy egyedül - kakasok nélkül - lesse meg a napfelkeltét, álmodozónak tartja azokat, akik szeretnék közvetlenül is megtapasztalni mindezt. Az Ordasok városban és falun felnőtt tagjai még tudják, hogy érdemes várni a hajnalt. Kakasszó helyett hegedűszóval, tisztelgő énekléssel. Ha kedvük tartja, közben fel is pillanthatnak az égre, megfigyelni a mindennapos nagy csodát: a Nap, az éltető forrás újjászületését. színpadi céljaikat napi tízórás robot nélkül és boldogan meg tudják valósítani.

Szeretettel kérek mindenkit, hogy ne akarja őket „betörni”, ordasokból jól nevelt és mindig engedelmesen szórakoztató házi kutyákat idomítani. Van abból elég.

/Záhó/

Moldvai élmények

Külső-Rekecsinben az elmúlt nyáron negyedszer rendeztek nyári Moldvai Csángó Népzene- és Néptánc-tábort. A kiváló muzsikusok – Paun Vasile (koboz), Hódorog András, Legedi László István, Ségerc Ferenc (furulya), Mandache Aurel (hegedű) – mellett nagyszerű énekesek, például Dobos Rózsa, Kanalas Éva gondoskodtak a talpalávalóról és a jó hangulatról. Az összeszokott, tapasztalt zenészekből álló zenekar – a hagyományos darabok mellett – rengeteg zenei humorral átszótt dallamot játszott. A zeneértő ember csak kapkodta a fejét a virtuóz játék, a díszítések és az ebből kiinduló improvizációk változatos keveredése hallatán.

A tábor programjában a hagyományos tánc-, népdal-, és hangszer-tanítás mellett több fakultatív program szolgálta a kikapcsolódást. Járunk búcsúban, öreg házakat látogatunk, és szőttünk a helyiek segítségével. Megtapasztalhattuk, hogy ezekkel a házilag gyártott „egyszerű” szövőszékekkel milyen csodálatos katrincákat, terítőket, szőtteket és öveket készítenek. A résztvevők aktivitásuktól függetlenül bekapcsolódhattak a falu mindennapi életébe.

A szabadfoglalkozások alkalmával kirándulni, fürdeni, népdalokat és meséket gyűjteni, sőt aludni(!) is lehetett. A tábor egyik csúcspontja az egész napos szekeres kirándulás volt a hideg forrásokhoz. A helyiek és a zenészek természetesen ide is elkísértek bennünket, így itt sem maradtunk ének, mese, tánc és zene nélkül.

A tánc házasoknak és a külföldieknek – úgy gondolom – legjobban a Guzalyas tetszett, ahol a helyi asszonyok maguk szőtte népviseletben fontak, munka közben együtt énekeltek és táncoltak.

A hajnalig tartó tábortűz melletti beszélgetések, a kirándulások és eltévedések, kerékpározás a természetben sokaknak igazán aktív pihenést jelentettek. Lehetőségünk nyílt a helyiektől különféle tárgyakat, saját készítésű kendőket, öveket, terítőket vásárolni.

Felemelő érzés volt, hogy ezen a környéken s ebben a faluban – mely

lakóhelyemtől több mint ezer kilométerre fekszik – magyarul köszönnek, beszélnek és énekelnek. Az itt élő emberek megőrizték kultúrájukat, nyelvüket, hagyományait és szokásait a körülmények ellenére is.

Úgy gondolom, a szervezők jó munkát végeztek Külső-Rekecsinben: a szállás, az étkezés és a programok változatosak és igényesek voltak. Összességében elmondható, hogy izgalmas volt ez a vadregényes, néha kissé túl kalandos kirándulás Moldvába.

Benkő András
Kocsán László és a szerző fotói

Külső-Rekecsin 2001

ERDÉLYI HAGYOMÁNYŐRZŐK BUDAPESTEN

Régiók napja sorozat a Millenárison

Kelemen László, a Hagymányok Háza főigazgatója precíz szakmai programot tervezett. Várható, hogy jövőre a kárpátaljai, vajdasági és a nagyobb tájegységeken belüli magyarországi különlegességek is sorra kerülnek majd.

Az augusztus végi két est kapcsán a székelyekről és hagyományokról szeretnék elmondani néhány érdekességet. Beszédüket, szokatlan szóhasználatukat már a Partiumban is csodálkozással fogadják, a mai Magyarországon pedig értetlenül vagy megmosolyogva hallgatják. Tudni való az is, hogy nemcsak a Csíkban (pl. Csíkszentdomokoson), Sóvidéken (Parajdon, Alsó- és Felsősófalván, Pálpatakán) és Udvarhelyszéken (Székelyszenterzsébeten, Búnban), hanem a Maros-mentén élő magyarokat is székelyeknek nevezik. A két terület különválasztását tehát nem az emberek különbözősége, hanem a – szakmai körökben elfogadott – táncok szerinti rendszerezés indokolta.

A forgatók hazájának, a Maros-mentének lakodalmi szokásairól, táncairól és a külföldiek előtt is oly népszerű autentikus parasztdzsenijéről is emlékezzünk meg. A zene már a felhangzás pillanatában megnyerte az iskolában a Kodály-módszer szerint zenét tanuló magyarországi nézők tetszését. A dallamok ismerősen csengtek, hiszen az Édesanyám rózsafája..., az A malomnak nincsen köve... és az Erdő mellett nem jó lakni... kezdetű népdalok az általános iskolai énekkönyvben is szerepelnek.

A fellépő csoportok

A jobbágytelkieket „sáskának” is csúfolják a zöld szoknya és az emberek (férfiak) harisnyájának (testhez simuló nadrágjának) és mellényének zöld díszítései, hímzései miatt. Balla Antal az 1958-as népi együttes alakulás óta tagja, majd később vezetője a jobbágytelki hagyományőrző csoportnak. Az együttes tagjai már a világ sok tájára eljutottak, és a Folk Center Alapítvánnyal közösen immár harmadik éve házigazdái a marosszéki néptánc tábornak. Anti bácsi büszkén hirdette, hogy már 1884-ből vannak emlékek, amelyek a helyi tánc csoport működéséről szólnak. Szalmakalapos táncosainak ezúttal az egyik közeli falu, Nyárádmagyarós posztókalapos legényei, kékszoknyás asszonyai is segítettek, így a közönség 15 pár hiteles Nyárád-menti táncban gyönyörködhetett (táncrendjük részei: lassú, forgatók, négyes-hatos-nyolcas, bekecsalji csárdás, szöktető). Külön dicséretet érdemel a kísérő péterlaci zenekar, Csiszár Aladár primással az élén.

A sebes fordulót most csak a marossárpatakiak előadásában láthattuk, mivel a vajdaszentiványiak otthon irányították a hagyományőrző és táncbátorukban

Budapesten bizony kevesen ismerik az egykor önálló Erdély történetét, kultúráját, táncait. A 2001. július 6-i parkavató óta több vasárnapon ezt az elmaradást segítette pótolni a Régiók napja című rendezvény-sorozat, melynek keretében Palócföld, Felső-Tisza-vidék, Alföld, Nyugat-Felföld után Gyimes és (a Kárpátokon, tehát Erdélyen túli) Moldva, Székelyföld, Felső-Maros-mente hagyományait, táncait ismerhették meg a városi fiatalok, a népzene kedvelők, a népi kultúra iránt érdeklődő közönség.

a helyi lakodalmi szokásokat bemutató záró napot. Sajnos, zenészeik közül az éppen Budapesten, a millenniumi rendezvényen muzsikáló Horváth Eleket most nem hallgathattuk meg, pedig legalább egy zenekari szám erejéig érdemes lett volna meghívni a környék egyik legjobb primását (zenekarának két péterlaci is tagja, valamint a harmonikás és cimbalmos Bóné Sándor amúgy is ott voltak a Millenárison, mivel

a Bekecs együttesel váltva egymást több csoportnak is biztosították a zenei kíséretet).

A nyáradselyeiek is izgalmas ízelítőt adtak táncrendjükből (verbunk, sebes forduló, csárdás, korcsos, szökös, cigánycsárdás) saját primásuk muzsikájára, akit a színpadon ez alkalommal Vavrincz András, a Marosmenti gyűjtések szakértője nagyszerűen egészített ki. A műsorban a selyeiek Istvánt, a mártír szentet karácsony idején köszöntő hagyományából, az „istvánozó” énekeiből is megismerhettünk néhányat.

Essen szó a határterület, a székely Mezőség képviselőiről is. Mezőkölpényből most csak zenészek érkeztek, akik aszimmetrikus „románost” muzsikáltak el. A mezőpaniti csoportot bekonferáló László Csaba (az Udvarhely Táncműhely vezetője) tréfásan megjegyezte, hogy a mesébe illően szépen táncoló csoportot „Jancsi és Juliska” (a paniti Deák házaspár) vezeti. A csoport cigány szólóénekes, Sikó Jóska először szerepelt Magyarországon, mégis úgy énekelt, mintha már a színpadon született volna – nagy taps lett jutalma.

Maros-menti lakodalom

A nap egyik különlegessége egy Maros-menti lakodalom élethű bemutatása volt. Sokaknak megtetszett a gyöngyös lájbit (mellényt) viselő asszonyok természetes színeket felvonultató ruházata. A posztóharisnyában és zsinóros lájbiban táncoló vőfélyek egy pár szóval „ismertették”, miért is gyűltünk össze: a mezőpaniti Gáspár, és neje, Ilona esküvőjére. A lakodalmi menet útját most is annak rendje s módja szerint „elkötötték” a lakodalmi mulatság helyszínéhez vezető utca fiai, s csak bor, no meg pálinka ellenében engedték tovább. Amúgy mindenki egészséggel „használta” a pálinkát, próbálta megszöktetni a menyasszonytánc során a menyasszonyt, és a násznagyasszonyokat is megtáncoltatták, még hozzá tréfásan, ölbe kapva. Minden attrakcióért a házigazdák „meg kellett pótolják” a hangulatot fokozó táncosoknak, énekeseknek az italát. Ha ne hagyj’ isten elfelejtették, máris megszólalt a reklamáló hang: „bort kértünk mi, nem az üres üveget!”

Záhonyi András

Ismét „ősbemutató(n)”!

A pozsonyi Ifjú Szívek új műsoráról

1956 májusa. Egy fiatal csoport, a Pozsonyi Magyar Főiskolások Művészegyüttese nagy lendülettel készül az első bemutató előadására, az ősbemutatóra. Színhely a ligetfalui Matador üzem kultúrháza. Azóta negyvenöt év telt el. Ezen évforduló jegyében, az alakulásra, az első bemutató előadásra emlékezve tartotta most, 2001. május végén előadását az Ifjú Szívek Táncegyüttes, a hajdani főiskolások együttesének „jogutódja”, munkájának továbbvivője.

Fotó: Takács András

Az új műsor elkészítéséhez alig fél év állt rendelkezésükre. A csapat 2000 szeptember óta dolgozik az új névvel felvértezve, hivatásos együttesként. Ahogy az előző tánc-csoport annak idején a magyar népi kultúra hagyományainak ápolásával, felgyűjtésével, színpadra állításával és terjesztésével átvállalta az 1955-ben adminisztratív úton megszüntetett, hivatásos alapon működött Csehszlovákiai Magyar Népművészeti Együttes, a Népes küldetését, úgy viszi tovább most a félhivatásos együttesből létrejött Ifjú Szívek elődje feladatkörét: kultúránk magasabb szintű ápolását, terjesztését, hangsúlyozva, hogy a felvidéki magyar néptánc-hagyomány szerves része a

magyar nyelvű közösség egységes kultúrájának. A májusban bemutatott műsorával az együttes ezt tételesen is bizonyította: az egyes blokkokat úgy állították össze, hogy azokban a Kárpát-medencében élő többi náció táncanyaga, népzeneje is megjelenjen, segítve az előadás központi gondolatának erőteljesebb megfogalmazását, hihetőbb megszólaltatását. A Kárpátok vonulatain belül élő nemzetek és népek hagyományos kultúrája egy töről fakad, fejlődését azonos belső és külső körülmények határozzák meg, és az itt élő népek, nemzetek, nációk egy-egy gondolatot azonos módon fogalmaznak meg, fejeznek ki. Mindezt kitűnően ilusztrálták a Zobor-vidéki táncok, az Abaúj-

Zempléni kompozíciók, illetve táncblokkok. Bennük, a magyar mellett meglevően sok szlovák, román, cigány tánc-kultúra is, hiszen évszázadok folyamán a népi életünknek is részesei voltak ezek a nációk.

Az együttes két féldős új műsora sokat mert felvállalni. Csak a Felvidékről három jelentős tájegység – Zoboralja, Abaúj-Zemplén és Gömör – stílusát is bemutatta, ráadásul Erdélyt és az anyaországot több kompozícióban is megjelentette. Megállapíthatjuk, hogy hűen, táncos színvonalában élvezhetően, sőt egyes mozzanataiban kimagaslóan. Igaz, még érezni lehetett a koreográfiai és a zenei összhang egységének hiányát, de ez csak a frissen színpadra állított számoknál fordult elő. Idő kérdése, hogy minden szám olyan csiszolt legyen, mint a Gömöri táncok vagy a Bonchidai táncok című koreográfiai, melyekben a táncos-zenész előadók már egyaránt otthonosan mozognak.

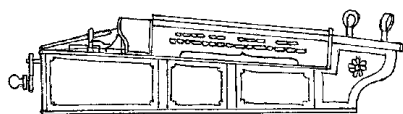
Külön kiemelni a táncosok közül valakit, vagy valakit még korai volna. Állítjuk ezt annak ellenére, hogy tudjuk kik, hol táncoltak és ott milyen kiváló szólistaként oldották meg feladatukat. E bemutató műsorban is voltak jelentős megnyilvánulások: cigánytáncok, pásztor botolói jelenetek, pontozót és verbunkot táncoló legények. Élvezet volt őket nézni, ahogyan élvezet volt hallgatni a karikázó lányok gyönyörűen csengő, tiszta énekét. Ez mind ígérlet és jelzés – kiváló előadógárdával bíró egyéniségeket magába foglaló együttes alakul-fejlődik a szemünk láttára. Elindultak egy olyan úton, mely a kultúra megszólaltatásának nemesebb, nagyobb értéket jelentő változata: a tánc, a zene, a viselet, a szokások színpadra állításának tiszta népi, nemzeti nyelvezetét jelenti.

Annyi jó volt ebben a hitünk megtörhetlenségét is demonstráló „ősbemutató” műsorban, hogy örömmel tapsoltunk láttán, és nemes küldetést szánva neki féltő odafigyeléssel engedjük útjára.

Takács András

MINŐSÉGI TEKERŐLANTOK

NÉPI TEKERŐK, TÖRTÉNETI HANGSZEREK
GARANCIÁVAL

NAGY BALÁZS

Tekerőlantkészítő • Hurdy-Gurdy Maker

1124 Budapest, Lejtő út 12/b. • Tel./fax: 319-8459

Népzenei műsorok hangosítása

Rece-Fice együttes

ifj. Vitányi Iván 06.30/380-52-77

vitanyi@drotposta.hu

www.folkinfo.net/recefice

Kaposi Edlt

Bodrogköz táncai és táncélete

1946–1948

JELENLÉVŐ MŰLT

JELENLÉVŐ MŰLT

A sorozat a népművészeti ágak közül a következő nagyobb témakörökkel foglalkozik: népi hangszerkészítés, hangszerhasználat, hangszeres zene, népdalkincsünk (dalok, kották, szövegek) néptáncaink (tánc típusok, táncdallamok, táncstílusok), népi kézműves mesterségek (motívumkincs, nyersanyagok, technikák). A sorozat, illetve az abban megjelenő könyvek kettős célt szolgálnak. Az egyik, hogy bizonyos kötetek mint a honismeret-népismeret tárgy tankönyvei jelennének meg az iskolai oktatásban, a másik cél az, hogy az óvó-, tanító- és tanárképzés tankönyvei legyenek. Valamennyi könyv a kiváló szakemberekből álló szerkesztőbizottság javaslati alapján kerül a sorozatba. Szintén a szerkesztőbizottság érdeme, hogy a témaválasztással a jelenlegi szakkönyv-kínálatból évek óta hiányzó tankönyvek és szakkönyvek kaptak elsőséget.

Lakodalmi szokások

Mátkaság, menyegző

Szerkesztette Györgyi Erzsébet

JELENLÉVŐ MŰLT

A magyar népi tánczene

Szerkesztette
Virágvolgyi Márta – Pápai István

JELENLÉVŐ MŰLT

Martin György

A sárközi-dunamenti táncok motívumkincse

JELENLÉVŐ MŰLT

Hörlián Márta

Magyar parasztviseletek

JELENLÉVŐ MŰLT

A dudu, a furulya és a kanásztülök

A magyar hangszeres zene folklóeja

Szerkesztette Agócs Gergely

JELENLÉVŐ MŰLT

Megrendelés:
Planétás Kiadó
1165 Budapest,
Koronafürt u. 44.
Fax: (36-1) 407-1787

A széki hangszeres népzene

Szerkesztette
Virágvolgyi Márta – Felősi László

JELENLÉVŐ MŰLT

A népművészet táncos mesterei

Szerkesztette: Felföldi László és Gombos András
Budapest, 2001.

A kötet a kiemelkedő néptánc tudásuk elismeréseképpen a „Népművészet Mestere” állami kitüntetéssel 1953 óta díjazott mintegy 50 idős ember életének és alkotó tevékenységének dokumentumait pontos és részletes adattár formájában jeleníti meg.

Az adattár a nagy archívumokban, főleg az MTA Zenetudományi Intézet Néptánc Archívumában fellelhető összes dokumentumból merít, ezért az olvasó itt együtt találja mindazokra a filmekre, fotókra, hangfelvételekre, szöveges, zenei és tánclejegyzésekre, publikációkra vonatkozó adatokat, amelyeket az elmúlt bő fél évszázad néptánc kutatásai rögzítettek.

A kötetben lapozgatva a magyar néptánc olyan legendává lett alakjaival találkozhatunk, mint a decsi Fülöp Ferenc, a lőrincrévi születésű Karsai Zsigmond, a méhkeréki román Nyisztor György, a kalocsai Vén Ferenc vagy a nyírvasvári cigány Rostás Ferenc, akiknek – hiánypótló újdonsághént – szakmai életrajza is megjelenik.

Közülük sajnos sokan, mint például az apátfalvi Kardos István, a nagyecsedői Bulyáki Gergely vagy a ceglédberceli német Pünkösdi István már nincsenek közöttünk, ezért különösen fontos, hogy táncos tudásuk sokoldalúan dokumentált formában fennmaradjon, és hozzáférhetővé váljék a jövő nemzedékei számára is. Az adattárat a „Népművészet Mestere” kitüntetés történetéről, és a kitüntetett emberek saját közösségükhöz, a néptánc kutatáshoz és a hagyományörző mozgalomhoz fűződő viszonyáról szóló tanulmány egészíti ki. A több mint 50 fotóval, számos térképpel és rajzzal szemléltetett kötet a Hagyományok Háza, az Európai Folklor Központ és a Zenetudományi Intézet közös gondozásában jelent meg.

Orosz Sándor 1922. augusztus 18-án született Érpatakon. Egy olyan terület kiemelkedő táncos egyénisége, amely csak a nyolcvanas évek végén, a hagyományos táncok végső kihalása előtti utolsó pillanatban került a néptáncmozgalom érdeklődési körébe. Azért is jelentős az ő alakja, mert szinte egyedüli férfi táncosként képviseli a Nyírség egykor oly gazdag tánc kultúráját. Csárdásában a vidékre jellemző motívumanyag sűrítetten és roppant sokszínűen jelenik meg. Mindenekelőtt változatos szóló és páros figurázása, gazdagon variált bokázói és kopogói, virtuóz csapásolói teszik különlegessé. Egyedi ízt, sajátos hangulatot kölcsönöz táncának lendületes, energikus előadásmódja, ami az átlagnál jóval változatosabb térbeli mozgással párosul. Táncos egyéniségében a nyírségi csárdáshagyomány legszebb tradíciói öltönek testet. A Népművészet Mestere címet 1990-ben kapta meg.

Csárdás

*Orosz Sándor és Németh Ildikó
Ismeretlen fotós felvétele, 1978.*

Farkas Zoltán Batyu

Ugrós - Lakócsai táncok - Kalotaszegi csárdás

Néptánc alaptechnikák módszertana

A Planétás Kiadó gondozásában hamarosan megjelenik Farkas Zoltán „Batyú” új módszertani könyve, amely elsősorban a magyar néptánc szakembereinek, oktatóinak készült. A szakembereken túl azonban a könyv ajánlható mindenkinek, aki a táncos mozgás ritmusa, játéka, harmóniája iránt érdeklődik. Mindennapi mozgásunkban, az egész test és a végtagok harmonikus együttmozgásában, mozgásaik egymástól való függetlenítésében is sok harmóniát vagy éppen diszharmóniát fedezhetünk fel (például a mozgólépcsőre való rá- vagy lelépés már határozottan ritmusérzéklet és mozgáskoordinációt igényel). A táncos mozgás lényege azonban a hétköznapi mozgáshoz képest a mozgásstílus, az egyes táncokra vidékenként eltérően jellemző mozgásjegyek együttese. A táncpedagógiai munka egyik fő törekvése, hogy a stílusos táncos mozgást elsajátíttassa a táncot megtanulni akaró növendékekkel. „Batyú” könyve abban tér el a szokásos táncpedagógiáktól, hogy nem a kész stílusból indul ki, hanem a mindenki által természetesen elvégezhető mozgásokból építi fel a táncos stílus elemeit.

A közölt módszertani gyakorlatok „Batyú” 25 éves táncos és oktatói tapasztalatainak összefoglalása. Elmondása szerint eleinte ösztönösen, később már tudatosan figyelte a tanítványok reakcióit, és arra törekedett, hogy ne elriasztó módon a kész stílus nehézségeivel terhelje őket a tanítás legelején, hanem számukra is élvezetesen, fokozatosan tanítsa meg a táncanyagot. Innen ered a könyv újszerű alapszemlélete, a játékosság, amelyhez a megkívánt pedagógiai

fokozatosság járul. A játékosság lényege mindig a mozdulatok alap- és stílusjegyekre való bontása, az alap- és stílusjegyekkel való kreatív ritmikai és térbeli játék. Az egyes táncok stílusjegyeire csak a játékok után tér rá úgy, hogy az egyes stílusjegyekkel apránként, fokozatosan díszíti fel a táncot. A tapasztalat szerint e stílusjegyek ekkor már könnyen, szinte maguktól értetődően sajátíthatók el.

A módszer leírása során szükség volt a mozdulatelemzés eszköztárára, hogy a mozgás alap- és stílusjegyei szabatosan megfogalmazhatóak, így bárki által követhetőek és rekonstruálhatóak legyenek. Az oktatási tapasztalatok alapján kidolgozott gyakorlatok és e tudományos eszköztár kölcsönhatása hozta meg azt az eredményt, amelyet végül valódi néptánc szakmódszertannak nevezhetünk. A munka úttörő jellegűnek tekinthető, mert sem a hazai, sem a nemzet-

közi szakirodalomban nem ismerünk olyan hasonló jellegű munkát, amely a táncos mozgás itt leírt ritmikai és stílusjegyei mélységeit próbálta volna módszertanilag megközelíteni és feldolgozni. A mozgás leírásának nyelve az általános táncoktatási gyakorlathoz képest szokatlanul tűnhet, mert a mozdulatelemzési terminológia még nem terjedt el széles körben, és a könyv megírása során a meglévő fogalmakon túl számos újat is kellett dolgozni ahhoz, hogy az elérni kívánt stílus megfogalmazható legyen.

A könyv alapján tehát egy adott szakanyag pedagógiai megközelítésére az alábbi ábra szerinti általános modell állítható fel.

Az oktatási „naprendszer” középpontjában a szakanyag áll, amely lehet bármely autentikus néptánc típus vagy altípus. A szakanyag feldolgozása négy fő szempont köré csoportosítható: a motívumok, az etűdök, az improvizáció és a koreográfiakészítés. E négy fő szemponton belül, a sajátosságainak megfelelően, további alaptényezők szerint lehet egy-egy szempontot megközelíteni, azaz jellegzetességeiket hangsúlyozni, azokra rávezető gyakorlatokat kidolgozni. A szakanyag motívumai tekintetében a súllyal és gesztusokkal végzett térhasználati, ritmikai, vagy dinamikai tulajdonságok kiemelésével lehet e jellegzetességek helyes előadására a táncosokat rávezetni. A játék mindegyik terület része, olyan gyakorlatkészítési attitűd, amely mindig a próbavezető személyiségének tükrözi. A pedagógiai gyakorlat fontos eleme az etűd. Ekkor kap szerepet először a motívumok egymáshoz kötésének nehézsége, valamint az

összefűzött motívumokból kialakuló szerkezet, ahol a motívumok bonyolódásának fokozatosságától az etűd terjedelméig számos tényezőt célszerű figyelembe venni. Segít a tévedések elkerülésében, ha a hibás megoldásokra esetenként felhívjuk a figyelmet. Az improvizáció és a koreográfiakészítés olyan terület, amelyről „Batyú” könyve csak igen érintőleges beszél, de a táncos szakanyag teljes körű feldolgozásának feltétlenül része. Az improvizációnál az előzőekben tanultaknak a táncanyag rendszerén belüli szabad, míg koreográfiánál azok kötött használatára kell nagyobb figyelmet szentelni. E területek kidolgozottságát mindig az oktatás célja határozza meg. Meg kell említenünk még a szakanyag két függőleges tengelyét. A táncos képzés fontos része az a speciális tréning, amely a szakanyag egyes sajátos mozgáselemeire készíti fel a táncos izmait, izületeit és alakítja ki a táncos erőnlétét. Végül a szakanyaghoz kapcsolódhatnak sajátos pedagógiai szempontok, amelyek

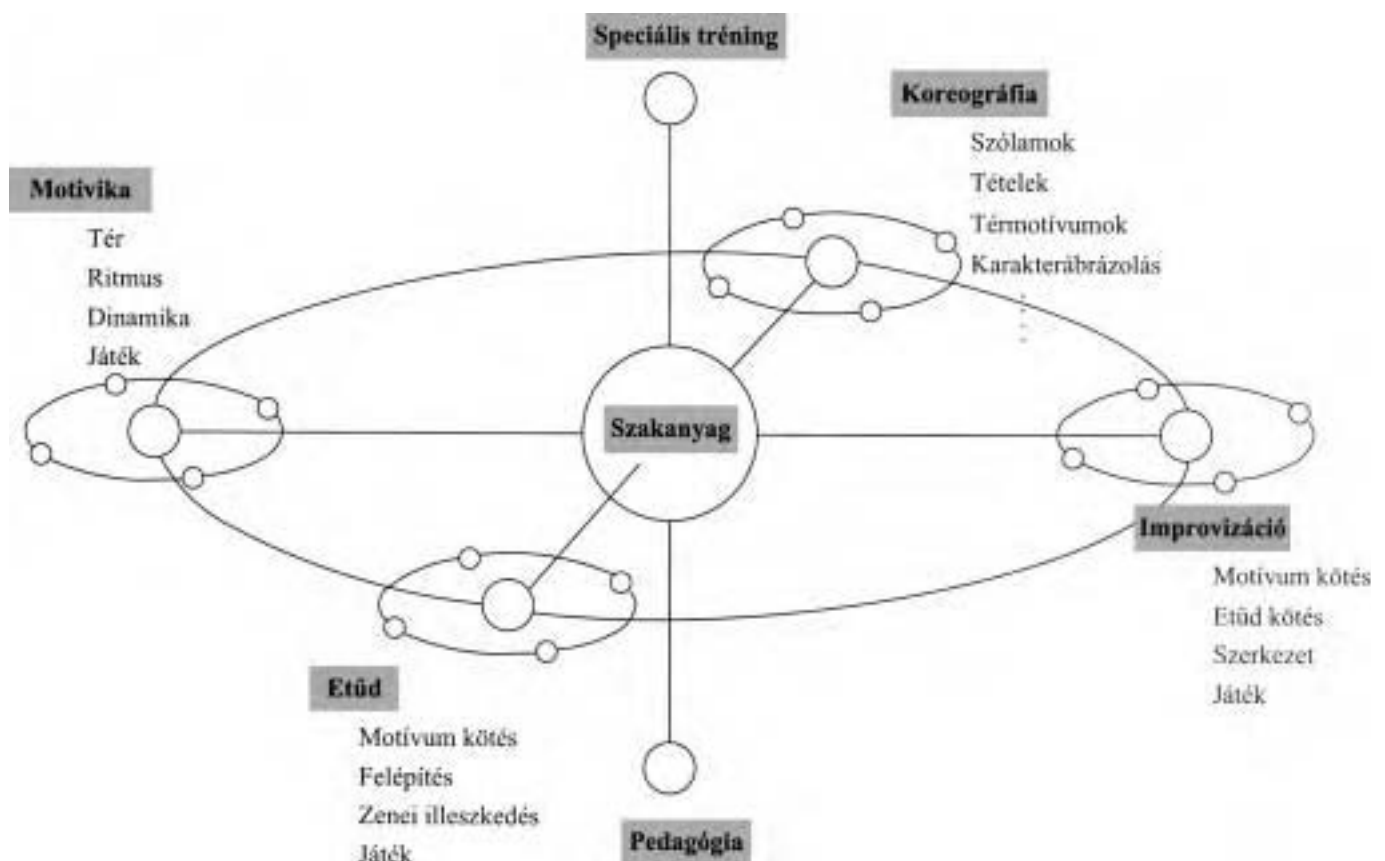
az általánosságokon túl e mozgásanyag speciális tanári megközelítését kívánja meg. Értelemszerű, hogy ha a szakanyagot megváltoztatjuk, változik a rendszer valamennyi elemének tartalma: a szempontrendszer bővíthet, szűkülhet, vagy egy-egy elem el is maradhat (pl. kötött szerkezetű táncok esetén az improvizáció). További alrendszerek alakíthatók ki például a szakanyag korosztályspezifikus feldolgozásából.

A könyvben bemutatott alaptechnikák elsajátításának célja végül soron a különféle testrészekhez kapcsolódó különféle mozgásérzések kialakítása, a mozgásérzések megkülönböztetése és rögzítése. De a könyv nem kíván merev sémákat kialakítani a foglalkozások vezetésére. Éppen ellenkezőleg: arra ösztönöz, hogy a próbavezetők kreatívan reagáljanak az adott pillanatra. A zene és a jelenlévő táncosok összetételének, felkészültségének hatására mindig új és új mozgulatfűzéssel vezessék rá a táncosokat a mozgás ízére, élményére,

így a próbavezető által vezetett óra mindig élő, lüktető lesz.

Mindezekén túl ez a módszertani könyv nem pusztán a „Batyú” módszer leírásának szándékával készült, hanem mintának is, amely a magyar néptánc itt érintett stílusain túl más stílusok, vagy bármely más nemzet táncainak oktatásához is keretet adhat. A minta lényege tehát még egyszer: a játék, a fokozatosság, a mozdulat-elemzés, és a táncanyag rendszeres szemlélete. Különösen azért fontos erre felfigyelnünk, mert a néptánc oktatásának egyre bővülő hazai és külföldi köréhez képest szembeszökően kicsi a kidolgozott és jól alkalmazható szakmódszertanok mennyisége. E hiányt mielőbb pótolni kellene, mert bár szűk előadói szinten nagyon sok táncot nagyon magas szinten ismernek, e páratlanul értékes mozgáskultúra fennmaradásához nélkülözhetetlen a széles körű oktatás, amelynek alapja az igényes szakmódszertan.

Fügedi János

Végül is...

... megkerülhetetlen, hogy belőjük, mi az a world music, noha mást és mást tartanak róla jeles előadói. Már legalábbis 2000 nyarán, amikor arra kértem a Pepsi Sziget világszenei színpadának fellépőit – részben e könyv szereplőit –, legyenek kedvesek különbséget tenni a népzene és a világszene között, az eredmény a következőképpen alakult:

Uve Müllrich (Dissidenten): „Körülöttünk számos olyan ember jön-megy Indiából és Észak-Afrikából, akikről nagyon sokat tanultunk az otthonaikban, és akik most éppúgy belekóstolhatnak az életünkbe a mi környezetünkben. Valahogy így látom a világszene jövőjét, bár nagyon utálom ezt a szót, ma már rányomják ezt a címkét mindenre. De ha létezik egyáltalán világszene, akkor az efféle cserében ölt formát.”

Hamar Dániel (Muzsikás): „Sokan azt gondolják, hogy az a világszene, ami a nagy színpadokon hallható. De ez nem szükségszerű. Én beleértem a világszenébe a gyimesi hegedűst a feleségével, amikor otthon muzsikál, éppúgy, mint azokat a híres zenekarokat, amelyek a nagy fesztiválokon lépnek fel.”

Natacha Atlas: „A világszenében összekeveredik a hagyomány az aktuálissal, a hagyományos népzene inkább a zenélés tradicionális módjára és akusztikus hangszereire épül.”

Frank London (The Klezmatics): „A legtöbben hagyományról és modernségről, az elektronikus vagy akusztikus hangzásról beszélnek, de én azt gondolom, a világszene inkább marketing-kérdés. Ami biztos: az én szemszögemből minden zene világszene. Bartók és Beethoven is. És ha rockzenét hallgatunk, vagy technót, az is egyfajta népzene vagy világszene. Minden zenét tekinthetünk úgy, mint egy nép, egy közösség, egy hely vagy egy idő zenéje, az egyetlen meghatározó tényező az, hogy a közösségről alkotott fogalmunk folyamatosan változik.”

Balogh Kálmán: „Bartókot hoznám fel példának, aki azt mondta, hogy háromféleképpen tud feldolgozni egy dalt, aszerint, hogy mennyire távolodik el a gyűjtött zenétől. A világszenében is azt látom, hogy addig népzene, amíg csak utánzom és beleérezem magam, aztán az következik, hogy vagy egy kicsit dolgozom fel, vagy annyira, hogy bár már magam írom a témát, érződik rajta a népzene íze vagy hatása. Azt gondolom, most a világszenének van jövője, és nagyon remélem, hogy el fog mélyülni, ki fog finomodni.”

David Eugene Edwards (16 Horsepower): „A világszenében a világ különböző helyeiről származó zenék keverednek, legalábbis az én felfogásomban. A világszene sokkal nyitottabb a külső hatásokra. A népzene általában szigorúan hű a gyökereihez, ami persze jó is lehet, de szerintem az emberek ezt túl komolyan veszik. Ha nem úgy játszol a hangszereden, mint száz évvel ezelőtt, akkor számkivetett leszel; nekem legalábbis ilyen elbánásban volt részem a népzene-szek körében.”

Eredics Gábor (Vujicsics együttes): „Hogy mi a világszene, azt mi legalább hiszsonhat éve tudjuk Magyarországon, csak akkoriban még autonóm népzenei feldolgozásnak neveztük. Annak nagyon örülök, hogy a népzene ezáltal azok számára is reflektorfénybe kerül, akik különben soha nem foglalkoztak a tradicionális zenekultúrákkal; persze megvan a veszélye, ha például úgy születik a népzeneből

world music, hogy nyakonöntik valami nemzetközi generál-szósszal.”

Nem lehet kérdés, hogy ki trafált a közepébe (és ki vétette el), hiszen a world music fogalma mögött nincsen konkrét esztétikai vagy filozófiai tartalom. Hanem az történet, hogy 1987-ben megelégtették a műfaj lemezkiadó gurujai, hogy megfelelő kategória nélkül elkallódnak a lemezboltokban a kiadványaik. **Mory Kante**, **Ofra Haza**, **Salif Keita**, a **Dissidenten**, a **Pogues**, a **Mekons**, az **Oyster Band**, a **Horseflies** vagy a **3 Mustaphas 3** éppúgy kilógott az „International Pop-Rock”-ból, mint az „International Folk Music”-ből – így aztán nem is kaptak helyet.

A Hannibal-főnök Joe Boyd-tól hallottam erről, akit ugyancsak értesített a World Circuit-es Nick Gold: egy londoni kocsmában találjanak már ki valamit. Ott volt még Ben Mandelson és Roger Armstrong (GlobeStyle Records), a Rogue Musictól Ian Anderson (aki egyben a Folk Roots magazin főszerkesztője is), és addig repkedtek az olyan már korábban is használt fogalmak, mint a „global beat”, az „ethnic”, a „tropical” vagy a „world beat”, amíg meg nem állapodtak a „world music”-ban. Utána csaptak egy jókora kampányt a megastore-okban – ennek köszönhetően alakultak world music részlegek az üzletekben, s került a lemezborítókra útbaigazításként, hogy „File under: World Music”.

A helyzetet ugyanakkor a mai napig bonyolítja, hogy ezek a world music részlegek nem a hagyományos népzene mellett, hanem annak beolvasztásával jöttek létre, így a gyakorlatban a world music egy olyan gyűjtőfogalomává vált, amelynek a hagyományos népzene, a markáns feldolgo-

Chava Alberstein és a Klezmatiks
Fotó: John Kuczala (xenophile)

zások és a népzenei ihlettségű eredeti szerzemények egyaránt tartozékai. A hangsúly, mindazonáltal, az utóbbi két tón van, hiszen, megismétlem, eredendően éppen a tradicionális népzeneiktől való megkülönböztetés szándéka hívta életre a world music köztudatba emelését.

Ennyit az üzletről.

A nyolcvanas években elszaporodó nemzetközi fesztiválok fellépői nemcsak megismerhették egymás zenéit, de annak is a végére járhattak, mennyire „közös” a nyelvük. Az egymásra találás élményéből született gyakorlat olyan közös produkciókat teremtett, mint a zaire-i **Ray Lemáé** a **pirini asszonykórus**sával, a mali **Ali Farka Touré** az amerikai **Taj Mahallal**, az ugyancsak mali **Toumani Diabaté** a spanyol **Ketamával**, az angol **3 Mustaphas 3-é** a zimbabwei **Stella Chiweshével**, a német **Dissidenten**é a marokkói **Lem Chahebbel**, az amerikai **Ry Cooder**é az indiai **V.M. Bhatt**-tal, az egyiptomi **Salamaté** a macedón **Ferus Mustafovval** és így tovább, így tovább. De látni kell: ez a gyakorlat már túlmutat a puszta marketingen, és jellemzően a world musicé.

A world music történelmének megkerülhetetlen állomása Berlin. Azzá teszik intézményi adottságai: a kutatóknak az International Institute for Traditional Music, a koncertezőknak a House of the Cultures of the World, a rádióhallgatóknak a napi 24 órában tizenkilenc nyelven kizárólag világzenét sugárzó SFB 4 Radio MultiKulti; „globálisan” pedig a Piranha lemeztársaságot és a Heimatklänge fesztivált igazgató „keresztapa”, Akbar Borkowsky. Borkowsky kezdeményezésére alapította meg húsz európai fesztivál igazgatója 1991-ben az Európai Világzenei Fesztiválok Fórumát, amelyben a Kaláka Folkfesztivállal Magyarország azóta is képviselteti magát. (A Kalákának akkoriban Lőkös Csaba volt a művészeti vezetője – ma: Fogarasi Lajos –, az ő barátságának és közös feladatainknak köszönhetem, hogy a Fórumba bepillantást nyerhettem. 1996-ban Lőkössel indítottuk útnak a fertőrákosi székhelyű Világzenei Vándorfesztivált, és 1998 óta közösen intézzük a Sziget világzenei ügyeit.) Az összehangolt koncertszervezés lehetővé tette, hogy minél több fesztiválra juthassanak el a – Fórum által kiadott CD-válogatásokon is népszerűsített – fellépők. Tagjai min-

den évben többször is „ülésezték” egy-egy európai nagyvárosban, de elsődleges bázisuk a konferenciákkal és koncertekkel súlyosbított Berlini Független Zenei Napok (BID) világzenei szekciója volt. És amikor a BID 1993-ban kifűjt, újra Borkowsky lépett, a világzene MIDEM-jeként elhíresült Világzenei Vásár (WOMEX) létrehozásával.

A WOMEX 1994 óta átesett ugyan egy-két kisebb megrázkódtatáson – a koppenhágait 1996-ban néhány héttel a kezdete előtt kellett lefűjni, mert nem tudtak a helyi erővel megegyezni; Borkowsky riválisai összelobbizták egy „kevésbé vásári” ellenvásárt 2000-re Strictly Mundial néven Zaragozába, mire Borkowsky kiszállt a Fórumból –, de azért köszöni szépen, jól van. Ami meg engem illet: kimondottan sokkal tartozom neki. A WOMEX csalt Marseille-be és Stockholmba, először a WOMEX-en hasaltam el a Zap Mamatól, a Värttinától, a Tarikától, a Fanfare Ciocărlia-tól, Lili Boniche-tól, Baaba Maaltól, és a WOMEX hozott össze azokkal a kiadókkal, promóterekkel és újságírókkal, akik között: jó nekem. Akik nem tekintenek sem betolakodónak, sem kívülállónak, s bár én Magyarországról aligha lehetek az emberük, számíthatnak rám, ha úgy alakul. Megszorítjuk egymás kezét, belőjük a büfét, ez most a mi közös terepünk. A WOMEX-en, az év három-négy napján otthonabbul érzem magam. Az pedig, hogy „minden eladó”, és hogy a kultúra (is) árucikk, már nem fáj különösebben, legfeljebb rutinosan, egy kicsit. Igyekszem hát azt a látszatot kelteni, mint a profik: szereplőket keresek az írásaimhoz, lemezeket a rádióműsoromba, fellépőket a Szigetre – no és a rámbízott magyarországi produkciókra vevőt.

A guruk és mágusok és keresztapák köréből disznóság volna **Peter Gabrielt** kifelejtteni. Ha énekesként hanyagolhatnám is, az 1989-ben indított Real World Records alapítójaként (kábé száz kiadvány és hárommillió példányszám fellett) semmiképp, de a legmélyebb tiszteletünket mégis csak az 1980-ban megálmodott – Szőnye Tamás kollégám gondos felsorolásával: – „nemzetközi zenés, táncos, folktáros, gyermekmegőrzős, kajás, kézművesműhelyes, környezetvédős” fesztivállal, a WOMAD-dal (World of Music, Arts and Dance) vívta ki. Nemcsak megteremtette, de örökös is fellette: 1982-ben egy Genesis-nosztalgiaconcert bevételéből egyenlítette ki az első WOMAD veszteségét, 1993-ban pedig a többi tulajdonosától megvásárolta a hatszázezer dolláros csődbe jutott céget. Azóta kizárólag az övé a – world music fesztiválok prototípusaként emlegetett – WOMAD, amely Nagy-Britannián túl Európa-szerte, az Egyesült Államokban, Kanadában, Japánban és Ausztráliában is szervekedik, több ízben meghívta a Muzsikás együttest, és 2000 szeptemberében megközelítette hazánkat: Prágáig.

Hát így.

Kérdték tőlem gyakran, melyek voltak az első világzenekarok. Nem tudom. Amint az imént Eredics Gábor említette, Magyarországon már a hetvenes években több társaság is világzenét játszott, csak másképp nevezték. De én tovább mennék. Számomra a világzene egyidős a népek vándorlásával: a kalandozások, hódítások és üldöztetések (kulturális) következményeivel – ugye nem muszáj a cigány, a zsidó, az arab zenék globális gazdagságára hivatkoznom példaként.

Marton László Távolodó

A kötet 2.900,- Ft-ért utánvétellel, postaköltség nélkül megrendelhető az Etnofon Kiadónál a 429-0324 faxon és az order@etnofon.hu e-mail címen.

EUROPÁI FOLKLÓRFESTIVÁL
XX. Országos
Táncháztalálkozó
A3 Kft. Kodály u. 47.

fotó: Kanyó Béla

Táncházak, folk-klubok

HÉTFŐN

MAROSVÁSÁRHELYI

FOLK CENTER TÁNCHÁZ

minden hétfőn 19 órától

Maros Művészegyüttes próbaterme
Moldován István és zenekara, ÖVES Ma-
rosvásárhely (Tg. Mures, Revolutiet nr. 8)
Tel: 00-40-94-699915 (Czerán Csaba)
www.netsoft.ro/folkc

Balkán táncház

RECE-FICE TÁNCHÁZ

minden hétfőn 18.30 - 22.30

Fáklya Klub, 1067 Budapest,
Csengery u. 68. Tel: 269-0508;
www.folkinfo.net/receface

Indiai zene

CALCUTTA TRIO

klub minden hónap első hétfőjén 19 órától
Marczibányi téri Művelődési Központ
1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a.
Tel: 212-0803

Ír koncert és táncház

GREEN FIELDS

minden hétfőn 19.30-23.00

Fővárosi Művelődési Ház
táncoktató: Fodor Miklós; belépő: 350,- Ft
1119 Budapest, Fehérvári út 47.
Tel: 203-3868

KEDDEN

MUZSIKÁS GYERMEKTÁNCHÁZ

minden kedden 17.00-18.00

Táncvezető: Littner Anita, Bakonyi Ernő
Fővárosi Művelődési Ház
1119 Budapest, Fehérvári út 47.
Tel: 203-3868

SZERDÁN

UTOLSÓ ÓRA TÁNCHÁZ

minden szerdán 20 órától

Házigazdák: ÖKRÖS, TÜKRÖS
Havonta az utolsó szerdán a PALATKAI zkr.
Fonó Budai Zeneház
1117 Budapest, Sztregova u. 3.
Tel: 206-5300

HARGITA NEMZETI SZÉKELY

NÉPI EGYÜTTES TÁNCHÁZA

Csikszereda, novembertől minden szerdán
17 órától gyermektáncház
19 órától felnőtt táncház
Városi Művelődési Ház
Tel: (0040) 66/171-362

„GUZSALYAS”- TATROS TÁNCHÁZ

minden szerdán 20.00-01.30

(először szeptember 26-án)
Oktató: Fülöp Attila és Plank Judit
Marczibányi téri Művelődési Központ
1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a.
Tel: 212-0803
www.folkinfo.net/tatros

KOLO TÁNCHÁZ

minden szerdán 19 órától

Ferencvárosi Művelődési Központ
1091 Budapest, Haller u. 27.; Tel: 216-1300

TANAC TÁNCHÁZ

az utolsó szerdákön 19.00-23.00

Muzsikál a VIZIN zenekar
Táncoktató: Szávai József
Ifjúsági Ház, 7622 Pécs
Nagy L. király útja 13. Tel: 72/330-211

AFRIKA TÁNCHÁZ

minden szerdán 18.30-20.00

Almássy téri Szabadidőközpont
1077 Budapest, Almássy tér 6.
Tel: 342-0387

CSÜTÖRTÖKÖN

MUZSIKÁS KLUB

minden csütörtökön 20.00 - Rézmál Kávészó
1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a
Tel: 438-1029

MATOKABINDE táncház szeptember 20-tól

minden csütörtökön 20 órától

Asylum Klub (Kosztolányi Pinceklub)
1093 Budapest, Mátyás u. 7.

MAGYAR TEKERŐZENEKAR

minden hónap utolsó csütörtökén

András Pince
Budapest III., Kolossy tér 6.; Tel: 250-6827

ZURBOLÓ TÁNCHÁZ KOLOZSVÁRON

október elejétől minden csütörtökön

17-19 gyermektáncház
19-24 felnőtt táncház
házigazda: Könczei Csongor
Tranzit Ház; Kolozsvár, Balitü 16 (Malom u.)
Tel: 0040.64/194-039

ÉGENFÖLD EGYÜTTES

GYIMESI-MOLDVAI-SOMOGYI TÁNCHÁZA

Minden páratlan héten csütörtökön 19.00
Belépő: 350,- Ft
Fővárosi Művelődési Ház
1119 Budapest, Fehérvári út 47.
Tel: 203-3868

GHYMES KLUB

minden hónap első csütörtökén
Fonó Budai Zeneház
1117 Budapest, Sztregova u. 3.
Tel: 206-5300

LATIN TÁNCHÁZ

minden csütörtökön 18.30-20.00
Almássy téri Szabadidőközpont
1077 Budapest, Almássy tér 6.
Tel: 342-0387

PÉNTEKEN

MAGYAR TÁNCHÁZ

minden pénteken
18-19.30 Aprók tánca
20-24 óráig felnőtt táncház
Ferencvárosi Művelődési Központ
Budapest, IX. Haller u. 27.; Tel: 216-1300

CSÍK ZENEKAR TÁNCHÁZA

minden hónap harmadik péntekén

Oktatók: Haránt Eszter, Lukács László
Erdei Ferenc Művelődési Központ
6000 Kecskemét, Deák Ferenc tér 1.
Tel: 76/484-594

GAJDOS ZENEKAR TÁNCHÁZA

minden hónap utolsó péntekén 19 órától
Táncitanító: Várkonyi Tekla és Barsi Csaba
Művészetek Háza, 3300 Eger
Széchenyi út 16.; Tel: 36/410-094

TÉKA TÁNCHÁZAK PÉNTEKEN

Angyalföldi Gyermekek és Ifjúsági Ház
Gyermektáncház 17 órától,
vezeti Strack Orsolya és Galát Péter,
majd Téka klub 24 óráig,
házigazda a Vadrózsák Néptáncgyűttes
október 5, november 9, december 16.
1138 Budapest, Dagály u.15/a.
Tel: 330-5357, 349-7761

Virányosi Közösségi Ház

Gyermekek és felnőttek táncház
szeptember 28, október 12, november 16,
december 14-én 18-22 óráig
Házigazda: Timár Sándor és
a Csillagszemű Táncgyűttes
1125 Budapest, Szarvas G. út. 8/c
Tel: 200-8713; 275-1394
w3.datanet.hu/teka

CSOMBOR ZENEKAR TÁNCHÁZA

minden pénteken az Erkel Táncgyűttes
próbatermében:
1088 Budapest, Szentkirályi u.
Tel: 30/3535-822

KOLOMPOS TÁNCHÁZ FELNŐTTEKNEK

kéthetente pénteken 19-23 óráig
Táncoktató: Szántai Levente
Csekovszky Művelődési Ház
1172 Budapest, Hősök tere 9.; Tel: 253-5270

ROSTA-NÉPTÁNC FELNŐTTEKNEK

októbertől minden hónap utolsó péntekén
19.00-23.00
Almássy téri Szabadidőközpont
1077 Budapest, Almássy tér 6.
Tel: 342-0387

ZURGÓ EGYÜTTES TÁNCHÁZA

minden hónap első és harmadik péntekén
Fonó Budai Zeneház
1117 Budapest, Sztregova u. 3.
Tel: 206-5300
www.tanchaz.hu/zurgo

CSÜRRENTŐ TÁNCHÁZ szeptember 21-től

minden páros héten pénteken
16-18 óráig: moldvai-csángó táncitanítás
18-19.30 furulyaoktatás csángó furulyá-
sokkal
18-19.30 moldvai gyerekből iskolásoknak
19.30 Csürrentő táncház
Házigazda: Tündik Tamás és Klopp Katalin
Fővárosi Művelődési Ház
1119 Budapest, Fehérvári út 47.
Tel: 203-3868

KEREKES EGYÜTTES TÁNCCHÁZA

kéthetente pénteken 19 órától
gyimesi és moldvai csángó
és somogyi táncok
Házigazda: Várkonyi Tekla és Barsi Csaba
Megyei Művelődési Központ
3300 Eger, Knézich K. u. 8.; Tel.: 36/311-954

DÉL-ALFÖLDI

SZAXOFONEGYÜTTES KLUBJA

minden hónap második péntekén 20 órától
Benczúr Ház, Postás Művelődési Központ
1068 Budapest, Benczúr u. 27.
Tel.: 321-7334, 343-6444
www.benczurhaz.hu

KOLO EGYÜTTES TÁNCCHÁZA

szerb, horvát, makedon táncok
minden hónap első péntekén 20 órától
Művelődési Ház, 2316 Tököl
Kossuth L. u. 66.; Tel.: 24/479-284

RILA TÁNCCHÁZ

a hónap utolsó péntekén 19 órától
Házigazda: MARTENICA Együttes
Fonó Budai Zeneház
1117 Budapest, Sztregova u. 3.
Tel.: 206-5300

SZOMBATON

Magyar táncházak

KALAMAJKA TÁNCCHÁZ

minden szombaton
17.00-18.00 Aprók tánca
Vezeti: Fábian Éva
19.00-20.30 Tánctanulás
Oktatók: Redő Júlia, Pál Mihály
20.30-24.00 Kalamajka táncház
23.00-02.00 Össznépi vigadalom
vendégzenekarokkal
Belvárosi Ifjúsági Ház
1056 Budapest, Molnár u. 9.
Tel.: 317-5928

KOLOMPOS GYERMEKTÁNCCHÁZ

kéthetente szombaton 17-18 óráig
Táncoktató: Szántai Levente
Csekovszky Művelődési Ház
1172 Budapest, Hősök tere 9.
Tel.: 253-5270
www.kolompos.hu

TÁNCCHÁZ

minden szombaton
Házigazda: Alba Regia Táncegyüttes
18.00-19.00 Aprók tánca
19.00-23.00 Felnőtt táncház
„TÁNCCHÁZ”
8000 Székesfehérvár, Malom u. 6.
Tel.: 22/312-795

HALAS TÁNCCHÁZ

havonta egy szombaton 20 órától
mindig más tájegység és tánctanító
muzsikál az Ördögös zenekar és ven-
dégek
Kiskunhalasi Művelődési Központ
6400 Kiskunhalas, Bokányi D. u. 8.
Tel.: 30/903-5128 (Maruzsenszki Endre)

APRÓK TÁNCA ÉS JÁTSZÓHÁZ

szeptember 22., október 6.,
november 10., december 8.
16-18 óráig
Belépő: 250,- Ft
Csokonai Művelődési Központ
1153 Budapest, Eötvös u.64-66.
Tel.:307-6191

PANNÓNIA KLEZMER BAND

KONCERTJE ÉS TÁNCCHÁZA
havonta egy szombaton
19 órától
Táncoktató: Rudas Judit
Fővárosi Művelődési Ház
1119 Budapest, Fehérvári út 47.
Tel.: 203-3868

KLEZMER R's KONCERT ÉS TÁNCCHÁZ

szeptember 22-től
havonta egy szombaton 19.30-tól
Fővárosi Művelődési Ház
1119 Budapest, Fehérvári út 47.
Tel.:203-3868

Magyarországi délszláv és balkán táncház

SÖNDÖRGŐ EGYÜTTES TÁNCCHÁZA

minden hónap első szombatján
Marczibányi téri Művelődési Központ
1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a
Tel.: 212-0803

Költészet és zene

KALÁKA EGYÜTTES KLUBJA

minden hónap utolsó szombatján
19 órától
Marczibányi téri Művelődési Központ
1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a.
Tel.:212-0803

Görög táncház

MASKARADES KLUB

október 6, november 10, december 8
18-22 óráig
Táncoktató: Blumenthal Ferenc
Belépő: 400,- Ft
Csokonai Művelődési Központ
1153 Budapest, Eötvös u. 64-66.
Tel.: 307-6191

Ír koncert és táncház

GREEN FIELDS

szeptember 22, október 6, november 17
19-23 óráig
Belépő: 450,- Ft
Csokonai Művelődési Központ
1153 Budapest, Eötvös u. 64-66.
Tel.: 307-6191

ÍR TÁNCCHÁZ

minden hónap első szombatján
mindig más zenekarral
Táncoktató:
Balogh Melinda, Vadányi Gabriella
Marczibányi téri Művelődési Központ
1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a.
Tel.: 212-0803

VASÁRNAP

Magyar táncházak

PÉCSI NÉPZENÉSZEK TÁNCCHÁZA

szeptember 16 és 23-án,
utána minden második vasárnap
17.00-tól Aprók tánca és játszóház
19.00-24.00 Felnőtt táncház
Vasutas Művelődési Ház
7621 Pécs, Dr. Váradi Antal u. 7/2.
Tel.: 72/310-037

SZABAD BÁL TÁNCCHÁZ

ÉS TÁNCNTANÍTÁS

minden vasárnap 19.30 órától
zenélnek: Turai András és barátai
házigazdák: Hajdú Táncegyüttes táncosai
Hétférföldes Kulturális Egyesület
4032 Debrecen, Hatvani u. 32.
Tel.: 30/9837-952 (Rózsavölgyi Bálint)

MEZŐ EGYÜTTES GYERMEKTÁNCCHÁZA

minden vasárnap 10.00-12.00
Cserepesház
1144 Budapest, Vezér u. 28/b.
Tel.: 363-2656

„KÖKETÁNC” GYERMEKTÁNCCHÁZ

minden vasárnap 10.00-12.00
Sándor Ildikó vezetésével,
közreműködik Palya Bea, Halmos Kata,
muzsikálnak Kerényi Róbert és barátai
Marczibányi téri Művelődési Központ
1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a.
Tel.: 212-5504

„FOGÓCSKA”

HEGEDŐS GYERMEKTÁNCCHÁZ

szeptember 23-tól
havonta egy vasárnap 10.00-13.00
Vezeti: Ertl Péter
Belépő: 300,-Ft; családjegy: 1.000,-Ft/4 fő
Almássy téri Szabadidőközpont
1077 Budapest, Almássy tér 6.
Tel.: 352-1572

KÖLYÖKTÉR

szeptember 9-től családi- és gyermek-
programok 9 órától, havonta 1 vasárnap
12.00-14.00 Kolompos együttes táncháza
Almássy téri Szabadidőközpont
1077 Budapest, Almássy tér 6.
Tel.: 342-0387

SKÓT TÁNCCHÁZ

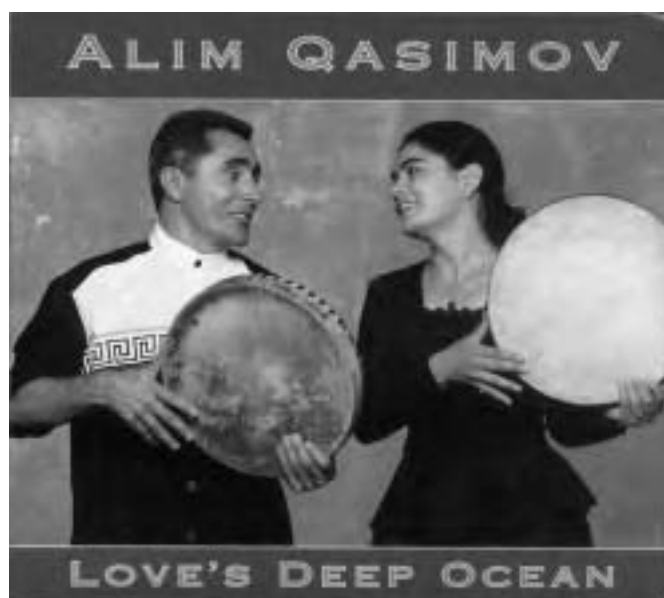
Klubnapok havonta
az első és harmadik vasárnap
19.30 órától
Virányosi Közösségi Ház
1125 Budapest, Szarvas Gábor út 8/c.
Tel.:200-8713; 275-1394

Görög táncház

SIRTOS EGYÜTTES TÁNCCHÁZA

október 7-től minden vasárnap 18 órától
Belépő: 500,-Ft
Almássy téri Szabadidőközpont
1077 Budapest, Almássy tér 6.
Tel.: 352-1572

Új Network lemezek a Fonóban

MAGYAR DZSESSZ

Azt a címet, hogy „Magyar dzsessz”, **Dresch Dudás Mihály** a '98-as *Révészem, révészem...* című albumának tervezte adni. Ami – mint korábban a *Zeng a lélek* és legutóbb a *Mozdulatlan utazás* – ebben a műfajban szívügyem lett.

„Soha nem akartam megtagadni – beszélgettünk a *Mozdulatlan utazás* kapcsán –, hogy itt születtem és itt élek: ezt tekintem a sorsomnak, amit hol örömmel, hol bánattal élek meg. Azt az életet élem, amit ez az ország fel tud kínálni, együtt a jó és a rossz hagyományaival. És ennek a népnek megvan a maga zenekultúrája, ugyan az az aranykor, amit az erdélyi muzsikusok valamelyest még őriznek, már múlandóban van. De akkor is, az a fajta lelkület, ami a magyar népzenet jellemzi, az egy nagyon fontos lelkület, és én erre szeretném a zenémet építeni, ezért merem óvatosan kijelenteni, hogy magyar dzsesszt játszom.”

– Ez azt jelenti, hogy a magyar népzene elemeire épülnek a darabjaid?

– „Igen, tetten lehet érnem majdnem minden darabban. Ha nem is hangról hangra, de bizonyos dallamtípusok azért kerültek a zenémbe, mert megérintették az érzéseimet.”

– A népzene keresztül jutottál a dzsesszhez, vagy fordítva?

– „Gyermekkoromban vidéken nevelkedtem, és a keresztanyám főzött a lakodalmakban. Abban az alföldi falucskában nem a születésnapokat, hanem a névnapokat ünnepelek, és a névnapok során általában zenészt fogadtak. Talán még most is, bár nem hiszem. Gyerekkoromban sokat hallgattam, és bár nem tisztán népzene volt, az, ahogyan az emberek élték ezeket a nótákat, az számomra népzenei gyökerű. Annyira természetes volt az a közeg, és annyira szerettem visszajárni

a nagyszüleimhez, hogy bennem így maradt meg. Annak, hogy a nagyszüleimnél nevelkedtem, az volt az oka, hogy amikor a szüleim fiatalon összeházasodtak, nem volt lakásuk, mindketten dolgoztak, és nem tudtak rám vigyázni. De iskolába Pesten jártam, és akkoriban már tudtam, hogy zenész akarok majd lenni. Éreztem,

Fotó: Déri Miklós

hogy a gépipari szakközépiskola nem fog kielégíteni egész életemre, és megkértem az apámat, hogy vegyen nekem egy bendzsót, mert nap mint nap, amikor fölbredtem és anyám készítette a reggelit, ilyen bendzsózenék szóltak a rádióban, és nagyon tetszettek nekem. Ezen keresztül jutottam el a dzsesszhez, aztán amikor tizenhét éves koromban meghallottam Johnny Griffin tenorszaxofonos királyt, teljesen a hatalmába kerített.”

– Akkoriban éltek még benned a népzenehez fűződő emlékeid?

– „Nem, az teljesen leállt. Korábban sem kimondottan amiatt mentem a lagzikba, de amikor meghallottam

Johnny Griffint, csak az volt a zene.”

– Abban, hogy a népzene és a dzsessz találkozott, mekkora szerepe volt a Szabados Györggyel való munkakapcsolatodnak? Ha jól tudom, ő az elsők között foglalkozott ezzel tudatosan.

– „Igen, az első volt, és óriási hatással volt rám a munkássága, de előtte még elvégeztem a dzsessztanszakot, és

az évek során rádöbbsentem, az nem megy, hogy hallgatom, mit játszanak a fekete mesterek, aztán én is előveszem a szaxofont, és lejátszom ugyanazt. Rájöttem, hogy a zene egész embert kíván, beleértve, hogy honnan jön, kiktől jön, milyen körülmények között él. Az fog a hangszeren megszólalni. Rájöttem, hogy én soha nem fogok tudni ugyanabból az indíttatásból muzsikálni, mint Coltrane, Griffin vagy a többi nagy mester. Így támadt arra igény, hogy önmagam, a saját élményeimet játsszam. Tudniillik gyakorlás közben feltűnt, hogy miközben az első kis darabjaim létrejöttek, a nagyszüleimre gondoltam. Azóta is fontos ez az irány. Hogy az én szeretteim mindig ott legyenek a lelkemben. Nagyvonalakban ez a motivációja a muzsikámnak.”

– Fontosnak tartod követni, hogy merre tart a dzsessz a világban?

– „Fontosnak tartanám, de az utóbbi években nem követem figyelemmel. Anyagilag nem vagyok olyan helyzetben, hogy megvásárolhassam a CD-eket. Ha bemegyek a Fonóba, behallgatok egy-egy lemezbe, amúgy el vagyok maradva. De ezt nem traumaként élem meg, inkább arra gondolok, hogy ez van, és hogy a nagyapám sem nagyon mozdult ki otthonról – csak amikor a háborúkba vitték –, és mégis, olyan sok mindent tudott a világról.”

Marton László Távolodó

(Részlet az *Értés c. kötetből*)

Vajdasági Magyar Folklórközpont

Sokadalom Zentán

Vajdasági ruhakincsek
a Városi Múzeum képtárában

Sokadalom – az Értelmező Szótár szerint: 1. vásár, 2. egy helyre összegyűlt emberek sokasága; tömeg.

Találóból nevet nem is adhattak volna a Kárpát-medencei magyarság millenniumi rendezvénysorozatának, amelynek vajdasági részét Délvidéki Millenniumi Sokadalom elnevezéssel, Mindennapi kenyérünk főcímmel Zentán tartották meg 2001 júliusának legvégén.

Volt ott minden: felszabadult boldogulás és komoly tanácskozás, nevetető színházi előadás és tudaterősítő néprajzi kiállítás, kakasfogás és szellemi vetélkedő, amatőr énekesek és hivatásos táncosok, vásár meg tömeg – sokadalom a javából! A háromnapos ünnepségen a néprajz, a népzene kapott főszerepet: szakemberek vitatták meg a vidékünkön folyó néprajzi kutatások múltját, jelenét, jövőjét, a Városi Múzeumban pedig eddig nem látott kiállítás nyílt Magyarittabé, Hertelendyfalva, Ludas, Csantavér, Bajmok, Gombos, Doroszló és Kupuszina népviseletéből. A Tisza-parti vásáron tárgyalkotó népművészek és népi játékok készítői rakták ki portékáikat, a Főtéren Felsőhegy, Kevi, Tornyos és Zenta hagyományápoló csoportjai mutatkoztak be, a zentai csata emlékhelyénél pedig Muzslya, Törökbecse, Versec, Feketics, Doroszló, Ludas, Óbecse, Maradék és Tornyos hagyományörző közösségei mutatkoztak be és vetélkedtek néprajzi ismeretekben.

A szabadtéri nagyszínpad környékén volt – érthetően – a legnagyobb tömeg: előbb a vajdasági népzenei és néptánc szemlék díjazottjai, legjobbjai adtak műsort, majd a budapesti Honvéd Táncszínház és a Budapest Táncegyüttes lépett közönség elé.

Megnyitó a téren

Télikabátot a sokszoknyás, idős bajmoki asszonyok ma is viselnek. Farpárna Gomboson, Doroszlón, Bajmokon és Hajdújárason fordul még elő. Csantavéren és Bajmokon minden eladósorban levő leány ruhatárában meg kellett lennie a perzián vagy perzsa kendőnek. Doroszlón, Gomboson és Kupuszinán az asszony 35-40 éven túl már nem ölthetett magára fehér, keményített, slingelt aljú, ünnepi

alsószoknyákat. Ludasról származik a gyapjúkötény, a pregacsa és a faklumpa, azaz a kumpla – ilyesmiket is megtudhattunk a zentai Városi Múzeum képtárában, ahol július 28-án, szombaton gyönyörű kiállítás nyílt a délvidéki magyarság népviseleteiből.

A két lelkes néprajzkutató, Raj Rozália és Nagy István emberfeletti munkát végzett, amikor egy hét alatt rendezte meg a kiállítást az erre az alkalomra felújított képtárban. Bevallom, a megnyitót megelőző este be sem mertem menni hozzájuk, csak az ablakon lestem be, s döbbenet állapítottam meg: vagy az évi leltározás, vagy pedig megkésített tavaszi nagytakarítás folyik a múzeumban... Akkora volt ugyanis a felfordulás. Később hallottam, hogy a vadonatúj kiállítási panók csak az utolsó pillanatban érkeztek meg, úgyhogy az éjszaka is ráment a sok öltözet átvasalására, elrendezésére. Hogy a reggeli megnyitóra ragyogóan várja a közönséget, amely akkora számban jött össze, hogy a kiállítás ünnepélyes megnyitóját a múzeum előtti téren kellett megtartani. (Elvégre sokadalomba jöttünk!)

– Nem túlzok, amikor azt mondom, hogy egy vajdasági néprajzi múzeumot látunk itt kicsiben... – állítom meg a látogatók szó szerinti forgatagában a fáradtan is egyfolytában mosolygó Raj Rozáliát.

– Majdnem hogy igaza van... Tulajdonképpen ilyen megfontolásból is született ez a kiállítás: azon túlmenően, hogy erre az alkalomra meg szeretnénk volna mutatni annak a letűnt világnak még fellelhető darabjait, dokumentáltuk is, éppen azzal a szándékkal, hogy alapul szolgálhasson – adja Isten – egy majdani vajdasági magyar néprajzi múzeumnak.

Kurtábbak a szoknyák

– A választás, úgy tűnik, nem véletlenül esett erre a nyolc településre, hiszen itt vannak azok az öltözékek, amelyekkel méltán büszkélkedhetünk.

– Igazából az volt a cél, hogy minél nagyobb területet öleljünk föl. Természetes, hogy a három hagyományörző közösségben van még mindig a leggazdagabb anyag, s ez, amit itt most örömkre láthatunk, csak nagyon-nagyon kis része, apró hányada a falvakban őrzött néprajzi hagyatéknak. Azt szeretnénk volna a kiállítással bemu-

tatni, hogyan éltek meg egykor tájainkon a színvilágot, érzékeltetni az ünnepi alkalmakra készült öltözeti daraboknak az elkészítését, szabását, formáját, s azt, hogy a századfordulón minden közösségben nagyon sok hasonlóság volt itt vidékünkön is a viseletet illetően.

Később azután egyre inkább helyivé formálódott, a nagyvárosokhoz közel fekvő kis falvakban megjelenik a városiasodás, Csantavér, Ludas, Bajmok esetében a korai polgárosodásnak, illetve a több nemzetiség jelenlétének nyomait látjuk, ugyanakkor a három hagyományörző közösség, Kupuszina, Gombos és Doroszló esetében viszont éppen azt a sok-sok helyi sajátosságot és – a divat hatását! Merthogy itt is megjelent a divat – például kurtábbá váltak a szoknyák, a századfordulón egyértelműen jóval hosszabbak voltak. A kivetkőzés a hatvanas években következett be a fiatal, felnövekvő generációknál. Az idősök ezekben a közösségekben ma is zömmel viseletben járnak, a hetven év körüliek, hetvenen felüliek közül nagyon sokan megtartották öltözkücsüket. A gyári kelmék korai megjelenése ezekben a hagyományörző közösségekben is jellemző volt, és az említett divatnak a megnyilvánulása minden periódusban nagyon szépen végigkísérhető.

Csak kinyílt a szekrény

– Hogyan jött össze ez az egyedülálló gyűjtemény? – A választ Nagy Istvántól, a kiállítás társszerzőjétől várjuk.

– Rozáliával már vagy tíz éve járjuk a vajdasági falvakat, néprajzi gyűjtést végezve különböző témakörökben. A tárgyalkotó népművészet keretében a díszítőművészetet kutattuk, a folklór-részben pedig az ének, a zene és a tánc érdekelt bennünket. A hosszú évek során igen sok személyes kapcsolatunk alakult ki, rengeteg adatközlőt ismerünk meg, s elsősorban őket kerestük meg valamikor az év elején, amikor fölvetődött ennek a mostani kiállításnak a gondolata. Többszöri kiutazással gyűjtöttük az anyagot: az egyik házban csak többszöri rábeszélésre, a másikon könnyebben nyíltak meg a szekrények, kerültek elő a ruhadarabok. Nagy hálával tartozunk mindazoknak, akik kölcsönadták viseletük darabjait.

– Félteve őrzött családi ereklyék is előkerültek. Szívesen adták?

– Alapjában véve szívesen adták mindent, s ezért köszönetet mondunk a kölcsönzőknek. Meg kell azonban említenem, hogy a kiállításra készült katalógus gazdag képanyaga részben eltér az itt látható gyűjteménytől, pontosabban a kupuszinai képek az ottani tájházban készültek, de onnan nem kaphattuk kölcsön a tárgyakat, hanem a faluban kellett összeszednünk, s ez egy kissé nehezebben ment. Ezzel szemben Gombos esetében a bőség zavarával küszködtünk, onnan ugyanis háromszor-négyszer több anyagot kaptunk, mint amennyit ki tudtunk állítani. E két véglét között azután számtalan variáció előfordult, de mindent egybevetve háromszoros köszönetet kell mondanunk: először is az ősöknek, akik mindezt ránk hagyományozták, azután azoknak, akik megvigyázták, s végül azoknak, akik bármilyen aláírás, papír nélkül a „parasztbecsületünkre” kölcsönadták és visszavárják a kiállítás után.

– A sokfelől idetelepült ember „hozott anyagából” kialakult-e valamilyen sajátos vajdasági magyar népviselet?

– A viseletet illetően vajdasági tájlejeggről semmiképpen sem beszélhetünk – figyelmeztet Rozália. – Semmiképpen, hiszen ha csak Doroszlóra gondolok, oda is 26 magyarországi vármegyéből telepedett a falu lakossága a török után. A magyar nyelvet beszélő, más-más vidékről érkező emberek magukkal hozták ottani közösségükből a sajátosságokat, amelyek már itt alakultak helyivé. Tehát helyi-ve formálódott a három hagyomány-őrző közösségben, ez egyértelmű, viszont vajdasági magyar népviseletről szó nem eshet!

– A Gyöngyösbokrétán kívül mikor kerülnek elő, ha előkerülnek egyáltalán a népviseleti darabok?

– Én valóban nagyon szeretném, ha ennek előbb-utóbb olyan visszhangja lenne, hogy ünnepnap, istentiszteletre és misére járva, legalább vasárnap előkerülnének – néz végig a kiállításon simogató tekintettel István. – A valóság viszont az, hogy általában azokban a közösségekben, ahol az idősebbek még hordják vagy a tudatos hagyományápolásnak köszönhetően a fiatalabbak is magukra öltik, ilyen alkalom a falu búcsúnapja – Doroszló esetében még a szentkúti búcsú is –, azután jelesebb ünnepnapokon ezekben a hagyomány-őrző közösségekben

a falu népének fiatalabb része is beöltözik. Az idősebbek általában ebben járnak hétköznap és ünnepnap is. Más közösségekben viszont, sajnos, már csak akkor, amikor színpadra, közönség részeként kell számon tartanunk. Ugyanakkor ismernünk, tisztelnünk és tudatosan vállalnunk kell a múltat, hiszen elé állnak.

Végül ismét a kiállítás katalógusából idézünk: „Mindezt egy letűnt világ a hagyományokon alapuló egykori értékrend a paraszti társadalom iratlan törvényeivel elválaszthatatlan része kultúránknak.”

Kartag Nándor

Kupuszinaiak a „sokadalomban”

Ma kezdődik a budapesti Hősök terén a Millenniumi Sokadalom rendezvénysorozat négynapos zárórendezvénye

A Kárpát-medence népművészetének, hagyományainak és népi kismesterségeinek ünnepét, a Millenniumi Sokadalom című országos, a határon is átnyúló rendezvénysorozat záró programjai ma kezdődnek a budapesti Hősök terén.

A négy napon át tartó kulturális eseménysorozat a Szent István királyról való megemlékezés mellett a népművészek, népzeneészek, néptáncosok, népi játékkészítők, az utcaszínházak és a magyar konyha mestereinek találkozója.

Az idei sokadalmat még a tavalyinál is több helyszínen rendezték meg, így pünkösdtől kezdve Szentendrén, Diósgyőrön, Abádszalókon, Tatán, Gyulán, Pécsen, Kolozsváron, Marosvásárhelyen és Zentán is bemutatták az ezeréves magyar kultúra örökségeit, igazi kincseit.

A szervezők ígérete szerint a sokadalom ezúttal is vérbeli vásári forgattal örvendezteti meg a Hősök terére és a Felvonulási térre látogatókat. A budapesti események mind a négy napján délelőtt tíztől éjfélig mesterségbemutatók és régiós kirakodóvásárok, gasztronómiai különlegességek, gyermekprogramok várják az érdeklődőket. A rendezvénysorozat ideje alatt naponta két alkalommal is elhangzik a millenniumi harangzúgás: a tavalyi eseménysorozatra öntött hét harangjátéka. Az események első három napján minden este látható lesz a

magyar tánc évszázadai című produkció a Honvéd Táncszínház és a Budapest Táncgyűttes közös gálaestjén. A Millenniumi Sokadalom fővárosi programjaiban közreműködik többi között a budapesti Bekecs zenekar, a csornai Pántlika Táncgyűttes, a sátoraljaújhegyi Hegyalja Népi Együttes, a Hegedős együttes, a Téka együttes, a fővárosi Kőfaragó zenekar és a Csepel Táncgyűttes. Fellép még a decsi Gyöngyösbokréta Hagyomány-őrző Együttes, a tatabányai Bányász Táncgyűttes, a diósgyőri Szinavölgyi Néptáncműhely, a kalocsai Piros Rózsa Táncgyűttes, a bagi Muharay Elemér Népi Együttes, az ócsényi Bogár István Hagyomány-őrző Egyesület, a kecskeméti Kurácsi Táncműhely és a pécsi Mecsek Táncgyűttes.

A sokadalomra határon túli együttesek is érkeznek többi között Jugoszláviából a kupuszinai Petőfi Sándor Hagyomány-őrző Egyesület, Romániából a jobbágytelki Népi Együttes, Szlovákiából pedig a pozsonyi Ifjú Szívek táncgyűttes. *(MTI)*

Jöjjenek divatba a népi motívumok

A „csicsás”, a túldíszített helyett

Dvorácskó László egy valódi édenkertet teremtett Szabadka szélén levő óriási telkén, ahol már tavaly is helyet adott egy fafaragó tábornak, melynek tíz részvevője volt, a téma pedig szabadon választott. Idén viszont találkoztak Dvorácskó László és a Vajdasági Magyar Folklórközpont szándékai, s ennek eredményeként egy tematikus tábor jött létre, ahol a népi fafaragással, a népi ornamentikával egy héten át foglalkozott a 12 részvevő. A rendezők csakis tapasztalt fafaragókat fogadtak, mindenki kalotaszegi díszítésű széket készített és vitt haza.

– Az a cél, hogy ne „barkácsoljunk”, hanem próbáljunk stílusban, tájegységben gondolkodni. Ezt otthon is folytatni kell, mert csak úgy van értelme ennek az összejövételünknek – mondta Dvorácskó László. Itt a szakirodalom is rendelkezésre állt, a különböző tájegységek szék- és padtípusainak mintáit, leírását fénymásolatban hazavitték a részvevők, hogy ha otthon is dolgozni akarnak, legyen útmutatójuk. Célunk, hogy visszatérjünk a gyökerekhez. Mindenki a piacra akar dolgozni, hogy jövedelemre tegyen szert.

A valódi, értékes népi motívumok viszont háttérbe szorúlnak, mert nem annyira csicsásak, túldíszítettek, mint a piacorientáltak, hanem az egyszerűség, a letisztult formák jellemzik.

Mint Nagy István, a folklórközpont vezetőségi tagja elmondta: minden évben a Békés megyei egyesület 10-12 vajdasági hímzőt, szövőt, fafaragót hív meg ingyenesen a táborába. Nagy István szerint a vajdasági tárgyalkotó népművészetben az lenne az igazán jó megoldás, amit a hímzők már 4-5 éve bevezettek, vagyis, hogy egy éven át havonta egy-egy hétvégén rendszeresen találkozzanak. Az ezeken az összejöveteleken tanultakat egész hónapban otthon alaposan, elmélyülten begyakorolhatják.

Mind egyik beszélgetőtársunk szóba hozta, hogy decemberben a Kátaitanyán több mint harmincan vettek részt a fafaragóknak szervezett kétnapos képzésen, most viszont mindössze tizenketten gyűltek össze a szabadkai táborban. Olyan vélemény is elhangzott: ennek oka, hogy a népi faragóművészet még idegen, szokatlan számukra, s a témának ez a kötöttsége kevésbé vonzó. Persze minden kezdet nehéz, s ez most az alapok lerakása volt (az Illyés Közalapítvány támogatásának köszönhetően).

Hisszük azt, hogy ha a többi fafaragó látja, hogy milyen gyönyörű, a népi értékekhez ragaszkodó tárgyak készültek itt, kedvet kap ahhoz, hogy jövőre ő is itt tanuljon, alkosson e festői környezetben egy héten keresztül.

m. k.

A nyelvvesztés állapotában

*Néprajzi felmérés
a szerémségi magyarságról*

Egy héti járta Maradékot egy magyarországi néprajzos csoport, hogy átfogó társadalomnéprajzi dokumentációt gyűjtsön a szerémségi magyarság legnagyobb településén.

– Miután társadalomnéprajzi kutatásként indult monografikus igényű – mondta Klamár Zoltán etnográfus, muzeológus, aki 11 budapesti és szegedi egyetemistával látott hozzá a munkához –, ezen belül a változásvizsgálatra irányult az érdeklődésünk. Amikor azonban a munka elindult, kiderült, hogy a hagyományos területeket is fel kell dolgozni. A szerémségi magyarság kevésbé ku-

tatott népcsoport, és egy évvel ezelőtt néhány beszélgetésből már le lehetett szűrni, hogy sajátos helyzettel áll szembe: az idősebb, a hatvanon felüli korosztály tökéletesen kétnyelvű, a harminc-ötven évesek viszont már nehezen használják anyanyelvüket, és tetten érhető az is, hogy szerb nyelven gondolkodnak. A legfiatalabbak már a nyelvvesztés állapotába kerültek: többnyire értik anyanyelvüket, de nemigen beszélnek. E miatt úgy éreztük, hogy érdemes kutatást szervezni, és megvizsgálni hogy a népi kultúrában, a népi tudatban mindez mit jelent. A budapesti egyetem doktori iskolájának hallgatóiból kutatócsoportot szerveztem, és július elején elindultunk Szerémségbe.

Mindjárt a kutatás elején kiderült, hogy a tervezett egy hét nem lesz elegendő a felvázolt feladatokra.

– Ki kell emelnem – mondta Klamár Zoltán –, hogy a maradékiak nagy szeretettel fogadtak bennünket. A legnagyobb mezőgazdasági munka ellenére is szívesen beszélgettek velünk, jegyzetelhettünk. Ahogy haladtunk, mindinkább világossá vált, hogy hosszabb időre lesz szükség, egy hét alatt lehetetlen az egészet feldolgozni. Egy nap voltunk Satrincán és Dobradóban is, és munkánkat szeretnénk kiterjeszteni e két magyar falura is.

A kutatás szervezője vajdasági származású, topolyai és kanizsai gyökerei vannak.

– Fontosnak tartom, hogy tudásommal, kapcsolataimmal azt a közösséget is szolgáljam, amelytől a sors szerénye folytán messzire kerültem. Remélem, hogy legalább egy kicsit sikerül így hozzájárulnom ahhoz, hogy megerősödjön e közösség magyarságtudata.

Simon András, a szegedi egyetem néprajzi tanszékének hallgatója nem először járt néprajzi kutatótáborban Jugoszláviában.

– Kutatóként Magyarországon kívül megfordultunk már Erdélyben, a Muravidéken és Bánátban is. Mindenütt sikeres volt a munkánk, és minden jel szerint Maradék is sikeres állomásunk lesz. A csoport minden tagja az általános tájékozódáson kívül egy-egy témakört is felvállalt. Úgy érezzük, sikerült általános képet kapni a faluról és a vidékről, de volt arra is idő, hogy saját témájában olyan személyes kapcsolatokat teremtsen minden-

ki, amelyek azután lehetővé teszik a további kutatást. A maradékiak fontosnak tartják, hogy érdeklődünk egykori és mai életük iránt.

A két kutató még elmondta, hogy hihetetlenül gazdag tárgyi anyaggal találkozottak, amelyből be lehetne rendezni egy tájmúzeumot is. Véleményük szerint még legalább három évre lesz szükség, hogy teljes egészében feltérképezzék a három falut. Ezenkívül időnként is le kell majd látogatni egy-egy lakodalomra, keresztelőre, vagy a szüretre. A kutatást a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány támogatja, de a kutatók nem mulasztották el megemlíteni, hogy munkájukban sok segítséget kaptak Béres Károly lelkesztől.

P. I.

Ivánovics Tünde CD-je

Valódi forrászene, szólóban!

Az igényes és személyes zenét kedvelők inyére való lesz ez a kitűnően kivitelezett, a budapesti Periferic Records gondozásában megjelentetett, s a legminőségibb hazai, újvidéki vároldalon található stúdióban felvett gyönyörű zenei anyag. Ivánovics Tündét nemhiába hívják úgy, ahogy, mert ezúttal valóban tündököl. Ő – s mily büszkeség ma elmondani – 3 éves kora óta énekel, s a lemezen is dokumentált, az óvónéni harmonikakíséretében előadott, első fellépése óta bizony nagyon sokat fejlődött. Ő, aki simán lehetne akár operaénekesnő is, azóta egyre csak felfelé igyekezett, s szerényen hű maradt a magyar népdalhoz. Azaz nem is csak szerényen, hiszen nagyon is perspektivikus szakterületet választott: a folk, azaz ethno, illetve világzene manapság egyik legkeresettebb irányzatát képviseli. A budapesti Periferic kiadó kapva-kapott az egyrészt önköltséges, másrészt – többek között – az Illyés Közalapítvány által finanszírozott, már kész anyagért.

A CD-n és kazettán – amelyre Tünde a tudásának és önfeláldozó igyekezetének legjavát sűrítette – egy hiteles előadó, egy született énekesnő évtizedes munkája szólal meg, aki elérte, hogy beírja a Vajdaság szót a zenei szakkönyvekbe is. Egy nagy-nagy lányé, aki képes volt identitását a legnemesebb értelemben megőrizni, aki nevét a siker érdekében nem váltotatta sem Tündé-re, sem bármi másra, s

a tradíciót nem kiszípolozva, hanem mélyen megértve, az értékeit megőrizve volt képes – ezt bizton állíthatjuk – nagyot alkotni, s személyes maradni. Oly szép, hogy hihetetlennek tűnhet, de mégis igaz: Tünde a szegedi Dóm téren énekelte tele a fagyos, havas éjszakát, hogy létrejöhessen az, amire most méltán büszke lehet.

Meghitt hangulatot teremt a zene, a hagyományos dalokat igazi tartalommal tölti meg Tünde szárnyaló hangja, megadja a szükséges pluszt, amely nélkül egyetlen népdal sem tud kellőképpen működni. E lemez anyaga valóban képes bemutatni, hogy mi is a magyar népdal, s a magyar lélek. A háromévesen előadott nyitósám után páratlan hang-kincsek következnek, amelyek a világ bármely ismertebb zenertermében előadhatóak. Ez a zene – melynek hallatán az idegen ajkú sokadalom is elérzékenyedett és vörösrre tapsolta a tenyerét – forrástiszta szépségében kiemelkedő helyet érdemel nemcsak a Vajdaság, de a világ zenéjének a színpadán. Nem beszélve arról, hogy a produkciós utómunkálatok milyen minőségi szinten végeztek, s hogy az anyagon érezni a stúdióban uralkodott jó hangulatot, ahol állítólag igen rövid időt töltött a fiatal művész. Azt hiszem, nem túlzás kijelenteni, hogy Ivánovics Tünde máris kivívta helyét a world music egén. S talán nem túlzás azt állítani, hogy ragyogó, világméretű, nemzetközi szintű karrier előtt áll. Mert az imént említett nyitószerzemény is csak azt hivatott jelezni, feltárni, hogy Tündének a zene a vérében van, s hogy onnan szökik elő, mint a csodaszarvas, s táplálja szívet-lelket. Onnan inspirál, ragyog, s amit vele kapcsolatban mondani lehet és érdemes, csupán ennyi: „Odanézzenek! Ott egy gyöngyszem ragyog!”

Qbát Gábor

Nemzetközi népzene kutató konferencia Pásztón

Nemzetközi népzene kutató konferenciát rendeztek Pásztón Rajeczky Benjámint ciszterci szerzetes, zene tudós születésének századik évfordulója alkalmából. A Magyar Zene tudományi és Zenekritikai Társaság, a Nemzetközi Népzene kutató Társaság (ITCM) Magyar Nemzeti Bizottsága, valamint a helyi önkormányzat ezút-

tal első ízben emlékezett meg tudományos rendezvénnyel a Pásztóhoz kötődő – itt élő, és dolgozó – tudós papról.

A konferenciára huszonnégy ország csaknem ötven népzene kutatója jelezte részvételét. A találkozót Budapesten nyitotta meg Somfai László, a Nemzetközi Zene tudományi Társaság elnöke, majd Pásztón folytatódott a tanácskozás.

Rajeczky Benjámint ciszterci szerzetes a gregorián muzsika és a népzene nemzetközileg elismert, európai szellemű tudós alakja. A ciszterciek Mária Terézia óta tanító rendként működtek; Rajeczky Benjámint tanárként oktatta a zene tudományát, továbbá muzeológusként is tevékenykedett a Néprajzi Múzeumban. Mint kutató, foglalkozott a csángó népzenevel, a felvidéki lakodalmasok dallamstílusával és a siratóénekekkel is. Tanulmányozta a magyar középkor zenekultúráját, valamint a gregorián ének hazai fejlődését.

Rajeczky Benjámint 1989-ben, 88 éves korában hunyt el, a pásztói Szent Lőrinc-plébániatemplom kriptájában helyezték örök nyugalomra.

(Magyar Szó)

A hetedik

*Nemezelő tábor
Tiszaszentmiklóson*

Az elmúlt hét esztendő alatt sohasem volt még ilyen népes a tiszaszentmiklósi plébánia udvara a nemezelő tábor ideje alatt. A több mint harminc gyerekből a tarka sátrak mellett a szobákba is jutott. A résztvevők Zentáról, Csókáról, Kikindáról, Kisoroszról érkeztek, de akad köztük egy-egy palicsi, temerini és újvidéki is. Idén négy oktató, Olajos Mihály, Rúza Mária, Gubik Anita és Tóth Lívia foglalkozik velük, akik néha alig győzik a munkát, hiszen a többség, a társaság fele kezdő.

A feladatok között a korábban már megszokott lapocska, székpárna, tarsoly mellett kesztyűs és kitömött bábok, játékok szerepelnek. A gyerekek – főleg az általános iskola felsős tanulói és néhány középiskolás – lelkesen formálják, gyúrják a kutyákat, macskákat, macikat, nyulakat, de az idei tábor kedvenc állata a pók, hiszen kisebb-nagyobb méretben több is készült belőle. A szervezők kísérő rendezvényekről, programokról is gondos-

kodtak, szinte minden délutánra vagy estére jut valami. A lovaskocsis kirándulás és a sóvirág szedése mellett ismerkedéssel egybekötött tréfás vetélkedőt tartottak, a csókai Berkovits Csaba versösszeállítással lépett fel, Krnács Erika és Kaszás Éva József Attila-esttel szerepelt, Szőke Anna az ünnepek jelentőségéről beszélt, a kinkindai vendégek pedig táncházat rendeztek. A táborlakók viszont ismert együtteseket, énekeseket utánoztak, csak úgy, a maguk mulattatására.

A VII. tiszaszentmiklósi nemezelő tábor, amelyet az Illyés Közalapítvány támogatott, de sikeréhez számos védnök járult hozzá a faluból és környékéről is. (...)

Th-a

Kanizsamonostor két hétig a néptáncosok birodalma volt

Két héten át a gyermek- és ifjú táncosok tartották megszállva Kanizsamonostor központját, a volt iskolaépület környékén kialakított tábor. Csütörtökön este gálaműsorral fejeződött be a csókai Móra Ferenc Művelődési Egyesület sorrendben IX. Néptánc tábora, ezt megelőzően július 2-a és 9-e között volt az V. Gyermektánc tábora.

A kis táncosok serege, 90 gyerek Vajdaság különböző részeiből (Törökkanizsa, Csóka, Becskerek, Muzslya, Szabadka, Zenta, Becse, Temerin, Újvidék), valamint Veszprémből érkezett Monostorra.

A gyereksereg a topolyai Rind Anzelm és Melita irányítása mellett széki táncokat, a csókai Vas Endre és Lukácsi Gyöngyi közreműködésével pedig somogyi táncokat tanult. Az oktatók között meg kell említeni még Szécsi Anikót és Mészáros Kornélt is. A tábor résztvevői szabad idejükben kézműves foglalkozásokon vettek részt.

A nagyobb korosztályba tartozó fiatalok, zömmel középiskolás és felsős tanulók, összesen hetvenen voltak a IX. Néptánc tábora lakói, akik mezőméhesi magyar és román táncokat tanultak a szarvasi Nemcsok Pál és Búzás Tünde táncoktatók segítségével. A táborban citeraoktatás is folyt Hézsó Zsolt vezetésével, a népdalokat Brezovszki Tímea tanította be. A talpalávalót a becskerekai Torontál népzenei együttes húzta. (...)

ger

A Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány Kuratóriuma pályázatot hirdet a következő témákban:

1. A helyi lakosság aktív részvételével működő művészeti alkotókörök – így elsősorban: kórusok, zenekarok, képző- és népművészeti alkotókörök, néptáncsoportok, irodalmi és színjátszó körök – számára saját művészeti feladataik ellátására, különösen az országos, regionális vagy helyi fesztiválokra, versenyekre, kiállításokra, szakmai találkozókra történő felkészülés támogatására.

2. Helyi civil szervezetek vagy közművelődési intézmények folyamatos jelleggel megvalósuló ismeretterjesztő és képzési programjainak lebonyolítására a felnőtt lakosság számára a következő területeken: helytörténet, honismeret, irodalom-olvasás-kultúra, zenekultúra, ökológiai kultúra.

Pályázhatnak egyesületek, alapítványok vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek, együttesek, illetve a 2. témában helyi közművelődési intézmények is. Jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek lebonyolító közreműködésével vehetnek részt a pályázaton. Nem pályázhatnak magánszemélyek, gazdasági társaságok, valamint olyan szervezetek, akik a MSZA-tól korábban kapott támogatással még nem számoltak el. Nem nyújtható be pályázat beruházásra, eszközök, anyagok beszerzésére, technikai eszközök fejlesztésére, kiadványok készítésére, külföldi útiköltségre.

A kérhető támogatás legmagasabb összege: 250.000 Ft

A pályázatok benyújtási határideje:

2001. szeptember 7. és 2001. november 9.

Pályázni mindkét témára csak az alapítvány által kiadott pályázati űrlapon lehet, amely a Pesti Vigadó „A” és „B” portáján (1051 Budapest, Vörösmarty tér 1. és Vigadó tér 2.) személyesen beszerezhető, vagy levélben a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány címén (1369 Budapest, Pf. 329) felbélyegzett válaszboríték megküldésével kérhető, illetve az internetről letölthető (www.msza.hu). A pályázat részvételi díja 800 Ft, melyet az űrlaphoz mellékelni csekken vagy átutalással lehet befizetni.

MŰVÉSZETI ÉS SZABADMŰVELŐDÉSI ALAPÍTVÁNY
1051 Budapest, Vigadó tér 2.

Tel./fax: 318-4843, 317-5176 • e-mail: palyazat@msza.hu

„Új élő népzene 2002”

címmel nyolcadik alkalommal hirdetünk lemezpályázatot népzenei együttesek, énekes és hangszeres szólolisták részére. A pályázatra olyan műsorszámokkal lehet jelentkezni, amelyek eddig még CD-lemezen nem jelentek meg. (Hangkazettán való korábbi megjelenés nem kizáró ok.)

A szakmai zsűri minden egyes tagja a teljes anyagot meghallgatva teszi meg javaslatát. Szólistáktól legfeljebb hat-, együttesektől legfeljebb tízperces hangfelvételt várunk. Szerkesztési okokból kérjük, hogy egy blokk ne legyen hosszabb öt percnél!

A zsűri tagjai arról döntenek, hogy mely műsorszámokat javasolják hangfelvételre. A zsűri külön nem értékeli a pályázatokat, de a szavazati arányról minden pályázó értesítést kap.

A zenei szerkesztő-rendező a stúdióban rögzített felvételekből – szakmai és szerkesztési szempontok alapján – állítja össze a CD és hangkazetta anyagát. A stúdiófelvételre 2002. elején kerül sor. A hangfelvételre érkezők előzetes egyeztetés alapján útiköltség-hozzájárulást kapnak.

A CD és hangkazetta megjelenését márciusra, a XXI. Tánc-háztalálkozóra tervezzük. A válogatásra felkerülő előadók bruttó 1.500,- Ft/perc tiszteletdíjban és tiszteletpéldányban részesülnek, a megjelenést követően.

**A pályázati kazetták beérkezési határideje:
2001. október 31.**

A pályázathoz egy minden szükséges információt tartalmazó mellékletet kérünk csatolni. Ebben szerepeljen a pályázó neve, levelezési címe, telefonszáma (fax-száma, e-mail-címe). Kérjük feltüntetni az egyes műsorszámok címét, időtartamát, a tájégségi hivatkozásokat (esetleg a gyűjtők nevével), számonként a közreműködők nevét és hangszerét, valamint az elhangzó dalok szövegét. Hiányosan dokumentált és késedelmesen benyújtott pályázatokat nem tudunk figyelembe venni.

postacím: Táncház Egyesület, 1255 Budapest, Pf. 153.
cím: Budapest, I. Corvin tér 8., II. em. 406.
telefon/fax: (36.1) 214-3521
e-mail: tanchaz@mail.datanet.hu

A Bartók Kulturális Táncgyesület
közleménye

A 2001. július 31. jelentkezési
határidővel, művészeti vezetői
munkakör betöltésére kiírt pályázat
eredményeképpen a Budapest
Főváros Bartók Táncgyűttes
művészeti vezetője 2001.
szeptember 1-től Gyebnár László.

Elérhetőségeink

a következőképpen változtak:
Budapesti Művelődési Központ
Telefonközpont: 371-2760
Művészeti osztály: 371-2782
fax: 371-2761
e-mail: muveszetek@bmknet.hu
honlap: www.bartokdance.hu

TOBORZÓ

a Timár Sándor által 1958-ban
alapított, Európa Díjas
BARTÓK TÁNCGYŰTTESBE

Gyermekcsoport (6-14 évesek)
Próbák helyszíne, időpontja:
Bocskai István Általános Iskola
Bp. XI. ker. Bocskai út 47-49.
kedd, csütörtök délután

Utánpótlás csoport (14 évestől)
Felvételi időpontjai:
szeptember 10., 12., 14., 17., 19.
17.30 óra
Budapesti Művelődési Központ
Bp. XI. ker. Étele út 55. II. em.

Tájékoztató:
Helbich Anna T.: 371-2782

PRO FOLK

**HANGSZEREK,
TOKOK, KELLÉKEK,
JAVÍTÁS, PROGRAMIRODA**

**ÓVODÁKNAK, ISKOLÁKNAK
KEDVEZMÉNY**

Cím: 1074 Budapest, Dohány u. 84.
(bejárat az Almássy utcából)

Nyitva: 10-17h, pénteken 10-14h
Tel.: 06.30.314-9554

351-3341

Fax: 263-1339

E-mail: profolk@tla.hu

Honlap: www.datanet.hu/profolk-bt

A folkopera ürügyén...

– VISSZAEMLEKEZÉSEK –

Inkább harminc, mint huszonöt éve történt. Mert úgy 1971 körül lehetett, hogy Juló bácsi, Jánosi Andris édesapja suhanc-zsúrt rendezett. Andrissal együtt jártunk a gödöllői agrárra. A drága Pötyi néni – szül. Wolcsánszky Erzsébet, Simon Tiborné, csupaszív, csupa tudás erdélyi asszony – alig korholt, amikor még az ő élvezetes növénytanóráiról is ki-kiszöktünk Andrissal kószálni a Gödöllői-dombság lankáira. Nemcsak az oroszórákról, azokról egyfolytában. Így is többet tanultunk Pötyi nénitől, mint bárki mástól. Nem annyira növénytant, mint emberséget, erdélyi melegséget, a dalolás szeretetét és a gerincesek törzsfelődéstani kategóriájához való vonzódásunkat a gerinctelen világban. Csatangoltunk Andriskával és népdalokat énekelünk. Ő már akkor is tudott olyasmiket, mint az új és régi stílusú népdalok stílusjegyei. (Akkortájt hagyta ott az egyetemet, előbb lócsiszárnak, majd dugógyári munkásnak is beállt, hogy aztán megmérgeződjön és a legkiválóbb prímások egyikévé nője ki magát.) Összegyűlt húsz-huszonöt egyetemistakorú fiatal, hagyományos

szíroskenyér és tea mellett hallgattuk Buday Miki felvételeit. Akkor jött haza Erdélyből. Kristálytisza, ismeretlen varázslú dallamok, mások, mint amiket az iskolában tanultunk. És főleg: más előadásmód. Hiteles, eredeti, a dallammal összecsiszolódott éneklés. Amennyivel jobban szerettük Pötyi néni vadvirágait is a tudományos gyűjtemények sápadt, megfakult, préselt példányai helyett a mezőn, napfényben meggyönyörködni!

Két vendég érkezett némi késéssel. Az egyik okos szemében Arany Jánosi, babitsi szelíd klasszicizmus, a másikéban Ady, József Attila, Nagy László szilaj tüze ragyog. Nem sokat „böcskődnek”, a „Babits” húzni kezdi egyszál hegedűn, a tűzszemű pedig járja. Csak bámuljuk

taglejtéseinek hitelességét, természetes varázsát. Andriskával azonnal odamegyünk: Hol lehetne megtanulni ezt a... „Sűrű tempót” – segíti ki a „Babits”, azaz Sipos Misi. „El kell jönni a táncházba, és kell egy kicsikét gyakorolni is” – toldja meg a pulikutya-képű, akit – mint később megtudtam – csak Kicsicsoórének becézett szerető keresztanyja: a fekete-piros mesefalu, Szék városa.

Nem sejtettem akkor, hogy e két jókedvű vendég rövid látogatása meghatározó lesz az életemre. Nemcsak az enyémre, sokunkéra. Végigkísér a világban, felmelegít a skandináviai hideg,

Moldován Ilka György
Archív felvétel Bodor Ferenc hagyatékából

sötét teleken. Elkapott a gépszíj. Ami akkortájt beindult, páratlan volt: a táncházvilág (kerültem ezt a „mozgalom” szót...). A legvonzóbb, legőszintébb, autodidakta, mindenkit befogadó, mindenkit észrevétlenül magtanító önszerveződés, amivel csak életemben találkoztam. Akárcsak a népi írók a diktatúra alatt is túlélő szelleme és munkássága, a betiltás és megengedhetőség határmezsgyéjén jött létre, és adott értelmet a fiatalságunknak.

A buta diktatúra (én nem szeretem, ha így utólag szépítgetve „lágynak” becézik, legföljebb nyákos puhatestű volt, amőboid mozgású, alaktalan, kártékony) évein átsegített, vigasztalást, erőt adott. Amint a szabad Nyugat (általunk annyira

irigyelt) fiataljai a hippi világ természetes melegségével válaszoltak a fogyasztó-őrületbe induló polgári világ ridegségére, úgy védekeztünk mi ösztönösen táncházakkal a pártállam butítása ellen. Az előírt hallgatás ellen, amellyel a hatalom az erdélyi magyarság sorsát, kultúráját körülvette. Erdélybe, Moldvába indultunk, kertek alatt, titkon járva a falvakat, barátkozva a falusiakkal, magnóra mentve énekeiket, beszédüket, sorsuk történetének kincset érő töredékeit (szándékosan kerülöm a „gyűjtés” szót...).

Aadtuk tovább a magnófelvételeket, fényképeket a „Zenetudományinak”, a „Néprajzinak”. Megmutattuk Domokos Pál Péternek, Tinkának, Mangának, Keszti Kovács Lászlónak, Sebő Ferinek, Halmos Bécinek. És fordítva: amikor csak kellett, megkaptuk mi is tőlük a legértékesebb felvételeket. Sebő Feriék megszerezték, és bárki is ingyen átmásolták a Pátria kiadványok legjavát. Kicsicsoóri is összeszedte szinte az összes létező dudás felvételt és így bárki szabadon lemásolhatta tőle. Az soha senkinek az eszébe sem jutott (akkor még),

hogy pénzt kérjen ilyesmiért valakitől.

Ekkor, 1973-ban találtam meg az első moldvai dudást, ahogy ők mondják „sípost”, Mesterke Gergelyt a moldvai Külsőrekecsinben. Akkor még élt néhány magyar dudás a Felvidéken, őket Csoóri Sanyiék még Pestre is elhozták. Sanyival, Adorján Pityuval találtunk rá egy véletlen folytán az utolsó, határokon belül élő magyar dudásra, Pál Pista bácsira, aki – hála Juhász Zoltán szeretetteljes „menedzselő” munkájának – új lendületet adott a magyarországi dudáséletnek.

A moldvai csángó dudásokról azonban nem tudott a néprajztudomány. Azóta összesen hat moldvai dudásról hoztam hírt, közülük öt csángó és egy román. Akkoriban még titokban kellett

Nagy László
Archív felvétel
Bodor Ferenc hagyatékából

tartani az adatközlők nevét, nehogy megbüntessék őket, de azért egymásnak továbbadtuk az ilyen felfedezéseket.

Egy másik emlék. 1975. augusztus 24., Birtalan napja, Szék, Szolnok-Doboka megye. Átalvatlan éjszaka utáni félkábulatban gyönyörködöm a nap első istentiszteletére indult mesebeli népben. A megvadult önkény megfélemlítés-özönével dacol az a tartás, amely minden lépésükből kisugárzik. Ezt a tatár-mészárlásban keményedett népet nem fogja a félelem pengéje, nem töri meg a suszter. Lépésük ütemét átvéve néhányan „úriban” haladnak a menet mellett. Mikor közelebb érnek, megismerem az arcukat. Nagy László boton, Csoóri Sándor, Kallós Zoltán. Az arcuk belesimul, beleolvad a fenekölt vonulásba. Oda tartoznak.

A templomkert falának tövében négy napszemüveges, barna öltönyös férfi. Arcuk rejtetlen része is elég ahhoz, hogy

fölismerjem: „vad, fegyveres férfiak”, ha fegyverüket rejtve tartják is. De ha nem sejtettem volna is, megtudnám, mert ifj. Ilka Gyuri máris súgja: a piacnál szálltak ki a fehér Daciából. Kálmán, a feketelaki anyától született félmagyar milicista meg sehol. Amikor elhaladunk a barnaöltönyösök mellett, egyikük hangosan megkérdezi: „Melyiket kapjuk el?” Feltűnően harsogva, azzal a nyilvánvaló céllal, hogy biztosan meghalljuk.

Zsoldos Mártonéknál ültünk valamennyit fényes nappal, vörösborral, jól kibeszélgetve magunkat. Délután aztán minden budapesti hazaindult. Magam is, autóstoppal. Szokás szerint a kolozsvári pályaudvar várótermében háltam. A gezarolszapot árasztó műbőr fotelekből pontban reggeli ötkor most is kivert a takarító. Mindig férfi volt. Fűrészporral végigsöpörte a termet. Olyankor már vétek lett volna visszaaludni. Kezdődött

az élő néprajzi múzeum. Kalotaszegi viseletű magyar asszony, havasi román, a viseletek kápráztató kavalkádja, érthető és érthetetlen szófoslányok keveréke. Reggel észrevettem, hogy otthagytam a magnómat Széken. Irány vissza.

Amint megérkeztem, elkeseredett, panaszkodó embereket találtam ott. Kálmán mindenkit behívatott, akinél vendég járt (a bakterek – piros karszalagos, bunkósbotos önkéntesek – jelentései alapján) és kit 80, kit 100 lejre büntetett meg. Keserű szívvel vittem haza a hírt, amelyet később Kálmán maga fogalmazott meg: „Maguk hazamennek, de az itt lakók a kezünkben vannak”.

Mindenféle tudatos szervezkedés nélkül fonódott össze a fiatalság a táncház lelkét tápláló nagyokkal: Martin Györggyel, a hihetetlen kisugárzású Tinkával, akinek mindig nyitva állt az ajtaja az Erdélybe induló fiatalok előtt. Soha sem sajnált besuttantani a tarisznyánkba néhány hamuban sültet páratlan tudásból. Domokos Pál Péterrel, a csángóság lánglelkű patrónusával, az emberrel az embertelenségben. Az elképesztő helyi ismerettel rendelkező Kallós Zoltánnal, aki minden adatközlőjére precíz pontossággal emlékszik, és megtörhetetlen gerinccel dolgozott, dolgozik mindmáig. Fiatalok százait indította útnak. Id. Csoóri Sándorral, aki a csírában már jelenlévő ellenzék láthatatlan erejét sugározta a táncház fiatalsága felé, hátulról észrevétlenül támogatva, egyengetve a táncház útját. Timár Sándorral, aki annyi keserves harc árán küzdötte ki, hogy az igazi, eredeti magyar néptánc méltó helyére kerüljön a magyar kulturális életben. (Emlékszem, milyen heves viták voltak még a szegedi táncfesztiválon 1973-ban! Nem színpadra való! Nem lehet csak úgy odalőgni! Fel kell kérem dolgozni! Jellemző a táncházak izlésformáló hatására, hogy 1975-ben már vitán felül állt: az igazi paraszttánc úgy szép, ahogy azt a falusiak táncolják. Nem kell ahhoz hozzátenni semmit, azzal csak elveszünk belőle.)

Mi, a fiatalság buliztunk, csókoltunk, bolondítottuk magunkat a lányokkal (és fordítva), nem voltunk hajlandók szomorkodni a szomorú világban. És közben észrevétlenül, jókedvvel tanultunk. Munkásgyerek és egyetemista egyaránt olyan tudásra tett szert egymástól és a nagyoktól, hogy sok iroda-néprajzos megirigyelhette. Mert odamentünk, egymásnak másoltuk át a felvételeinket, a táncházakban levetítettük a diáinkat, később videófelveleinket. És értelme

volt az életünknek, erőt adott a csoporthoz tartozás. A rendszer kiszolgálói is kezdték irigyelni – ezt nem lehetett elvenni tőlünk. Először megpróbálták a jól bevált módszert: bomlasztani, néhányról elhíresztelni, hogy besúgó, azokra majd úgy fog nézni a többi, mint a pestisesre. Nincs ellene védekezés. Nem jött össze nekik. Nem volt ugyanis titkolni valónk, semmit nem csináltunk, amit nem mertünk volna vállalni. Együtt maradtunk. Sokáig. Nagyon sokáig.

Legutóbb ifj. Csoóri Sándor és G. Nagy Ilián folkoperáján, és a Téka Táborban „gyűltünk össze” megint.

De, azt mondom, a nyolcvanas évekre már a hithű osztályharcosok is elirigyelték az örömteli összetartozásunkat. Sebestyén Márta, melegszerű, illírfülű csitri leányka, hozza haza a hírt: Norvégiában Kovács Attila, a TTK KISZ-titkára mezőségit tanít a norvégoknak. Ami azért nagy dolog, mert maga sem tudja a táncot. Pár éve még azzal akadályozta meg, hogy állást kapjak a TTK antropológiai tanszékén, hogy nem voltam KISZ-tag és Erdélybe járó nacionalista vagyok... Sebj, ők kényszerültek a miénkhez és nem fordítva. Jobb véradónak lenni, mint rászorulónak.

Szívesebben kacagtunk a tánc házas lányok fürgé szemébe, mint emezek arcába. Pedig okunk lett volna rá. Az a humoros helyzet alakult ki, hogy övék volt a hatalom, mégis ők szorultak ránk lelkileg. És lassan, nagyon vontatottan, de elindult a hatalom, egyenesen üzletszerű nemi kéjelgéssel foglalkozó édesanyja irányába.

Megszerették a világban is a magyar kezdeményezést. Jött a sült-angolszász Amerikából, Angliából, a japán, a talján, a francia. De jött a nyugati magyar fiatal: együtt buliztunk, nemsokára nekik sem kellett magyarul, csak egymásra néztünk, és tudtuk, miről van szó.

Egy viccel szoktam jellemezni ennek az egymásra nézésnek az összetartó erejét: a kolozsvári információban szól a telefon: – Kisasszony, tessék mondani,

gégerákban meg lehet halni? – Meg, de neki nem az van.

Örök titok előttem, hogy mitől szeretette meg a fiatalság egy vékony rétege – társadalmi hovatartozástól teljesen függetlenül – a tánc ház kincseit, az eredeti paraszzenét, a magyar népdalkincs legértékesebb rétegeit. Olyasmi ez, mint a duda vagy tekerő hangja. Vagy utálja valaki, vagy szereti, akkor viszont a rajongásig. Vékonyka az a réteg, akik ráéreztek ezekre a szépségekre, de ők nagyon.

*Szabó István „Kávés”, Doór Róbert, Hasse Hurtig
Archív felvétel Bodor Ferenc hagyatékából*

Ugyanígy, a nyugaton élő magyar fiatalok közül is csak egy kisebb csoport érzett rá, ők viszont százszázalékosan. Tartalommal töltötte ki a tánc ház megőrzött magyarságukat. Ők pedig cserében ablakot nyitottak nekünk a szabad világ felé. Kása Bucit, a kiváló, akkor még kölni fotóművészt például Széken ismertem meg a bécsi magyar Deréky Gézuékkal együtt. Már akkor is többet tudtak a magyar valóságról, Erdélyről, a népzeneről, mint sokan Magyarországon. Béla púposhátú Volvójával utaztunk egyszer éjszaka Székroly Budapestre. Hogy el ne aludjon, végigénekeltük a 8-9 órás utat. Egy nótát sem énekeltünk kétszer. Eltörtlődött minden ránk kényszerített különbség, nem volt nyugati és magyarországi – ebben is veszített a hatalom. Többen közülük hazaköltöztek, hagyva a nyugati jólétet és az őket sokszor magyarságból kioktató emigrációs köröket.

Mindenhova eljutott a magyarok örömeinek híre. Először elvitték Sebőék Japánba, majd a Muzsikás, Téka és a többi körülhordozta az egész világban. 1985-ben Új-Zélandon, Oakland utcáján dudáltam. Egyszer csak odajött két magyar srác meg egy pajtáskodó szemű magyar lány, és azt kérdezték: „Te, ez nem nógrádi duda?” „De – mondtam, miután felocsúdtam a meglepetésből – csak svéd bőrt varrtam neki, mert az kisebb, és jobban befér a hátizsákba.”

Két perc sem telt bele, már megtudtam az új tánc házi híreket: Márta, melegszerű, karcosú derekú nagyleány már nincs együtt Állkapoccsal, utóbbi jelenleg Zalatnay Sacival fut.

Sokszor elgondolkoztam, mit szőtt volna Kodály vagy Bartók, ha megéri a tánc házak korát. Hiszem, úgy ítélték volna, beért a munkájuk gyümölcse. Nagy munka kellett ahhoz és Kodály nagysága, hogy a népdal bekerüljön az iskolákba. Most azonban ezen is túljutott, levetkőzte az iskoláit, újra az életünk része lett. Bartók azt mondta: „...ezek a dallamok a legmagasabb művészi tökéletesség megtestesítői. Valósággal példái annak, miként lehet leg-

kisebb formában, legegyszerűbb eszközökkel valamilyen zenei gondolatot leg-tökéletesebben kifejezni.” „...Akkor lehet igazán intenzív a parasztszene hatása valakire, ha az illető a paraszzenét ott, helyszínen a paraszttal közösségben átélhet-e.” (Bartók: A népzeneről, 30. o.) A népzene gyűjtés éveiről pedig azt írja ugyanott: az az idő, amit ilyen munkával töltöttem, életem legszebb része; és ezt nem adnám oda semmi másért sem”.

Erre érzett rá ez a Bodor Feri tánc házas, „nomád nemzedéke”. A maga bohém, mulató, szilaj fiatalságában a bálványozásig becsülte, tisztelte és szerette a hagyományörző paraszt énekest, a paraszzenészt, cigányzenészt. Úgy mulatott, hogy közben a legtisztább, legértékesebb népdalainkat énekelte, legeredetibb hangszeres zenénket muzsikálta, legszebb néptáncainkat táncolta. Tudta az énekeket, és volt türelme, ide-

Szilágyi Péter, Bodor Ferenc, Benjamin Népliget, 1989. május 1., M.S.Huijsman felvétele Bodor Ferenc hagyatékából

je végigénekelni őket. Nem rohant, nem kapkodott, nem igyekezett úgy fitogtatni a tudását, hogy mindjárt más dalba kapott az első versszak után. A zenészek addig húzták, ameddig volt, aki énekelt. Akik énekelték, mindig kivárták az első versszakot, hiszen „az első a zenekaré!”. Ez a nemzedék eljárt a falvakba, Erdélybe, Moldvába, és helyben élte át. Sipos Misi az 1975-ben kiadott Muzsikás füzetben írja: „Bennem a Bach Chacon mellé került egynémelyik keserves, vagy gyimesi halottkísérő”.

Lassan persze szétzilálta ezt a mi csapatunkat is az idő vasfoga, család, munka, kivándorlás, bevándorlás, érvényesülés. Ezért volt különösen szép élmény 2000 nyara. Otthon jártam május végén, mert Svédországban beindítottam egy Kodály-módszert terjesztő projektet, és hoztam őket Budapestre. Szokás szerint föl hívtam ifj. Csoóri Sanyit. „Helló Stubi, be tudsz ugrani a folkoperába Ezdrásnak?” – „Be, ha megengeditek.” Három napot töltöttem velük a városmajori stúdióban. Milyen gyönyörűség volt újra találkozni a legtöbb régi barátal! Sorra jöttek, sorra mentek. Sebő Feri, Juhász Zoli, Adorján, Kozák, Ökrös Csabi, Pintyő, a tékások, Balog Kali és még annyian mások. De ott voltak más, vagy részben más műfaj nagyjai is: Rudán Joe, Huzella Peti. Mintha el sem telt

volna húsz-harminc év. Csak éppen a kisbabák, Tücsi, Söndörgőék is ivarérett felnőttekként álltak be a csapatba. Kemény, megfeszített munka folyt, verejték, fogfájás, elrontás, újravétel és megint újravétel. Kávésző, cigi, aligalvás. De közben végig ott rejtőzött az a derű, jókedv, ami úgy be tudta aranyozni a táncázás életünket. Közvetlenség, természetesség és őszinteség. A megjátszás és sznobizálás teljes távolléte. (Egyszer ugyan megjelent egy nagy név, személyesen, de Sanyi nagy ívben tanácsolta el az illetőt.)

G. Nagy Ilián, Csoóri és Géza, a hangmérnök éjt nappallá téve dolgoztak. Végre, a határidő napjának utolsó percében még megcsinálták az utolsó felvételt. „Megszületett”, mondta Sanyi a mikrofonba Kisjézusról, és akkor döbentünk rá a hihetetlenre: készen van a mű, Magyarország és talán a világ első folkoperája. Hasonló hajrában alkották meg az ürömi táncosok a koreográfiákat Tokai Tibor vezetésével. És kész lett és nagy lett a CD.

Júniusban újra Magyarországra jöttem. Lázás készülődés, le Egerbe. Ott már folytak a próbák és szálltak a fohászok az égre, hogy el ne mossa a szabadtéri előadást az eső. Nem mosta el, bár bőszt szelek röpítették Heródes-Joe háborzongató rockhangját és Márczi Anna napszelídítő Szűzmárjecska hangját le a

nagy múltú várból a nagy múltú városba. Dugig volt a várszínpad. A tömeg szűnni nem akaró tapsal élte az előadást.

Megszületett. Megmértetett, és fölöttebb alkalmasnak találtott.

Amikor Ilián megérkezett Ürömrre az ünnepsébe, elmesélte, hogy a debreceniek – buszt fogadtak, úgy jöttek el az előadásra – azt mondták neki: kitűnő volt az a svéd operaénekes. Így lettem egy csapásra rákkutatóból operaénekes. Nos, ha az operaénekléshez édes kevés közöm is van, a magyar népdal és népzene kitorolhatetlen része marad az életemnek, akármennyi időt is töltsék el még Istókhalmán, Kappanhágóban, vagy a magyar-japán határ menti kis falvakban. Mert minél jobban kacagtuk a „Borneó és Celebesz magyar volt és magyar lesz!”-szel parodizált mellédöngető, hős-ködő magyarkodást, annál komolyabban vettük, annál szívből jövőbben terjesztettük az igazi magyar értékeket.

És terjedt is. Nem más kárára, de más öröme. Néhány emlék ezzel kapcsolatban. Dubowski Alexanderral, Macsekkal, a Svédországban lakó, magyarul kitűnően tudó, magyar néptáncot tanító lenggyellel Széken töltöttük 1984 Szilveszterét. A táncházban (mely akkor már a „kulturban” volt, nem magánháznál, mint régebben) Bubuci húzta, amikor bejött hat japán. Csendesen ültek, vették

Ferikó!

Jelentem:

Érdeemes volt.

Csodáról álmodoztunk.

Csoda lenne, ha nem lennének csodák.

Csak nem adják ingyen.

Tízszeres, emelt áron adják mindig.

A magyaroknak hússzoroson:

jóbarátunk jópénzért.

Te már vetted a Káron ladikját és átmentél.

A túlóldalról istápolod a közös ügyet.

Megverték, magaláztak, megfélemlítettek és

kisemmizettek ügyét.

A gyengékét, vagy inkább

legyengítettekét.

Lett eredménye a támogatásodnak.

magnóra a zenét. Sűrű tempó. A japánok fölálltak és olyan sűrűtempót ropogtak, hogy minden széki elismerően bólogatott. Kiderült, hogy Timár Sándortól tanultak.

Svédországban is megszerveztük a táncházakat és a gyermekek anyanyelvi és zenei anyanyelvi oktatását. Egyik tanulómnak az édesapja iraki arab, az anyja mongol. Magyar anyanyelvi oktatást kért. Másodikos korában éppen csak tudogatott néhány szót. Ma hetedikes és magyar regényeket olvas, folyékonyan tud magyarul.

Nem akart ez a mi generációnk senki kárára magyarnak lenni. De kevesen érezték olyan önként értetődőnek az emberi jogokat, mint mi. Hátizsákosan, Bibliát, olvasókönyvet, cukrot, lisztet rejtgetve autóstoppal és gyalog jártuk Erdélyt. Hazajövet pedig a filmeket, kazettákat dugdostuk. Nem törődünk bele az erőszakos elválasztásba, érdekelt a többi magyar sorsa. A népdal, népzene és néptánc és szeretete mögött kétségtelesen ott volt a politikai dac is, de az nem lett volna elég a táncházi szellem fennmaradásához. Ott volt a tőlünk elszakí-

tottak szeretete, ami kötelezett, ami a küldetés magasságába emelte ezt a szellemet. Erőt adott. Kapcsolatok, apró életek találkozásai, kis, elszigetelt hírek a hétköznapi nyomorúságáról, a megfélemlítettségről, a megaláztatásokról. Amik minden tiltás ellenére lassan-lassan közös ismeretekké álltak össze, és lassan-lassan megtörték a hermetikus hírzárlatot. Ez volt a mi ártatlan ellenállásunk, nem mártírokat szülő hősi vállalás, mégis komolyan vett küldetés. Ami lassan eredményhez vezetett.

Mondják, hogy Izraelben több helyütt ki van írva: itt szebb lehetsz, de okosabb nem. Nem tudom, hogy igaz-e, de azt tudom, hogy a tánczás magyar múltunkra emlékezve joggal kiírhatnánk: nálunk szebb lehetett valaki (bár, ahogy visszagondolok a szép, kacér, lebegő szoknyás, egyszerűen, de mindig egyéni- en öltözködő fehér húsú tánczásos kicsi csajokra, ebben sem vagyok biztos), de boldogabb és szabadabb nem.

Dr. Stuber György,
más néven Stubi

Istókhalma, azaz Stockholm

Könyvlapok mérlegtányéron

A kora őszi süvölvény-szelek mintha napról-napra izmosodtak volna, egyre gyorsabb tempóban ringatták a bőségtől magára nehezedő mezőt.

Már egy hete törtük a fáradtan bólogató kukoricacsöveket Várhegy-dűlőben.

Egyik reggelen a szemerkélő eső ellenére is dolgozni kezdtünk a csatakos tarlón, csak hogy az esőcseppek egyre kövőbbek lettek, arcunkról ugyan nem mosták le az üszköt, de szorgoskodásunknak még a déli harangszó előtt véget vetettek.

Kibontatlan elemőzsiás tarisznyánkat magunkra akasztottuk, és a barátságos sarat dagasztva hazafelé cammogtunk. Mi, gyerekek, le-lemaradoztunk a felnőttektől, a tolongó felhők csodálatos rajzolatain ámultunk. Amikor a Gyalog-kapus meredek kaptatóján már a nyomukban lépdeltünk, azt vettük észre, hogy halkabbra vették a szót, jelezvén, a nagyok beszéde nem a mi fülünknek való. Kihagyozott hallásunkat kíváncsiskodó természetünk is arra ösztökölte, hogy az út hátralévő ideje alatt tudomást szerezzünk a „pusmogás” okáról. Az alig rezzenő, cserzett ajkáról hazáig sikerült leolvasnunk, hogy előző este a Szabad Európa rádió egy Széken történt kegyetlen gaztetről tudósított.

A falu akkori vezetői, Zoltics párttitkár és Faragau tanácselnök feljelentésére buzgó szekuritációs lepték el Kiss György – Benedek Elek szűkebb rokonságához tartozó – nyugalmazott széki postamester házáat. Az éj leple alatt törtek rá az aggyastyán korban lévő úrra,

hogy gazdag könyvtárát teljes egészében lefoglalják, mivel annak nagy része „felbujtó, államellenes irományokból áll”. A történelmi és politikai tárgyú kiadványokat a falu piacsterén katonákkal körülvéve égették el, páratlan képzőművészeti gyűjteményét elkobozták. A több száz kötetnyi szépirodalmat, jobbára magyar klasszikusokat, lapjaira szaggatva a helyi szövetkezet vegyeskereskedésébe szállították csomagolópapírnak...

Az aljas gaztett felemlítése évtizedekig életveszéllyel járt. Mit lehetett hát tenni, hogy ne csak egy titokban hallgatott szomorú rádióhír emlékeztessen a felbecsülhetetlen kincsre? A székiek erről is gondoskodtak a maguk módján. Az idősebbek ma is jól emlékeznek, hogy akkoriban naponta többször megfordultak a boltban, és kevés pénzük ellenére mindent összevásároltak, ha kellett, ha nem, csak minél több „csomagolópapírt” vihessenek haza, hogy esténként bezárkózva, lehúzott lámpafénynél egymással kicseréljék, párosítsák lapjaikat. Széken sokan ilyen „foghíjas” összeállításban olvasták először Jókai vagy Mikszáth regényeit.

A postamester házában másfél évtizeddel a „szellem gyilkosai” után, a nyolcvanas évek derekán jártam. A történetről hitelesebben azóta is csak a padlástető koszorúgerendája mögé begyömöszölt – ezáltal megmenekült – „Elek apó” szerkesztette Cimborá újság utolsó számának egyik példánya szólhatna.

Soós János

Boldog, szomorú dal

Beszélgetés Csík Jánossal

Csík Jánossal, a kecskeméti Csík Zenekar vezetőjével az újonnan megnyílt Millenáris Parkban beszélünk meg találkozóznkat, ahol júliusban minden csütörtökön felléptek. Míg vártam rá, azon tűnődtem, hogy miért pont egy vidéki zenekart hívtak meg az új fővárosi létesítménybe. S miért pont ők képviselték a magyar népzeneét a tavalyi olimpiát kísérő kulturális programok során? Nem mintha számomra bizonyításra szorulna, hogy az ország legjobb zenekarai közé tartoznak, de érdekes lehet, hogy miként születik meg egy ilyen kiválasztás. Azt persze sejtettem, nem kapok pontos választ arra, hogy miért éppen ők képviselték Sydneyben Magyarországot, de az is érdekelt, hogy vidékiekként hogyan kerültek egyáltalában látókörbe, honnan indultak, vajon próféták-e saját hazájukban is, s milyen új feladatok, tervek foglalkoztatják őket.

– Honnan a népzene iránti vonzalmad? Voltak zenészek a családotban?

– A szüleim nem tudtak hangszeren játszani, de elmesélésük-ből tudom, hogy apai nagyapám cimbalmon, citerán, sőt egy kicsikét hegedűn is játszott. Édesapám ragaszkodott ahhoz, hogy tanuljak zenét, tanuljak meg legalább egy hangszeren játszani. Így aztán zeneiskolában tanultam hegedülni, bár akkor szívesebben jártam volna focizni a játszótérre.

Magam is, mint sok más zenészkollégám, táncosként kerültem kapcsolatba a magyar népzenevel. Már gyerekként, majd később felnőttként táncoltam a Kecskeméti Táncegyüttesben. Akkortájt vidéken még nem igazán volt táncház. Így inkább – úgy nevezném, a néptáncosok házibulián – egy viseltes Tesla lemezjátszóra feltettük az akkor kapható Sebő, Muzsikás vagy Vízöntő lemezeket, és ezekre mulattunk. Régi gyerekkori barátaimmal, Csente Tiborral és Nagy Zoltánnal, akikkel együtt táncoltunk – ők ma a Duna Művészegyüttesben illetve a Bekecs együttesben muzsikálnak –, arra gondoltunk: meg kellene tanulnunk játszani is azt a zenét, amire táncolunk. Magunktól kezdtünk el eredeti anyagokat tanulni. Néhány felvétel forgott közkézen, de nem sok mindenhez lehetett hozzájutni. Hallgattuk a Barozda lemezeit, és Erdélybe is eljuttunk néhányszor.

– Lemezeitekről tudom, hogy az észak-mezőségi Erdőszombattelke lett a fő gyűjtési területetek. Hogyan választottátok ki éppen ezt a falut, mely szinte nem is szerepel a térképeken?

– Igazából a kilencvenes évek közepén Konkoly Elemer végzett komoly feltáró munkát Észak-Mezőségnek ezen a részén, mivel elnyert egy ösztöndíjat a Soros Alapítványtól, hogy több éves gyűjtőmunkát végezhesen Erdélyben. Ő hívta fel a figyelmünket erre a falura.

– Még mindig gyűjtőtök?

– Erre ma már lényegesen kevesebb idő jut, mert magam is családos ember lettem. Másrészt én főként a nyolcvanas években, a kilencvenes évek elején jártam többször Erdélyben, és akkor még a hagyományok jobban éltek. Sajnos, azóta nagyon sokat változott a kinti élet, és én szeretném megőrizni a fejemben a régi hangulatok emlé-

két olyannak, amilyenek akkor voltak.

– Félsz, hogy csatlódás érne, ha most elmennél ugyanazokra a helyekre?

– Igen. Néha úgy érzem, jobban táplálkozom a régi emlékeimből, az élményeim-ből, mintha újra visszamennék azokra a helyszínekre, ahol jártam, és látnám a sok negatív változást. Tudom, hogy ez nem helyes szemlélet, mert az a legjobb, ha az ember

nem felvételekről, hanem a saját bőrén tapasztalja egy muzsikusként történt látogatás vagy egy multság hangulatát, varázsát. De nem valami nagy élmény bemenni a széki kocsmába arra, hogy villognak a játékgépek. A helyszíni élmény azonban pótolhatatlan, akár Erdélyben, akár más területen jár az ember.

– Akkor hogyan történik a zenei anyagok kiválogatása? Lemezeitek és a mai műsorotok is azt tanúsítják, hogy szinte valamennyi fontosabb magyar népzenei dialektust, továbbá több románt is játszatok. Erre szándékosan törekedtek, vagy a vidéki táncházak természete hozza ezt magával, ahol általában egyetlen helyi zenekarnak képesnek kell lennie a legkülönbözőbb tájegységek zenéjével „kiszolgálni” a táncosokat?

– A zenekar műsorszámaihoz legtöbbször én szoktam válogatni a dallamokat, zenész barátaim általában elfogadják az ötleteimet, sőt bátorítanak, hogy készítsünk további összeállításokat. Nem törekszem szándékosan arra, hogy minél több vidékről játszunk, vagy azt nézzem, honnan nem játszott még más zenekar. Csak hallgatom a felvételeket, és az a fontos, hogy melyik fog meg leginkább, mit találok szépnek, mit játszánék el szívesen.

– Ilyenkor mennyire befolyásol a másik előadó játéka? Mert akadnak olyanok is, akik nem szívesen hallgatják a többi táncházas zenész lemezeit sem, hogy csak az eredeti, tiszta forrásból táplálkozhassanak. Te viszont ezen az estén is játszottál egy olyan ádamosi táncrendet, amelyet biztosan ismersz – legalábbis részben – Gázsa ragyogó előadásában is.

– Gázsa nagyon jó muzsikos, és valóban jól játssza az ádamosi muzsikát, de általában én az eredeti felvételeket szoktam hallgatni, így igazából nem befolyásol a többiek játéka. Bár ez így nem teljesen igaz, mert a táncházas

zenekarok mindenképpen hatással vannak egymásra. A zenészek meghallgatják egymást fesztiválokon, rendezvényeken, lemezeken. Ez igényesebbé tesz bennünket, hiszen halljuk, ha esetleg egy másik zenekar az adott zenét szebben állította össze, jobban dolgozta ki, autentikusabb az előadásmódja. Ez előre viszi úgymond az „ügyet”. Inspirálni az embert, hogy még elmélyültebben dolgozzon.

Mások játéka abban azonban nem befolyásol, hogy milyen zenét válasszak. Az új lemezünkhöz is azért választottam bogviszlói muzsikát, mert úgy éreztem, az utóbbi időben a többiek egy kicsit elhanyagolták.

– Ismerek egy lemezt a bogviszlói zenekartól a nyolcvanas évekből. Ilyet is felhasználsz, vagy inkább akadémiai archív gyűjtéseket? Egyáltalán, mennyire hozzáférhetőek azok manapság?

– Igen, én is szeretem ezt az anyagot, olyannyira, hogy innen választottunk egy szép hallgatót most készülő felvételünkre. Természetesen a műsorszámaink összeállításánál archív zenéket használunk fel, ilyenkor megkérdezem a zenészeket is, kinek van felvétele az adott területről.

Az akadémiai archívumok ma már egyre inkább hozzáférhetőek, hiszen megváltozott az a „múzeumi” szemlélet, amely elzárta a régi gyűjtéseket a nagyobb nyilvánosság elől. Napjainkban inkább közkinccsé kívánják tenni ezeket, CD-n és kazettán egyre több kiadvány jelenik meg.

Régebben talán megvolt annak a veszélye, hogy avatatlan, hozzá nem értő kezekbe jutva nem megfelelően kerülnek a közönség elé. Én úgy gondolom, hogy a mai zenészek, zenekarok igen sokat fejlődtek, sokkal hitelesebben, pontosabban tudják tolmácsolni már ezeket a mindannyiunk számára fontos és értékes felvételeket. Így a népzene kutatók is jobb szívvel bízhatják ránk tudományos gyűjtéseiket.

– Ha már szóba került, hogy a következő lemezen bogviszlói zene is lesz: mit fog még tartalmazni, és mikor lát napvilágot?

– Reméljük, szeptemberben megjelenik, „A kor falára” címmel, a Fonó Records kiadásában. Ez egy „vegyes” összeállítás lesz, tehát nem egyetlen tájegységről válogattuk össze a zenészműveket. Játsszunk a kalotaszegi Györgyfalváról, továbbá válaszúti katonakisérőt, vagy egy olyan palatkait, amely tulajdonképpen feldolgozásnak tekinthető. Hallható lesz rajta szilágysági, bihari, szép cimbalom muzsika és egy altató is.

– Az első két CD-tek között nem sokat változott a felállásotok, bár nekem úgy tűnt, hogy elég lazán kötődtek egymáshoz, a zenekar több tagja máshol is muzsikál. Dresch Dudás Mihályról köztudott, hogy ő egyúttal az egyik legkiválóbb magyar dzsessz zenész, aki önálló lemezeket készít együttesével. Majorosi Marianna az Állami Népi Együttes táncosa, s a Bekecs együttesben szintén énekel. Nagy Zoltán ugyancsak régebben játszik a Bekecsben, sőt újabban a Honvéd Együttesben is, te pedig hosszabb ideje játszol együtt szívesen ez egri Gajdos együttes primásával, Szabó Attilával. De úgy hallottam, hogy mostanában személyi változások is voltak. Kik muzsikálnak a következő lemezeteken?

– Valóban történtek személyi változások. Ez év januárjától brácsán Kunos Tamás, bógón Sánta János játszik a zenekarban. Barcza Zsolt immár két éve tangóharmonikán, az utóbbi időben cimbalmon játszik az együttesben. Dresch Misi és Szabó Attila továbbra is tagja a zenekarnak, Majorosi Marianna – mióta kisbabája van – ritkábban tud velünk szerepelni. Igaz, hogy egy kicsit lazább a kapcsolatunk, mint más zenekarokban, de ez ed-

dig soha nem jelentett problémát, és remélem, a jövőben sem lesz ez másként.

– Kecskeméten mennyire működik a táncmuzsika élet?

– Több mint tíz éve van táncmuzsika városomban. Kezdetben még havonta többször, most már jó ideje csak egyszer. Bár vannak ingadozások a résztvevők számát illetően, büszke vagyok arra, hogy a folyamatosságot és rendszerességet tekintve ebben a tíz évben egyedülálló a táncmuzsika Bács-Kiskun megyében.

Sajnos, sok vidéki városban életre hívnak egy táncmuzsikát, aztán szép lassan megszűnik, különböző okok miatt. Való igaz, nagyon nehéz hosszú éveken át rendszeresen megszervezni, fenntartani úgy, hogy legyen rá pénz, hivatalos vagy intézményi támogatottság, rendszeres programok, állandó zenekar és persze közönség is. Szomorúan hallom barátaimtól, hogy már Budapesten is szűnnek meg magyar táncmuzsikák.

– Országosan mennyire ismert és elismert a tevékenységetek? Mit jelent az, hogy a tavalyi olimpia kulturális rendezvényein ti képviseltétek a magyar népzene-t?

– Az elismerés lehet szakmai, és lehet a közönségé. A közönség elismerését mutatja, ha szívesen hallgatják a koncertjeinket, ha több felkérést kapunk, és természetesen, hogy mennyire veszik a lemezeinket, bár az eladási adatok nem fejezik ki okvetlenül a sorrendiséget. Én „jó négyes”-re osztályoznám magunkat, de biztos vannak, akik ennél többet vagy kevesebbet adnának.

Az olimpiára miért pont mi jutottunk ki? Annak hivatalos történetét én sem ismerem pontosan. Volt 4-5 zenekar a „kalapban”, nem ismerjük a részleteket, hogy mi alapján választottak minket. Mi nagyon örültünk és büszkék voltunk, hogy kimehettünk Ausztráliába, és ráadásul az olimpiára, ahol csak néhány országnak adtak lehetőséget, hogy kulturálisan is bemutakozzon. Ráadásul pont a 2000. évben, pont a magyar millenniumkor. Szóval, nagyon összejött minden.

– Milyen feladatok várnak rátok mostanában?

– Most július hónapban hetente egyszer itt, a Mille-náris Parkban muzsikálunk. Több fellépésünk lesz a Művészetek Völgyében, aztán játszunk a Várban a Mesterségek Ünnepe-n, a Hősök terén a Millenniumi Sokadalmon. Szeptember elején pedig Franciaországban leszünk néhány napot.

*

Éppen hogy sikerült elérni a mához és a közeljövőhöz, amikor beszélgető partneremet a rendezők újabb fellépésre szólították el.

A mai nap is jól mutatta egy népzene-számok kiszámíthatatlan sikereit. Az ötórás előadáson még csak néhány kisgyerek rendetlenkedett előttünk, hétkor viszont már zsúfolt nézőtér fogadta őket. Talán valami nem lett kellően átgondolva a szervezés folyamán! S talán ez általában is így van, tapasztalatom szerint: néha megalázó körülmények, szervezetlenség veszi őket körül, amit szinte átmenet nélkül zajos nemzetközi sikerek követnek.

A Csík zenekar első CD-jének címadó dala jut erről eszembe: „Boldog, szomorú dal”. Ez egy menyasszonykísérő, s a cím érzékeltesen fejezi ki a menyasszonynak a szeretett jövendőbelijéhez való költözés fölött érzett örömet és a szülői ház elhagyása felett érzett bánatát egyszerre. Valószínűleg zenészeink sorsában is így keverednek a boldog és szomorú momentumok.

De remélhetőleg az előbbieket túlsúlyban vannak, akár csak a menyasszony esetében!

Abkarovits Endre

25 ÉVES A BAROZDA EGYÜTTES

1976 őszén alakult az első székelyföldi táncmuzsika zenekar, a Barozda. A Kolozsvári Zeneakadémia végzettjeként ekkor kezdte itt szakmai pályáját Pávai István, mint a megyei Népi Alkotások Háza munkatársa, és Simó József, mint zeneiskolai tanár. Szakismereteiket mindketten a két jeles kolozsvári folklorista, Jagamas János és Szenik Ilona óráin szerezték, illetve a zeneakadémia folklorkörének nyári gyűjtőútjain. Ezenkívül egyéni gyűjtéseket is végeztek, Pávai István pedig diplomadolgozatát is ilyen témából írta, a Sóvidék népzeneje címmel, a zenetudományi szakon, s azóta végleg a népzene kutatásnak kötelezte el magát. A Barozda harmadik tagja, Bokor Imre, gyimesközéploki születésű, gyermekkorában első hegedűtanára a híres prímás, Zerkula János volt, akinek szomszédjában lakott. Később Marosvásárhelyen végezte a zenei középiskolát, majd Csíkszeredában tanárkodott.

Az együttes létrejöttének közvetlen kiváltó oka egy Kájoni megemlékezés volt, amelyet a csíkszeredai Mikó várban szervezett Miklóssy Vári Vilmos muzeológus, aki a későbbi Barozda tagokat kérte fel a Kájoni Kódex népzenei eredetű dallamainak megszólaltatására. A sikeres Kájoni-műsor után magától adódott a recens népzenei anyag megszólaltatását célul tűző zenekar megalakítása, amelyhez énekesként Györfi Erzsébet csatlakozott. Ezután került sor az első csíkszeredai táncmuzsika megszervezésére.

A Barozda együttes szerepe a kezdeti időszakban messze túlmutatott a zenélés és a helyi táncmuzsika-szervezés keretein. A felvállalt cél a táncmuzsika elterjesztése volt az erdélyi városokban. Ezt a célt szolgálta a Román Televízió Magyar Nyelvű Szerkesztőségével közösen kialakított műsor-sorozat, a Kaláka, amely honismereti vetélkedő ürügyén lehetőséget adott műsoroként három különböző középiskola diákjainak, hogy gyűjtőutakra menjenek, megismerkedjenek a táncokkal, a zenével. Ennek nyo-

mán indult be Erdély több kisebb-nagyobb városában a táncmuzsika, kezdetben akár gépzene is.

A rendre alakuló táncmuzsika zenekarok megerősítését szolgálta az az elhatározás is, hogy a Barozda együttes az első neki felajánlott hangfelvétel készítés lehetőségét megosztotta négy másik együttessel. A rendszeres évi táncmuzsika találkozók kialakítása is ekkor történt meg. A Barozda együttes kezdetől élvezte Kallós Zoltán támogatását, aki saját gyűjtéseiből számos felvétellel szolgáltatott anyagot a repertoár bővítéséhez.

A Barozda másik tevékenységi területe a kezdeti Kájoni-koncert ötletéből alakult ki. További tagokkal kiegészülve hozták létre a Kájoni régizene együttest, melynek repertoárjában elsősorban folklor vonatkozású írott régizenei emlékek kerültek. Itt is fontosnak tartották az országos mozgalommá szerveződés gondolatát, hiszen a Barozda tagjai szervezték meg az évente ismétlődő Csíkszeredai Régizene Fesztivált, amely ösztönzést adott az Erdély különböző városaiban működő zenészek, zenetanárok számára, hogy hasonló együtteseket hozzanak létre.

A táncmuzsika- és régizenei mozgalom megerősödésével, a Barozda egyre több energiát fordított teljes műsorok kialakítására, amelyekkel sikerült Magyarországon is bemutatkozni. A Ceaușescu korszak kultúra- és kisebbségellenes intézkedései azonban egyre nehezítették a műsorok szervezését, a repertoár engedélyeztetését. A Régizene Fesztivált betiltották, az együttes tagjainak lakásait távollétükben átkutatták.

A Barozda tagjai még a rendszerváltás előtt Svédországba emigráltak – Pávai István kivételével, aki már korábban kivált az együttesből, s 1994-től Budapesten él. A svédországi Barozda együttes immár tíz éve népszerűsíti a magyar zenei múlt írott emlékeit és az élő magyar népzene, amely egyre nagyobb érdeklődésre tart számot világszerte.

Barozda-évfordulós ünnepségek
Csíkszereda, 2001. október 26-27.
Szakszervezetek Művelődési Háza

Október 26., péntek

17 óra: Sajtótájékoztató a Stúdióban
18 óra: Kiállítás megnyitó, emlékkönyv bemutató, mikro-koncert a régi Barozdával a Márvány-teremben

Október 27., szombat

18 óra: A Barozda és meghívottjai
Koncert az előadóteremben
21 óra: Táncmuzsika reggelig
A műsoron fellépnek:

Bokor Imre, Simó József, Toró Lajos
(Svédország)

Pávai István (Magyarország)
Györfi Erzsébet (Németország)

Meghívottak:
Kajcsa József (Ausztrália);

Kelemen László, Papp István Gázsa,
Papp Imre, Péter Bencze Anikó
(Magyarország);

Hajdú Zoltán (Németország)
Ádám Gyula, Boér Károly, Elekes

Emőke, Harai László, Kelemen Tekla,
Kostyák Alpár, Panek Kati,

Tötszegi András Cucus, Szalay Zoltán
(Románia)

Harkó Csaba, Dubowski Aleksander,
Marie Jonsson (Svédország).

Fellépnek még:

Bodzafa együttes
(Magyarország - Románia)
Jánosi együttes (Magyarország)
Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes
(Csíkszereda)

Kitüntetések Augusztus 20. alkalmából

Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt:

Brieber János, a Magyar Táncművészeti Főiskola adjunktusa

Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt:

Horváth Zsófia, a Honvéd Együttes táncosa és koreográfusa

Magyar Köztársasági Bronz Érdemkereszt:

Dani Imréné, a Hagyományok Háza pénzügyi előadója
G. Molnár Ágnes, a Hagyományok Háza öltöztető-szabója

Népművészet Mestere:

Chabracsek Andrásné
hímző, népi iparművész, Magyarbánhegyes
Falusi Béla fazekas, népi iparművész, Kaposszerdahely
Kiss Lászlóné gyékényszövő, népi iparművész, Szeged-Tápe
Simon Sándorné népdalénekes, Aradványpuszta
Szabó László Zoltán bútorkészítő, népi iparművész, Vöröstó
Tóth Sándor bőrműves, népi iparművész, Bocskai kert

Életfa Díj:

Csókos Varga Gyöngyi szövő, népi iparművész, Etyek
Csoóri Sándorné Marosi Júlia népdalénekes, Üröm

Népművészet Ifjú Mestere:

Bárány Szilveszter és Tanka Tamás csizmadiák, Tapolca
Bohák Mónika tojásfestő, Békésszentandrás
Gombosi Beatrix tojásfestő, Rábapatona
Gyönyörűné Erdei Judit szúrrátét-készítő, Sáránd
Hlinyánszky Tamás néptáncos, Sátoraljaujhely
Imre Sándor faragó, Páty
Ivánovics Tünde népdalénekes, Újvidék
Madár Helga fazekas, Solt
Pál Mihály néptáncos, Dunakeszi
Péter Zsuzsanna néptáncos, Budapest
Schmidt Attila kosárfonó, Decs
Tóth Nikolett szövő, Eger
Tükrös zenekar, Budapest
Unger Balázs cimbalmos, Tura
Vetró Mihály gyermekjáték-készítő, Hajdúszoboszló

Elátkozott zenészek

„Ezek elárulják a magyar népzene!”

„Miért kell állandóan nyugatra szaladgálni, itthon nem lehet zenélni?”

Hogy ne soroljam tovább, inkább az aggódókat vigasztalnám: a zene nem fogy el, nem árulható és nem elárulható, bárhol játsszák, csak gyarapszik. A külföldi magyarság sem pusztul gyorsabban tőle, ezt tapasztalhatta, aki gyógyított már amerikai magyarok közt többgenerációs sebeket. Vagy ha netán meghívják valakit külföldről, mondjuk ezt: nem, köszönjük, mi kizárólag itthon muzsikálunk, igaz kevés a foka, de mi így szeretjük, azonkívül véletlenül sem szeretnénk valakit ezzel megbántani.

Téved, aki lelki szemei előtt kisimult arcú és útlevelű, mindenre felkészült, szabadságra induló, boldog család jelenik meg a renegát zenészek emlegetésekor. (Fényképezőgép, videó, termoszk, téliszalámi stb.) Látott már mindenki hajnalban kívül-belül füstölő, tömött mikrobuszban kőműves brigádot. Közelebb áll ez a zenész-valóságához. Mintha az ember csakis eufórikus állapotban zötykölődne Bécs és Salzburg között immáron háromszázadszor, legalább ennyiszor nem veszélyeztetné magát, vele együtt családját. Egy tragikus baleset 8-10 gyermeket tehetne féláravá, köztudott, a németek még a ködben is látnak 180-as sebességgel.

Elmarasztalható akkor lehetne egy ilyen melósbrigád, ha a hazai kéréseknek nem tenne eleget. Nem járta volna be a magyar nyelvterület minden pontját, együtt és külön-külön nem zenélne, tanítana itthon, sokszor éhbérért. Kérdés ezenkívül: „vajon meddig húzhatod”, utána a bot. Végül az ismert jelenségről: a magyarországi „magaskultúrát” művelők és szervezők egy részéről, a földből jött zenétől való irtózásuktól. A Felső Magyar Ugarról.

Ha nyugaton nem próbálnál szerencsét, híre nem jutna el a magasak ugaráig, reménységünk sem lehetne, hogy a régi falusi zene áttörheti a falat. De amint Amerikában valahol megjelenik az újság cikk pl.: a philadelphiai szimfonikus zenekar és egy idehaza rongyos „kisparasztzenekar” közös fellépéséről, a lóról beszélők egyből köszörülnek a torkukat.

Molnár Miklós
az Ökrös együttes zenésze

Mesterségünk Címere

Kézműves drámajátékos játszóház
5-től 12 éveseknek a Marczibányi Téri
Művelődési Központban szombat délelőtt 10-13-ig

Hónapról hónapra vállunkra akasztjuk a Mesetarisznyát, s elindulunk egy-egy régi mesterség nyomába. A foglalkozássorozat szombat délelőttönként tematikus egységekben foglalkozik a régi mesterségekkel, a természetes anyagokkal, s a régi-új közösségi játékokkal. A foglalkozás elején mindenki megkapja Inaskönyvét, amiben egy térképen 3-4 Kézművesműhely, a Múzeum és az Inasiskola szerepel. A kézműves asztaloknál különböző technikákkal és anyagokkal ismerkedhetnek meg az inaslegények és inasleányok. A Múzeumnál (a Magyar Művelődési Intézet szakmai segítségével) a témához kapcsolódó régi tárgyakat, munkaeszközöket mutatjuk be. Az Inasiskolában pedig játszunk az elkészített tárgyakkal, valamint sorra vesszük a témához kapcsolható népi játékokat, népmeséket, népdalokat. A játékokért, a kézműves asztaloknál végzett munkáért valamint a feladatok megoldásáért értékes babszemeket lehet kapni, ugyanis ebben a játszóházban babra megy a játék. A foglalkozás befejező részében jön a Vásár, ahol bemutatjuk egymásnak a munkáinkat, valamint lehetőség van arra, hogy a közben szerzett babszemeket elkölthessük. Lehet adni venni saját munkákat, már megunt régi játékokat. A foglalkozás vezetői is készülnek a vásárra: régi rajzokat, kézműves tárgyakat, apróbb ajándékokat, alapanyagokat kínálnak a babért cserébe. Rendezünk bajnokságokat és árverést egy-egy értékesebb remeknél.

Foglalkozásvezetők:

Sándor Ildikó, Körömi Gábor,
Harmath Anikó, Pilinger Zsuzsa

Időpontok:

2001. október 27., november 10., december 8.
2002. január 12., február 9., március 9., ápr. 6., május 11.

Tervezett témáink:

JÁTÉKKÉSZÍTÉS

gyapjúból, fából, kukoricából, régi játékok
a golyózástól a csutkababáig

SZÖVÉS FONÁS

a sodrástól a körmönfonásig
különböző nehézségű technikák

KÖNYVES

készítsünk merített papírt, fűzzünk könyvet,
s tervezzünk saját iniciálét hozzá

HANGSZERKÉSZÍTÉS

hangkeltő eszközök készítése
és megszólaltatása, majd táncház

MASZKOS

maszk és bábkészítés természetes anyagokból

LOVAGOK ÉS SÁRKÁNYOK

fegyver és ékszer készítés, lénysozobrászat

Marczibányi Téri Művelődési Központ
Budapest 1022 Marczibányi tér 5/a

Belépő: 400Ft/ffő

További információ:

Körömi Gábor 06-20-3415888

APRÁJA

Új kiállítások
a Néprajzi Múzeumban!
„Parasztebédülő” – népies enteriőr a
19-20. század fordulójáról
„A társadalmi és személyes
idő tárgyai” – kamarakiállítás
Megtekinthető:

2001. szeptember 14 - december 2.
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig
Budapest, V. Kossuth tér 12.

*

*XIII. Sepsiszentgyörgyi
Népzene- és Néptáncalátkozó
2001. november 8-10.*

*

SZENT MÁRTON NAPJA
„Aki Márton napján libát nem eszik,
egész éven át éheznek.”
November 11-én a múzeumi évad
zárásaként a szentendrei skanzen
Jászárokszállási Fogadójába
egész napos eszem-iszommal,
különböző játékokkal, tréfákkal és
újborral várják a vendégeket
a rendezők, hogy együtt biztosítsák
mindenki számára a következő évi
bőséget és egészséget.

*

Horvát táncanfolyam balkáni kitekintéssel

Magyarországi horvát táncok,
népdalok és népviseletek.

Párhuzamok keresése:
ismerkedés a Balkán táncaival.

A Tanac Néptáncgyűttes és

Kulturális Egyesület

rendezésében Pécsen,

2001. októbertől

2002. szeptemberéig,

10 alkalommal.

A tanfolyam díja: 3.000 Ft/hétvége

Jelentkezés: Szávai József

7623 Pécs, Nagyváradi u.13.

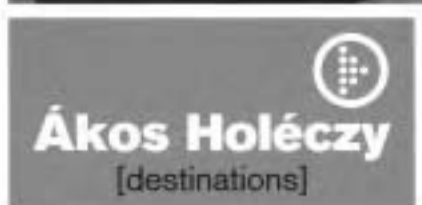
Tel.: (30) 9391620

**7öbbéves gyakorlattal
rendelkező néptáncoktató,
koreográfus táncgyűtteseknél
vezetést illetve oktatást vállal,
akár külföldön is.**

Érdeklődés:

(06-62) 450-598;

(06-30) 272-28-39

Új Hungaroton kiadványok

TABLE OF CONTENTS

Page 3 Ifj. Vitányi Iván has a few words of practical advice on performance contracts for folk musicians.

Page 5 Conversation with Kelemen László, director of the Hungarian Heritage House.

Here Kelemen stresses the Carpathian Basin (which means the entire Hungarian language area as opposed to just the political borders of Hungary itself) as a direction in plans for the work of this institution. Currently he has cut back on his other activities so that he can concentrate on the challenges of his post which officially began on July 1. The Hungarian Heritage House is located at Corvin tér in Buda, though in two years, construction of a new building is planned for completion. Kelemen tells of many plans here, including development of a network of archives, dance houses, training programs throughout the Hungarian language area. By K. Tóth László

Page 10 Pesovár Ernő is 75 years old. Mr. Pesovár is the author of four books considered to be amongst the handbooks on Hungarian folk dance, he has been awarded the highest state honours for someone in his field, he is an ethnographer, choreographer, professor, academician. Among many other things of interest here in this interview, I liked his overview of the trends in Hungarian folk dance choreography through the decades of the fifties, sixties and seventies. Interview by Varga Lajos Márton, which appeared in *Népszabadság*, 2001. September 5.

Page 14 On June 20, 2001 a group called *Órdasok* performed at the *Budai Vigadó* at Corvin tér in Budapest. The group and a new choreography are both the brain child of **Sára Ferenc**. The name of the new choreography can be translated as *...men's dances and laments from Kalotaszeg*, which is what is was.

Sára's well-picked group of five men who all sing as well as they dance, along with musicians who were able to do justice to this music – carried off this choreography brilliantly. The result – a lot of men's dance, a lot of singing, a lot of music and the kind of performance that Sára is able to get out of people – energy, with a feeling of raw talent that isn't affected. It worked. Záhonyi András offers his commentary on the event.

Page 15 Thoughts after attending the fourth annual **camp for dance and music in Hungarian Moldavia**. On the far side of the Carpathian mountains, lie the villages of the Moldavian **Csangó** people – an isolated group of Hungarians living in the depths of Romania. This group of people have an extremely rich culture and traditional life amidst economic poverty. In addition to local music and dance, the participants experienced the local people, crafts, tales and much more during the camp. By Benkő András

Page 16 On Sundays since the July 6th opening ceremonies of a place called *Millenáris Park*, in Budapest, a series of events called *The Regions*

has presented local dances, music and customs from various regions inhabited by Hungarians. Záhonyi András' observations and comments on some groups arriving from Transylvania.

Page 17 Takács András (Hungarian dance researcher from Slovakia) congratulates a new **professional Hungarian dance group in Bratislava, the 'Ifjú Szívek'**, on their debut performance last spring. This group of talented performers have inherited a tradition begun in 1956 by an ensemble of college students in the same city. The *Ifjú Szívek* perform Hungarian dance on a high level of expertise and artistry. Their performances feature dances of their native *'Felvidék'* (Hungarian Slovakia), Hungary and Transylvania.

Page 19 Announcement of publication of a **book cataloging the traditional village dancers** that have been awarded the title of *'Masters of Folk Art'* – a title bestowed on extraordinary folk artists by the Hungarian state since 1953.

The book has been published in 2001 in cooperation between the Hungarian Heritage House, Center for European Folklore and Institute of Musicology. It gives biographical information on each dance personality and provides a listing of the written, audio and visual materials existing in the Hungarian archives on each person.

The volume was edited by **Felföldi László and Gombos András** (and will also be published in English).

Page 20 Announcement for a **book by Farkas Zoltán, a.k.a. „Batyú”** soon to be released by **Panétás Kiadó [Press]**. This will be *Batyú's* newest offering on methodology for teaching Hungarian dance and a summary of his 25 years of experience performing, choreographing and teaching Hungarian ethnic dance. „...the essence of this playfulness lies in always breaking the movements down to the basic elements and then practicing them using space and rhythm creatively...”

Fügedi János – leading dance notation expert

Page 29 Hungarian Jazz

Conversation with **Dresch Dudás Mihály** „I never wanted to deny that I was born and live here [in Hungary]: I see this as my fate – which I live out at times happily, and other times with despair”. Dresch is an **extraordinary jazz saxophonist** who has spent the past perhaps 15 years allowing Hungarian village music to find its way into his own brand of what is probably best described as free jazz. Inspirations and influences he mentions here...Johnny Griffin, John Coltrane, Szabados György, music at village celebrations from his youth.

Interview by **Marton László Távolodó**

Page 40 Interview with Csík János - leader and fiddler of the Csík Band, from the town of Kecskeföld in the Hungarian plain.

As the band prepares a new record for release and in the wave of performances representing Hungary at the Olympics in Sydney, Csík talks

about repertoire, his band and dance houses in Hungary's countryside. By **Abkarovits Endre**

Page 42 The Barozda Ensemble celebrates its 25th anniversary. Barozda formed in the fall of 1976 to become first táncház band in the Székelyföld area of Transylvania. The anniversary celebration will be a **two day event in the town of Csíkszereda** in Romania on October 26-27, with concerts, performances and dance house with former band members and friends.

Page 44 Molnár Miklós fiddler with the Ökrös Band strikes out in response to some stereotypical public opinions about folk musicians, and the existence of a certain wall between upper class society and the folk musician.

He begins with a quote 'why do they always have to go to the west to play, can't they play at home?' and then ends his commentary with, 'But when the newspaper prints an article about the ragged little peasant band from home performing with the **Philidelphia Orchestra**, those talking from their high horse immediately begin clearing their throats.'

Sue Foy – as usual, all names of people here (except mine), have been written 'the Hungarian way', with the family name preceding the given name.

folkMAGazin®

2001 Ősz, VIII. évfolyam, 3. szám
Megjelenik negyedévente
Kiadja a Táncház Alapítvány
Alapítványi gondnok: Nagy Zoltán

Felelős szerkesztő: K. Tóth László
Tervező-szerkesztő: Berán István

Munkatársak:
Bakonyi Erika, Gósi Anett

Budapest, I. ker., Corvin tér 8.
Levél cím: 1255 Budapest, Pf. 153.
Tel./fax: (36.1) 214-3521
folkmagazin@mail.datanet.hu
www.folkmagazin.hu

Tücsi Nyomdaipari és Szolgáltató BT.
2132 Göd, Szódi út 41.
Tel./fax: 27/336-809

ISSN - 1218 - 912X

Bankszámla szám:
OTP I. ker. fiók MNB 11701004
Táncház Alapítvány, B 82678

Támogatónk a Nemzeti Kulturális Alap-program Népművészeti Kollégiuma

Következő lapzárta: 2001. november 30.

ORPHEIA orpheia@elender.hu • folkestra@freemail.hu

HCD 18206

HUNGAROTON CLASSIC

FA-113-2

FONÓ

FA-114-2

FA-095-2

1116 Budapest, Sziregova u. 3.
T./F.: 203-1751 • fono@fonorecords.hu

FA-089-2

Táncháztalálkozó
2001

